

Rapport

Regiegroep NGK-GKv

**Generale Synode van de Gereformeerde Kerken en
Landelijke Vergadering van de Nederlands Gereformeerde Kerken
Zoetermeer 2022**

Het auteursrecht van deze tekst berust hetzij bij de auteur, hetzij bij de Gereformeerde Kerken in Nederland. Voor alle zaken het auteursrecht betreffend kan contact opgenomen worden met het deputaatschapadministratieve ondersteuning via: wao@ngk-gkv.nl
Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in wat voor vorm of op wat voor manier dan ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de rechthebbende, behoudens de uitzonderingen bij de wet gesteld.

Rapport regiegroep aan GS/LV 2022

Leeswijzer		5
1 Inleiding		6
2 Opdracht en uitvoering		8
2.1 Opdracht	8	
2.2 Uitvoering	9	
3 Verzoening en recht		10
4 Herenigd samenleven – Plaatselijk		11
4.1 Opdracht	11	
4.2 Uitvoering opdracht aan regiegroep	11	
4.3 Uitvoering opdracht aan CCE	12	
5 Herenigd samenleven – Regionaal		13
6 Herenigd samenleven - Landelijk		14
6.1 Vaststelling kerkorde in eerste en tweede lezing	14	
6.2 Inleiding op de kerkorde	15	
Voorstel Uitspraak bij de vaststelling van de kerkorde	15	
6.3 Overgangsbesluiten	16	
6.4 Regelingen en model regelingen	16	
7 Organisatie - Landelijk		17
7.1 Het commissiegebouw in vogelvlucht	18	
7.2 Diversen	19	
7.3 Moderamen	20	
8 Financiën		21
8.1 Terugblik	21	
8.2 Van beleidsarm naar beleidsrijk	21	
8.3 Strategische overwegingen	22	
8.4 Integrale en beleidsrijke afweging	23	
Voorstel commissie beleidsbegroting	24	
8.5 Pensioenen	24	
9 Communicatie		25

		4
10 GS/LV en de synode		26
10.1 Functioneren van de synode	26	
10.2 Oorzaken	28	
10.3 Oplossingsrichtingen	29	
10.4 Werkwijze synode	29	
10.5 Diversiteit afvaardiging	31	
10.6 Vervolgproces	32	
Voorstel diversiteit en werkwijze synode	33	
11 Hereniging		34
11.1 Kalender	34	
11.2 In detail	34	
11.3 Vieringen	35	
12 Diversen		36
13 Overzicht voorstellen		37
Voorstel uitspraak bij de vaststelling van de kerkorde	37	
Voorstel commissie beleidsbegroting	38	
Voorstel diversiteit en werkwijze synode	39	
14 Bijlagen		40
Bijlage 1 Hulpmiddelen rond de hereniging	40	
Bijlage 2 Procedure vaststelling nieuwe kerkorde	42	
Bijlage 3 Overzicht van benodigde landelijke regelingen	44	
Bijlage 4 Commissiegebouw	45	
Bijlage 5 Handreiking nieuwe regio's	50	

Leeswijzer

In dit rapport wordt elk hoofdstuk voorafgegaan door een samenvattend ‘In kort bestek’.

Op een aantal plekken wordt verwezen naar verschillende handreikingen, modellen en andere hulpmiddelen. Een volledig overzicht van deze hulpmiddelen is te vinden in bijlage 1.

Omwille van de duidelijkheid wordt de naam van de nieuwe kerkgemeenschap, ‘Nederlandse Gereformeerde Kerken’, telkens voluit geschreven. Ditzelfde geldt voor haar landelijke vergadering, die conform de kerkorde zoals vastgesteld in eerste lezing wordt aangeduid met de term ‘synode’ (art. E1.1). Verder worden in het rapport, na een eerste keer voluit te zijn geschreven, de volgende afkortingen meermaals in de lopende tekst gehanteerd:

AKS	Akkoord voor Kerkelijk Samenleven
CCE	Commissie contact en eenheid
CGK	Christelijke Gereformeerde Kerken
CFB	Commissie financieel beheer
CKB	Commissie kerkrecht en beroepszaken
CSF	Commissie strategie en financiën
DHB	Deputaten hoger beroep
DKR	Deputaten kerkrecht
DOE	DeputatenOverleg Eenheid van de GKv, CGK en NGK
GKv	Gereformeerde Kerken (vrijgemaakt)
GMO	Gezamenlijke moderamina van de GS/LV 2020
GS	Generale Synode
GS/LV	Generale Synode/Landelijke Vergadering
LV	Landelijke Vergadering
NGA	Nederlands Gereformeerde instelling arbeidszaken
NGK	Nederlands Gereformeerde Kerken
RG	Regiegroep
SWK	Steunpunt KerkenWerk
vGKN	voortgezette Gereformeerde Kerken in Nederland
VSE	Vereniging Samenwerking Emeritering
WAO	Werkroep administratieve ondersteuning
WTK	Werkgroep toekomstige kerkorde
WI	Werkgroep integratie

1 Inleiding

In kort bestek

Dankbaar voor de ervaren leiding van Gods Geest in het proces van hereniging, maken we in dit inleidende hoofdstuk de balans op: Waar komen we vandaan? Waar staan we nu? En wat moet er allemaal geregeld zijn om op 1 mei 2023 een nieuwe kerkgemeenschap te vormen? Daarbij ligt de focus op wat de GS/LV 2022 met het oog daarop aan voorstellen op zijn bord krijgt.

Het is met grote verwondering en in diepe dankbaarheid dat we als regiegroep (RG) ook in de afgelopen jaren mochten werken aan de hereniging van de Gereformeerde Kerken (vrijgemaakt) (GKv) en de Nederlands Gereformeerde Kerken (NGK).

Naar ons besef is deze hereniging niet alleen een belangrijke stap voorwaarts in onderlinge liefde en verzoening, in herstel van wat tijdens de Breuk in de jaren zestig is stukgegaan. We geloven ook dat de hervonden kerkelijke eenheid in dit kleine deel van Gods grote kerk kan bijdragen aan het uitdragen van het Evangelie (vgl. Joh. 17). Tenslotte hopen we dat de hereniging een vruchtbaar moment zal blijken in de zoektocht van plaatselijke kerken naar (ver)nieuw(d)e vormen van kerkzijn. Met hen bidden wij dat zij, in de woorden van het [Verlangendocument](#), plekken mogen zijn waar Jezus Christus centraal staat, waar geleefd wordt uit genade, waar mensen veranderen en de blik gericht is op de wereld, waar samen opgetrokken wordt met alle gelovigen, in het bijzonder binnen de nieuwe kerkgemeenschap van de Nederlandse Gereformeerde Kerken.

In de afgelopen jaren merkten we als RG, samen met andere werkers aan de hereniging, hoe de Geest van God zelf werkzaam is in de kerken. Dat was niet in de laatste plaats het geval tijdens de vorige Generale Synode/Landelijke Vergadering (GS/LV). In onverwachte oplossingen, verbindende woorden en dienstbare eensgezindheid werden telkens weer nieuwe stappen gezet op de weg van hereniging. Dit werd in het bijzonder zichtbaar bij de bespreking en vaststelling van de nieuwe kerkorde in eerste lezing. In het gebed dat de GS/LV 2022 net zo tot zegen van de kerken zal zijn, maken we in dit eerste inleidende hoofdstuk graag de balans op. Waar komen we vandaan? Waar staan we nu? En waar gaan we naar toe?

Om met dat laatste te beginnen: we werken aan de vorming van een nieuwe kerkgemeenschap. Krachtens een besluit van de vorige GS/LV zal deze kerkgemeenschap de naam Nederlandse Gereformeerde Kerken dragen. Die GS/LV 2020 besloot tevens tot een herenigingsdatum van 1 maart 2023, onder voorbehoud van het vinden van een bevredigende oplossing voor het pensioenvraagstuk. Na een intensief en vaak spannend proces hebben betrokken partijen (Vereniging Samenwerking Emeritering, VSE; Nederlands Gereformeerde instelling arbeidszaken, NGA; Gezamenlijke moderamina 2020 (GMO); en RG) elkaar gelukkig kunnen vinden in een oplossingsrichting (zie *hoofdstuk 8* en het rapport van de GMO). Hun voorstellen leiden tot finale besluitvorming over de pensioenen in april 2023 en tot een aangepaste herenigingsdatum van 1 mei 2023. Dat is de stip op onze horizon.

Wat moet er allemaal geregeld zijn om op 1 mei 2023 de nieuwe Nederlandse Gereformeerde Kerken op goede wijze van start te laten gaan? Naast de definitieve besluiten over de pensioenvoorziening voor predikanten (zie het rapport van de GMO) noemen wij vanuit onze taak en verantwoordelijkheid een zestal zaken die tijdens de GS/LV 2022 van belang zijn.

In de eerste plaats veronderstelt een nieuwe kerkgemeenschap een gezamenlijke kerkorde. Tijdens de afgelopen GS/LV is deze in eerste lezing unaniem vastgesteld. In het afgelopen jaar hebben classes en regio's hun reacties op de vastgestelde tekst kunnen geven en voorstellen kunnen doen tot nadere wijziging. Het is aan de GS/LV 2022 om de kerkorde definitief, in tweede lezing, vast te stellen. Mede op basis van de reacties vanuit de kerken doet de werkgroep toekomstige kerkorde (WTK), onder verantwoordelijkheid van de RG, daartoe een aantal voorstellen (zie *hoofdstuk 6* en in het bijzonder het

WTK-rapport reactie op inbreng van classes en regio's). Op verzoek van de GS/LV 2020 presenteren we ook een nieuwe inleiding op de kerkorde (zie *hoofdstuk 6*), eveneens ter vaststelling door de GS/LV 2022.

In de tweede plaats kan een gezamenlijke kerkorde niet goed functioneren zonder een heel pakket aan bijbehorende regelingen die een aantal kerkordelijke bepalingen met het oog op de uitvoeringspraktijk nader uitwerken. In afstemming met relevante commissies en deputaatschappen wordt een omvangrijk pakket concept-regelingen ontwikkeld, ter behandeling en vaststelling door de GS/LV 2022 (zie *hoofdstuk 6* van dit rapport en in het bijzonder de rapporten met concept-regelingen van de WTK).

In de derde plaats ontstaat er met het invoeren van een nieuwe kerkorde een nieuwe juridische werkelijkheid. Dat vraagt om goede afspraken over opgebouwde rechten en plichten krachtens de oude kerkorde en het oude Akkoord voor Kerkelijk Samenleven (AKS). Daarnaast moet worden afgesproken wie waarvoor verantwoordelijk is in de overgangsfase van de GKv en de NGK naar de nieuwe kerkgemeenschap. Daarom doet de WTK enkele voorstellen voor zulk en ander juridisch houdbaar overgangsrecht (zie *hoofdstuk 6* en in het bijzonder het rapport Overgangsbesluiten van de WTK).

Een nieuwe kerkgemeenschap, ten vierde, vraagt om een nieuwe indeling van plaatselijke kerken in regio's. De vorige GS/LV heeft hiertoe een nieuwe indeling vastgesteld – een besluit dat in de afgelopen jaren al tot nieuwe regionale samenwerking heeft geleid. Begin 2022 presenteerden we als RG een handreiking om de nieuwe regionale samenwerking te verdiepen (zie bijlage 5). Een model voor een regionale regeling die deze samenwerking zal helpen stroomlijnen is in de maak en komt in de komende maanden beschikbaar (zie *hoofdstuk 5*). Dit model behoeft geen vaststelling door de GS/LV. Elke regionale vergadering gebruikt het model om te komen tot een eigen regionale regeling.

Ten vijfde vraagt een nieuwe kerkgemeenschap om een volledige integratie van huidige deputaatschappen en commissies. Eerder sprak de GS/LV al de wens uit om te komen tot een vereenvoudiging van de commissiestructuur op het vlak van predikantszaken. Bovendien zullen op grond van de nieuwe kerkorde en regelingen soms nieuwe commissies nodig zijn en andere overbodig worden. In afstemming met de werkgroep integratie presenteren wij daarom met ons rapport een voorstel voor het commissiegebouw van de nieuwe kerkgemeenschap (zie *hoofdstuk 7*). Het is aan de GS/LV 2022 om op grond van deze structuur vast te stellen en waar nodig commissies van nieuwe opdrachten en bemensing te voorzien met het oog op de synode 2023: tijdens die synode zal een beleidsrijke begroting voor de nieuwe kerkgemeenschap voor de periode 2024-2026 worden vastgesteld, op basis van de input van de verschillende commissies.

De term is gevallen: begroting. Een nieuwe kerkgemeenschap vraagt, ten zesde, om een helder financieel kader. De GS/LV 2020 heeft besloten tot zo'n financieel kader, rekenend met een richtquotum van 25 euro per lid. Het is aan de GS/LV 2022 om alvast na te denken over de wijze waarop het landelijke budget zo kan worden ingezet, dat het dienstbaar is aan de plaatselijke kerken en de uitdagingen waar die zich voor gesteld weten. Dat kan resulteren in nadere aanwijzingen aan de diverse commissies. In ons rapport agenderen wij in ieder geval een aantal thema's die wat ons betreft, vanuit herenigingsperspectief, hierbij de moeite van het overwegen waard zijn (zie *hoofdstuk 8*).

Deze zes zaken zijn vooral van praktische aard, gericht op het reilen en zeilen van de nieuwe kerkgemeenschap. Met het oog op de concrete vertaling van deze zes zaken leveren wij een reeks concept-besluitteksten aan (zie *hoofdstuk 13* en de rapporten van de WTK).

Maar als het goed is zal de hereniging ook een feestelijk moment zijn, gericht op de dank aan God. Er is namelijk veel om dankbaar voor te zijn: niet alleen landelijk wordt er gewerkt aan hereniging, maar ook plaatselijk wordt op tal van plekken gewerkt aan verzoening, recht doen en herstel (zie *hoofdstuk 3*) en vinden kerken elkaar in nieuwe samenwerking (zie *hoofdstuk 4*). Als RG treffen wij daarom voorbereidingen voor het vieren van de hereniging op plaatselijk, regionaal en landelijk vlak (zie *hoofdstuk 11*). Daarnaast denken wij na over een landelijke communicatiestrategie voor het moment van

hereniging en de eerste tijd in de nieuwe kerkgemeenschap (zie *hoofdstuk 9*). Hoewel deze laatstgenoemde processen niet om een besluit van de GS/LV 2022 vragen, brengen we u graag voor zover mogelijk op de hoogte van deze ontwikkelingen.

We hopen met ons rapport uw vergaderwerk te dienen, in het bijzonder het werk aan de hereniging. We hopen dat onze inspanningen de plaatselijke kerken tot zegen zijn, en dat uw besluiten daar evenzeer aan bijdragen. Maar bovenal hopen we dat in al ons gezamenlijke werk God geëerd wordt. In dat gebed wensen we u veel leesplezier en een goede vergadertijd toe.

2 Opdracht en uitvoering

In kort bestek

In dit hoofdstuk schetsen we hoe we aan de uitvoering van onze opdracht hebben gewerkt: opnieuw als een hecht team en in grote harmonie. Minder dan in onze eerste periode hoefden we van alles op gang te brengen, maar konden we veelal lopende processen van intensieve samenwerking begeleiden. Voor de WTK lag dat anders. Zeker bij het maken van een groot aantal landelijke regelingen moest er veel van de grond af aan worden opgebouwd.

2.1 Opdracht

De GS/LV 2020 verstrekke de RG de volgende (vervolg)opdracht:

Materiaal:

rapport regiegroep (27 november 2019).

Besluit:

samen met de generale synode/samen met de landelijke vergadering de regiegroep de volgende vervolgopdrachten te geven:

Algemeen:

- a. geef sturing aan het proces van hereniging;
- b. inventariseer wat wanneer nodig is om de hereniging mogelijk te maken en zie toe op een tijdige uitvoering van deze werkzaamheden;
- c. communiceer regelmatig over het proces van hereniging met de kerken.

Specifiek:

- d. verwerk de commentaren en voorstellen tot wijziging die de regio's en classes indienen met betrekking tot de kerkorde die in eerste lezing is vastgesteld, en doe zo nodig voorstellen tot wijziging;
- e. lever een voorstel aan voor een inleiding op de kerkorde;
- f. lever concepten aan van alle landelijke regelingen die nodig zijn voor het functioneren van het nieuwe kerkverband; maak daarbij gebruik van de inhoudelijke deskundigheid van de bestaande deputaatschappen en commissies;
- g. dien de kerken met modellen van de plaatselijke regeling, zoals bedoeld in de concept KO, vastgesteld in eerste lezing, en van de regeling voor de regionale vergadering;
- h. ga na voor welke aspecten overgangsrecht noodzakelijk zal zijn en lever daartoe voorstellen aan;
- i. stel in samenwerking met de werkgroep integratie een overzicht samen van de landelijke commissies die nodig zijn voor het functioneren van het nieuwe kerkverband, de kerkorde en de landelijke regelingen; doe indien nodig voorstellen om het samengaan van nog niet geïntegreerde commissies en deputaatschappen soepel te laten verlopen;

- j. zie erop toe dat de bestaande rechten en plichten van de beide kerkverbanden, hun deputaatschappen en commissies en hun kerkelijke instellingen, op de juiste wijze behouden blijven bij de vorming van het nieuwe kerkverband met zijn landelijke commissies en kerkelijke instellingen;
- k. zie erop toe dat tijdig gehandeld wordt met het oog op de positie van het nieuwe kerkverband in de Nederlandse samenleving en in het contact met de overheid;
- l. bereid de feestelijke viering van de hereniging voor met het oog op alle geledingen en generaties in de kerk;
- m. adviseer de werkgroep administratieve ondersteuning bij het ontwikkelen van een communicatievisie en -plan voor de nieuwe kerkgemeenschap, en de daarbij behorende instrumenten;
- n. adviseer de werkgroep administratieve ondersteuning bij de voorbereiding van de GS en LV 2022 en van de Synode 2023.

Samenwerking:

- o. schakel waar van toepassing de werkgroep toekomstige kerkorde in en stel waar nodig nieuwe werkgroepen in;
- p. stem af met de commissie contact en eenheid inzake de uitvoering van haar opdracht om plaatselijke kerken en regio's/classes te stimuleren, adviseren en zo nodig begeleiden in het proces van groei naar één kerkgemeenschap;
- q. stem waar nodig af met andere instanties binnen GKv en NGK die op grond van hun opdrachten en verantwoordelijkheden betrokken zijn bij de hereniging van de kerkverbanden.

Rapportage:

- r. rapporteer voor 15 juni 2022 aan de GS en LV.

In onderhavig rapport doen we verslag van de uitvoering van deze opdracht. Daarbij volgen we niet bovenstaande volgorde van de deelopdrachten. In plaats daarvan hebben we het rapport opgebouwd van plaatselijk naar landelijk. Helaas lukte het ons niet om de gestelde rapportagedeadline te halen, maar hadden we twee maanden langer nodig.

2.2 Uitvoering

De GS/LV 2020 benoemde in najaar 2021 Jannet de Jong-Wilts in de vacature die was ontstaan door het vertrek van Maaïke Harmsen. Zij is in de RG verantwoordelijk voor alles wat met de vieringen van en rond de eenwording te maken heeft. Vicevoorzitter Pieter Dirk Dekker verving Ad de Boer gedurende een tweetal periodes van afwezigheid. Sinds ons vorige rapport vergaderden we twintig keer: in de lockdownperiode vanwege COVID online, maar sinds februari 2022 weer overwegend fysiek.

Ook in de afgelopen tijd verliep de samenwerking in de RG harmonieus. We zijn dankbaar voor de verscheidenheid aan gaven en talenten in ons midden en voor het team dat we vormen. Waar het onderscheid GKv-NGK bij het begin van ons werk in 2017 op sommige momenten nog tast- en voelbaar was, speelt het al geruime tijd geen rol meer in ons midden.

Cruciaal voor ons was de samenwerking met de WTK, waar het voornaamste denk- en ontwerpwerk aan de kerkordelijke documenten en regelingen werd verricht. Zonder de werkgroep met Kornelis Harmannij als spil, hadden we onze opdrachten niet kunnen uitvoeren. Tevens van belang was ons directe contact met de gezamenlijke moderamina (GMO), waar wij positief op terugkijken. Zij vroegen ons herhaaldelijk om advies en betrokken ons in toenemende mate bij hun overleg en afwegingen.

Ons werk was in de afgelopen periode anders van aard dan in onze eerste periode. Toen moesten we veel stimuleren en op gang brengen. Maar aangezien er in de afgelopen tijd op veel terreinen een intensieve samenwerking tussen GKv-ers en NGK-ers is gegroeid, lag het accent in het afgelopen jaar meer op het begeleiden van lopende processen. Dat geldt niet voor het werk van de WTK aan de kerkorde ten behoeve

van de tweede lezing door GS/LV en aan de regelingen. Daar is de afgelopen tijd veel energie in gestoken en is zeker bij de regelingen veel van de grond af aan opgebouwd.

Verschillende malen zijn leden van de RG het land in gegaan voor gesprekken met kerkenraden en gemeenten. Keer op keer waren dat verrijkende ervaringen die ons geholpen hebben bij de uitvoering van onze opdracht. Ook voor de toekomst blijft direct contact tussen bestuurders op het niveau van synode en landelijke commissies én kerken en kerkleden essentieel om de afstand tussen de gemeenten en het landelijke kerkenwerk te verkleinen en de vertegenwoordigers van het kerkverband gevoelig te houden voor wat er in de plaatselijke gemeenten leeft. Het is de moeite waard om dit waardevolle instrument in het landelijk kerkenwerk verder te ontwikkelen (zie ook *hoofdstuk 10*).

We zien uit naar de afronding van onze opdracht. Allereerst vanwege het één worden van onze kerken: een geschenk van God en een wonder van zijn Geest. We zijn intens dankbaar dat God de regie heeft gehad en gehouden. Dat leidde tot verrassende doorbraken op momenten dat wij geen vruchtbare perspectieven zagen. Maar we kijken ook uit naar afronding van onze opdracht, omdat we het als een pittige klus beleven. In de afgelopen jaren gebruikten we wel eens het beeld van de marathon, waarbij in de laatste kilometers voor de finish de benen zwaar verzuren. Ook daarom is het goed dat we het finishdoek nu kunnen zien. Het lied van Kees Kraayenoord waar we in ons vorige rapport naar verwezen, blijft actueel: 'Hou vol, hou vol, Hij laat niet los!'

3 Verzoening en recht

In kort bestek

In dit hoofdstuk komen we tot de conclusie dat er alle reden is om het werk van de commissie verzoening en recht voort te zetten. Er is, landelijk en plaatselijk, in de afgelopen jaren op dit vlak veel gebeurd waar we dankbaar voor zijn. Maar de hereniging in 2023 kan zomaar verborgen verdriet en diep liggende pijn triggeren en naar boven halen. Dan is het zaak dat er hulp beschikbaar om waar mogelijk verzoening – corebusiness van de kerk – tot stand te brengen.

In ons vorige rapport kregen vragen rond verzoening, recht doen en herstel bevorderen de nodige aandacht. Inmiddels heeft de GS/LV daarvoor de commissie verzoening en recht (CVR) ingesteld, die rechtstreeks aan de GS/LV rapporteert. We constateren dankbaar dat her en der pijn en verdriet uitgesproken kon worden en verzoeningsgesprekken en verzoeningsdiensten konden worden gehouden.

Ook na de eenwording kan dat noodzakelijk zijn. Het is zelfs mogelijk dat verborgen verdriet en diep liggende pijn door de eenwording, landelijk of plaatselijk, getriggerd worden en naar boven komen. Het lijkt ons daarom wijs om de commissie bij de hereniging niet op te heffen, maar in de eerste jaren na de eenwording beschikbaar te houden voor situaties waarin het samengaan van GKv en NGK moeite, pijn en verdriet vanuit een ver of recent verleden triggert en naar boven haalt. Verzoening is en blijft immers de corebusiness van de kerk van Jezus Christus.

4 Herenigd samenleven – Plaatselijk

In kort bestek

Dit hoofdstuk gaat over de samenwerking en het samengaan van plaatselijke kerken. Het primaat bij het stimuleren, adviseren en begeleiden daarvan ligt bij CCE. CCE en de RG werken op dit vlak nauw samen. Er is een handreiking voor plaatselijke kerken in de maak die antwoord geeft op de nieuwe vragen die de eenwording plaatselijk oproept. In dit hoofdstuk is ook de samenwerking met de CGK in beeld. De inzet is er op gericht dat de nieuwe Nederlandse Gereformeerde Kerken die samenwerking voortzetten.

4.1 Opdracht

Het onderwerp herenigd plaatselijk samenleven is belegd bij de commissie voor contact en eenheid (CCE) in afstemming met en onder verantwoording aan de RG. In de opdracht van de GS/LV 2020 aan de RG is de samenwerking met CCE beschreven:

- p. stem af met de commissie contact en eenheid inzake de uitvoering van haar opdracht om plaatselijke kerken en regio's/classes te stimuleren, adviseren en zo nodig begeleiden in het proces van groei naar één kerkgemeenschap;

Daarmee corresponderend kreeg CCE de volgende opdracht van deze GS/LV:

Besluit 3:

aan de commissie contact en eenheid de opdracht te geven om, in afstemming met en onder verantwoording aan de regiegroep:

- a. het proces van herstel en verzoening op plaatselijk, regionaal of landelijk niveau te stimuleren en te ondersteunen;
- b. daarbij in specifieke situaties te verwijzen naar de commissie verzoening en recht;
- c. plaatselijke kerken en regio's/classes te stimuleren, adviseren en zo nodig begeleiden in het proces van groei naar één kerkgemeenschap.

De rapportage van CCE met betrekking tot bovengenoemde taken die met de hereniging samenhangen vormt onderdeel van dit hoofdstuk van het rapport van de RG. De reguliere rapportage van CCE vindt niet plaats aan de GS/LV 2022, maar aan een synode 2023.

4.2 Uitvoering opdracht aan regiegroep

De afstemming van de werkzaamheden van RG en CCE vond vooral plaats door middel van een personele unie: Rob Vreugdenhil en Sytze Huizinga zijn zowel lid van de RG als van CCE en zorgden voor regelmatige uitwisseling van informatie.

Voor landelijke kwesties lag de uitvoer veelal in handen van de RG, met op relevante punten advies vanuit CCE. Dit was bijvoorbeeld het geval inzake de relatie tot de voortgezette Gereformeerde Kerken in Nederland (vGKN) en de Christelijke Gereformeerde Kerken (CGK). Voor wat betreft de vGKN werd geconstateerd dat bij hen het proces van interne besluitvorming nog niet zover is dat aansluiting bij de Nederlandse Gereformeerde Kerken wordt nagestreefd of juist uitgesloten. Wel zal de bestaande relatie tussen de vGKN en zowel de NGK als de GKv, vormgegeven in het 'Oecumenisch Akkoord', in samenwerking met de nieuwe Nederlandse Gereformeerde Kerken in grote eensgezindheid worden voortgezet. Voortbouwend op het besluit hiertoe van de GS/LV 2020 en conform haar opdracht heeft CCE dit in samenwerking met de WTK uitgewerkt in één van de regelingen (zie de rapporten met concept-regelingen van de WTK).

Voor wat betreft de relatie met de CGK is het de uitdrukkelijke wens van GKv en NGK dat de nieuwe gemeenschap van Nederlandse Gereformeerde Kerken de bestaande samenwerking met de CGK voortzet

en waar mogelijk uitbreidt en intensiveert, waarbij de volle breedte van de CGK in beeld blijft. Dat is niet in het minst wenselijk met het oog op het nog steeds groeiende aantal samenwerkende gemeenten en samenwerkingsgemeenten met een CGK. Het is afwachten welk effect recente besluiten van de CGK-synode op deze samenwerking zullen hebben. CCE blijft in overleg met de CGK Deputaten Eenheid.

Voor regionale zaken werd per keer een passende aanpak afgesproken. Voor wat betreft de vorming van de nieuwe regio's was bijvoorbeeld de regiegroep aan zet; als het ging om meer plaatselijke zaken van samenwerking met regionale aspecten was de beurt aan CCE. Soms werd in een gezamenlijke respons voorzien. Specifiek plaatselijke zaken werden door CCE opgepakt.

4.3 Uitvoering opdracht aan CCE

Oprachten 3.a en 3.b betreffen het stimuleren en ondersteunen van het proces van herstel en verzoening. In aan aantal gevallen kregen plaatselijke kerken op hun verzoek advies. Soms waren zulke verzoeken aan de RG gericht en werden deze overgedragen aan CCE. Verzoeken specifiek met betrekking tot verzoening werd doorverwezen naar de commissie verzoening en recht (zie *hoofdstuk 3*), de opvolger van een werkgroep die voorheen binnen CCE functioneerde. Zoals hierboven al opgemerkt werden verzoeken met een landelijk of regionaal aspect door de RG of gezamenlijk met de RG beantwoord.

Opracht 3.c betreft het stimuleren, adviseren en zo nodig begeleiden van plaatselijke kerken en regio's/classes in het proces van groei naar één kerkgemeenschap. Tot nu toe is dit voor CCE beperkt gebleven tot plaatselijke kerken en werden regio's geadviseerd vanuit de RG of de WTK (zie *hoofdstuk 5*). Binnen CCE was de sectie advisering plaatselijke kerken in de persoon van CCE-secretaris Jan Kuiper het centrale aanspreekpunt. CCE heeft in de afgelopen periode een aantal adviezen uitgebracht rond herenigingsplannen voor plaatselijke gemeenten. Deze adviezen zijn binnen de GKv nodig voor de classicale goedkeuring van de plannen. Binnen de NGK is zo'n goedkeuring niet verplicht, maar het AKS vraagt wel tijdig overleg binnen de betreffende regio. Zowel in classis als regio vonden zo positieve besprekingen plaats.

Het algemene advies van de CCE rond plaatselijke hereniging is: werk samen, maar wacht met de formele eenwording tot de datum van de landelijke hereniging. Zo is het voor de plaatselijke hereniging niet langer nodig om eerst een samenwerkingsgemeente te vormen, inclusief de bijbehorende juridische bepalingen van een samenwerkingsovereenkomst.

Opvallend was echter dat, onder andere door de coronacrisis, het herenigingsproces in een aantal kerken zo ver gevorderd was dat uitstel voor hen geen optie was. Sinds de publicatie van ons vorige rapport hebben een aantal kerken de stap naar hereniging al gezet: Zoetermeer, Hardinxveld-Giessendam, Nieuwegein en Sliedrecht. Hierbij is gebruik gemaakt van de generale/landelijke regeling voor het vormen van een samenwerkingsgemeente en van de daartoe bestemde DOE-modelovereenkomst. In Zoetermeer en Nieuwegein is ook een CGK onderdeel van de samenwerking en was dus ook hun classis betrokken.

Van verschillende andere plaatselijke kerken is bekend dat zij van plan zijn ook het pad naar plaatselijke hereniging op te gaan of al opgegaan zijn maar met de formele uitwerking wachten. Overigens zij hierbij opgemerkt dat een deel van de zaken die in de huidige regelingen en modelovereenkomst voor het vormen van een samenwerkingsgemeente GKv-NGK aan de orde komen, veelal ook bij een toekomstige plaatselijke hereniging binnen het nieuwe verband van Nederlandse Gereformeerde Kerken relevant zullen zijn.

Het daadwerkelijk samengaan van GKv en NGK roept plaatselijk nieuwe vragen op. Daarom werkt CCE, ter aanvulling op een eerder gepubliceerde [handreiking](#) van de RG, aan een handreiking voor plaatselijke herenigingsvraagstukken. Voor wat betreft zaken die tot de taakstelling van andere gremia, zoals Steunpunt Kerkenwerk (SKW) en KerkPunt, behoren, zal de handreiking een verwijzend karakter hebben. Nu steeds duidelijker wordt dat 1 mei 2023 waarschijnlijk de definitieve datum van hereniging zal zijn

(met nog enkel administratieve stappen op 1 januari 2024), zal de handreiking worden afgewerkt en tijdig beschikbaar worden gesteld.

De WTK heeft tot taak een model regeling voor de plaatselijke kerken te ontwerpen. Die wordt niet door de GS/LV vastgesteld en heeft geen dwingend karakter, maar biedt een handvat voor plaatselijke kerken om hun eigen regeling te ontwerpen en vast te stellen. Naar verwachting komt de model regeling in de komende maanden beschikbaar.

5 Herenigd samenleven – Regionaal

In kort bestek

Dit hoofdstuk gaat over het meest nabije kerkverband: de regio. Het is de plek waar zusterkerken elkaar ontmoeten, elkaars zegeningen en zorgen delen, elkaar tot een hand en een voet zijn en elkaar op de weg van Christus houden. De vorige GS/LV heeft een indeling in 28 regio's vastgesteld. Officieel gaat die in bij de eenwording, maar we stimuleren de kerken om vooruitlopend daarop, elkaar in regioverband alvast op te zoeken. Hier en daar gebeurt dat al. Met de bestaande handreiking, een nieuwe model regeling en concrete adviezen begeleiden we als RG dit proces.

De regionale vergadering, of kortweg 'regio', is het meest nabije en dus primaire kerkverband. De regio is met een aantal kerkordelijke taken belast, maar het is vooral de plek waar zusterkerken elkaar ontmoeten, elkaars zegeningen en zorgen delen, elkaar tot een hand en een voet zijn, elkaar bijstaan en op de weg van Christus houden.

De vorige GS/LV heeft een indeling in 28 nieuwe regio's vastgesteld die met de eenwording in werking zal treden. Daarbij is de suggestie gedaan om vooruitlopend in de nieuwe regio-verbanden kennismakingsbijeenkomsten te houden. We krijgen signalen dat iets dergelijks hier en daar al is gebeurd. Zo zijn rond Amsterdam, Groningen, Hogeveen en de Drechtsteden regio's in nieuwe samenstelling bijeen geweest en konden afgevaardigden van gemeenten elkaar vertellen wat God in hun midden doet, maar ook tegen welke problemen ze aanlopen. De GKv-classis Hattem en de NGK-regio Nunspeet bespraken samen de nieuwe kerkorde met het oog op de tweede lezing.

Begin 2022 hebben wij met het oog op de nieuwe regio-indeling een handreiking (zie bijlage 5) gepubliceerd die gemeenten, classes en regio's in deze nieuwe fase wegwijs maakt. Op dat moment was de eenwording nog ver weg, maar naarmate die dichterbij komt wordt het urgenter om met het oog op de nieuwe regio's aan de slag te gaan. Dat geldt allereerst voor de door de GS/LV aangewezen samenroepende kerken. Wij zullen in najaar 2022 de handreiking opnieuw onder de aandacht van de kerken brengen, niet alleen met het oog op de start van de nieuwe regio's, maar ook om de aandacht van de huidige classes en regio's te vragen voor het afronden van hun huidige taken. Ook zullen wij samenroepende kerken benaderen met het oog op de start van de nieuwe regio's. Mochten zij vragen hebben over het hoe en wat (bijvoorbeeld over de agenda van de eerste regiovergadering), dan zullen we daarop inspelen.

In de handreiking bevelen we de regio's aan elkaar structureel te informeren over het hoe en wat van hun functioneren en opereren. Zo kunnen de regio's van elkaar leren, hoe ze hun missie formuleren, hun werk inrichten en organiseren, welke thema's ze bij de kop pakken etc. Wij zullen met de communicatiemedewerkers overleggen, hoe zo'n platform het beste kan worden opgezet.

De WTK heeft tot taak een model regeling voor de regio's te ontwerpen. Die wordt niet door de GS/LV vastgesteld en heeft geen dwingend karakter, maar biedt een handvat voor regio's om hun eigen regeling te ontwerpen en vast te stellen. Naar verwachting komt de model regeling in de komende maanden beschikbaar.

6 Herenigd samenleven - Landelijk

In kort bestek

Het eerste deel van dit hoofdstuk behandelt het staartje van de procedure voor de vaststelling van de nieuwe kerkorde door de GS/LV. Het betreft de behandeling in tweede lezing, waarin de reacties en voorstellen van classes en regio's op de in eerste lezing vastgestelde tekst kunnen worden gewogen. Het is de bedoeling dat de nieuwe kerkorde op 1 mei 2023 van kracht wordt. In het tweede deel komen de uitvoeringsregelingen aan bod, evenals de besluiten die moeten worden genomen om de overgang naar de nieuwe kerkgemeenschap zo goed mogelijk te laten plaatsvinden en te voorkomen dat er gaten vallen of onduidelijkheden ontstaan.

6.1 Vaststelling kerkorde in eerste en tweede lezing

Relevant voor deze paragraaf is de volgende opdracht aan de regiegroep:

- d. verwerk de commentaren en voorstellen tot wijziging die de regio's en classes indienen met betrekking tot de kerkorde die in eerste lezing is vastgesteld, en doe zo nodig voorstellen tot wijziging;

Zoals eerder gememoreerd hebben de GS en LV in het najaar van 2021 in wonderlijke eensgezindheid een kerkorde vastgesteld voor de nieuwe kerkgemeenschap. Deze vaststelling was een vaststelling 'in eerste lezing'. De GKv-classes en de NGK-regio's kregen tot 1 juni 2022 gelegenheid om commentaar te leveren en voorstellen te doen. Ter ondersteuning van kerken, classes en regio's belegde de WTK begin 2022 vier regionale voorlichtingsavonden. Classes en regio's hebben inmiddels ruimhartig gebruik gemaakt van de mogelijkheid om te reageren. Gelijktijdig met verschijning van dit rapport wordt ook de bundeling van hun commentaar en voorstellen gepubliceerd, samen met een advies van de WTK over de verwerking ervan.

Het is vervolgens aan de GS/LV 2022 om de kerkorde definitief vast te stellen, 'in tweede lezing'. Daarna is de tekst nog steeds niet onaantastbaar; wijziging blijft immers altijd mogelijk. Maar wel is de tekst die 'in tweede lezing' wordt vastgesteld, de tekst die op 1 mei 2023 geldigheid ontvangt als de kerkorde van de Nederlandse Gereformeerde Kerken. Deze opzet vloeit voort uit de procedure voor vaststelling van de nieuwe kerkorde die in het voorjaar van 2020 door de GS en LV is vastgesteld (zie bijlage 2). Deze procedure hoeft dus niet door de GS/LV 2022 opnieuw te worden vastgesteld. Het is voldoende wanneer de gezamenlijke vergadering deze procedure blijft volgen.

Vanuit deze procedure liggen er voor de GS/LV 2022 nog de volgende taken:

- a. het al dan niet aanvaarden van wijzigingsvoorstellen inzake de kerkorde (NB. de procedure geeft aan dat voor aanvaarding van een wijzigingsvoorstel ten minste drie-vierde van het aantal stemmen, zowel aan de zijde van de GS als aan de zijde van de LV, voor moet zijn);
- b. het vaststellen en publiceren van de kerkorde in tweede lezing;
- c. het vaststellen van de datum waarop deze in werking zal treden (voorstel: 1 mei 2023).

Concept-besluiten voor de vaststelling resp. de inwerkingtreding van de kerkorde zijn in voorbereiding en zullen deel uitmaken van het rapport Overgangsbesluiten.

Wat betreft het besluit over de datum waarop de kerkorde in werking zal treden zijn er twee voorbehouden. Het eerste voorbehoud geldt de mogelijkheid dat er een voortgezette LV komt. Tot op heden hebben we daarover geen signaal ontvangen. Maar mocht er toch een voortgezette LV komen, dan is de vaststelling in tweede lezing eerst voorlopig en kan ze pas na de voortgezette LV definitief worden. Het tweede voorbehoud vloeit voort uit de voor het pensioenvraagstuk gekozen oplossingsrichting en

besluitvormingsprocedure. Deze vergen nog besluitvorming in andere verbanden, zoals een afzonderlijk besluit van de LV en van de VSE. De laatste stemming hierover is voorzien in april 2023. Pas daarna kunnen GS en LV het besluit over de datum van inwerkingtreding van de kerkorde definitief maken.

6.2 Inleiding op de kerkorde

Eerdere concepten van de kerkorde werden voorafgegaan door een historisch gekleurde inleiding. In de GS/LV 2020 vond deze onvoldoende bijval. De RG kreeg opdracht (onderdeel e) om een nieuw voorstel voor een inleiding op de kerkorde aan te leveren.

Anders dan in 2019 kiezen we voor een tekst die kort typeert hoe we gezamenlijk kerken van Jezus Christus willen zijn. Het [Verlangendocument](#) heeft een waardevolle rol gespeeld in het proces naar hereniging; wij grijpen daarom in ons voorstel nadrukkelijk op dit document terug. Tegen de achtergrond van onze geschiedenis benoemen we op welke manier we de kerkorde willen hanteren in de gemeenschap van kerken.

We leggen deze tekst aan de GS/LV voor, niet als vast te stellen onderdeel van de kerkorde maar als GS/LV-uitspraak bij de vaststelling ervan. Het is uiteraard ter beoordeling van deze vergadering of ze deze uitspraak (zo) wil doen.

Voorstel Uitspraak bij de vaststelling van de kerkorde

De Landelijke Vergadering en de Generale Synode besluiten

1. bij het besluit tot vorming van de Nederlandse Gereformeerde Kerken en de vaststelling van de kerkorde voor dit herenigde kerkverband de hierna volgende tekst uit te spreken;
2. deze uitspraak in alle officiële publicaties van deze kerkorde vooraf te laten gaan aan de tekst van de kerkorde.

BIJ DE VASTSTELLING VAN DE KERKORDE

De Nederlandse Gereformeerde Kerken willen kerken zijn waar Jezus Christus centraal staat. Hij is onze levende Heer. Daarom bidden we dat de hereniging van GKv en NGK meer zal betekenen dan de heling van een breuk. We verlangen naar steeds meer leven in de kerken. Eén in gelovig ontzag voor God. Met eerbied voor zijn Woord. Gedreven door liefde voor Hem, voor elkaar. Betrokken aanwezig in zijn wereld, als teken van zijn koninkrijk. Gevuld met hoop, want Hij belooft grote dingen. Met alle ruimte voor zijn Geest die ons verrast.

Dat Jezus Christus centraal staat moet merkbaar zijn in hoe we doen, wat we zeggen, waarover we besluiten. Kerken waar alles spreekt van genade: een open huis waar we elkaar zoeken bij het kruis. We verlangen ernaar dat de levende Heer ons verandert. Dat Hij ons leert om kerk te zijn in de mooie veelkleurigheid die Hij geeft. Hoe we dat concreet doen beschrijven we voor een deel in deze kerkorde. We bidden vooral dat de Geest zelf het schrijft in onze harten.

We kennen onze geschiedenis en onszelf. Eensgezind blijven bij wat Christus ons leert gaat niet vanzelf. We hebben de ander daarbij nodig. Als gereformeerde kerken vinden we de basis voor eenheid in wat we mee belijden met de kerken van de Reformatie. De gezamenlijke afspraken in deze kerkorde bieden structuur en geven bescherming in de onderlinge omgang. We beschrijven daarin wat we belangrijk vinden voor het functioneren van elke gemeente, en hoe we als kerken met elkaar omgaan en gezamenlijk dingen aanpakken. We beschermen zo het recht van zwakkeren en waarborgen de positie van werkers in de kerk. Hoe meer het erop aankomt recht te doen, hoe wezenlijker het is dat we hier samen één lijn in hebben.

Zo willen we deze kerkorde hanteren. In de dienstbare stijl van Jezus Christus. Als hulpmiddel bij het werken in Gods koninkrijk. Met dat gebed en in dat verlangen verbinden we ons vrijwillig aan deze kerkorde en met liefde aan elkaar.

*De Gereformeerde Kerken in Nederland (vrijgemaakt),
en de Nederlands Gereformeerde Kerken,
bijeën in de gezamenlijke vergadering van hun Generale Synode en Landelijke Vergadering,
bij het besluit tot vorming van de Nederlandse Gereformeerde Kerken per 1 mei 2023
en de vaststelling van de kerkorde voor dit herenigde kerkverband.*

6.3 Overgangsbesluiten

De overgang naar een nieuw kerkverband vraagt om helderheid over de geldigheid van besluiten, regelingen, rechten en plichten van de beide oude kerkverbanden. Ook moet er duidelijkheid zijn over kerkelijke processen in de tijd dat de beide oude kerkverbanden worden afgebouwd en het nieuwe nog niet volledig is opgebouwd. En zo zijn er nog enkele zaken die goed afgehecht moeten worden. De vorige GS/LV gaf met het oog daarop de volgende opdrachten:

- h. ga na voor welke aspecten overgangsrecht noodzakelijk zal zijn en lever daartoe voorstellen aan;
- j. zie erop toe dat de bestaande rechten en plichten van de beide kerkverbanden, hun deputaatschappen en commissies en hun kerkelijke instellingen, op de juiste wijze behouden blijven bij de vorming van het nieuwe kerkverband met zijn landelijke commissies en kerkelijke instellingen;

De WTK heeft een inventarisatie van de benodigde 'overgangsbesluiten' gemaakt en voorstellen voor concrete besluitteksten. Omdat er een aantal juridische aspecten aan verbonden is, hebben we deze teksten voorgelegd aan de juristen die de beide kerkverbanden al terzijde staan, met name binnen deputaten kerkrecht (DKR) en deputaten hoger beroep (DHB) aan GKv-zijde en de commissie kerkrecht en beroepszaken (CKB) aan NGK-zijde. Deze instanties hebben echter laten weten dat zij niet vóór september 2022 met een advies kunnen komen. Zodra hun adviezen binnen en verwerkt zijn, zullen de betreffende voorstellen aan de GS/LV gezonden worden in het rapport Overgangsbesluiten.

6.4 Regelingen en model regelingen

De GS/LV droeg de RG op:

- f. lever concepten aan van alle landelijke regelingen die nodig zijn voor het functioneren van het nieuwe kerkverband; maak daarbij gebruik van de inhoudelijke deskundigheid van de bestaande deputaatschappen en commissies;
- g. dien de kerken met modellen van de plaatselijke regeling, zoals bedoeld in de concept KO, vastgesteld in eerste lezing, en van de regeling voor de regionale vergadering;

Volgens art. A3.2 van de nieuwe kerkorde wordt de kerkorde uitgewerkt in landelijke regelingen. Deze zijn nodig om het kerkverband en de kerkorde daadwerkelijk te kunnen laten functioneren. De RG heeft samen met de WTK daarover zo spoedig mogelijk contact gezocht met alle bestaande deputaatschappen en commissies van GKv resp. NGK. Hun reacties waren divers. Sommige deputaatschappen en commissies lieten het maken van een regeling over aan de WTK; andere schreven liever zelfstandig een regeling, soms met verzoek om advisering door de WTK. In andere gevallen was het maken van regelingen echt een gezamenlijk proces.

De afstemming met de betrokken deputaatschappen en commissies verliep uiteindelijk trager dan gehoopt. Bij de afronding van dit rapport waren nog niet alle overleggen afgerond. We zullen echter niet wachten tot de laatste komma is gecorrigeerd. We zullen in een of meer rapporten, separaat van het rapport van de RG, de regelingen die er klaar voor zijn, zo spoedig mogelijk ter beschikking stellen van de kerken en de afgevaardigden naar de GS en LV.

Bijlage 3 biedt een overzicht van het totaal aan regelingen die in de maak zijn. Daarnaast wordt er, zoals eerder genoemd, gewerkt aan een model plaatselijke regeling en een model regionale regeling. Deze modellen worden niet door de GS/LV vastgesteld, maar zijn bedoeld als hulp aan de plaatselijke kerken en regionale vergaderingen bij het vaststellen van hun eigen reglement zoals de nieuwe kerkorde dat voorschrijft.

7 Organisatie - Landelijk

In kort bestek

Dit hoofdstuk bevat een overzicht van de (bestaande en nieuwe) commissies en instellingen die nodig zijn voor een goede taakvervulling door het landelijke kerkverband. In overleg met de WI zijn de commissies en instellingen in vijf clusters ingedeeld. Deze clustering kan de behandeling van de commissierapporten door de synode structuren. Op een zestal terreinen wordt nog gewerkt aan de integratie van commissies en deputaatschappen. Naast de 'vaste' commissies en instellingen zijn er diverse tijdelijke commissies aan de slag. De rol en bevoegdheden van het synodemoderamen krijgen in dit hoofdstuk bijzondere aandacht. In de afgelopen jaren is die rol in de praktijk sterker geworden. Het rapport onderbouwt de voorstellen in de regeling voor de synode om daarover een en ander vast te leggen. We vinden het belangrijk dat deze ontwikkeling zich niet sluipenderwijs voltrekt, maar dat de GS/LV daarin weloverwogen keuzes maken.

Onderdeel i van onze opdracht luidt: Stel in samenwerking met de werkgroep integratie een overzicht samen van de landelijke commissies die nodig zijn voor het functioneren van het nieuwe kerkverband, de kerkorde en de landelijke regelingen; doe indien nodig voorstellen om het samengaan van nog niet geïntegreerde commissies en deputaatschappen soepel te laten verlopen.

We hebben ons voor de uitvoering van dit onderdeel van onze opdracht verstaan met de door de moderamina ingestelde Werkgroep Integratie (WI), de opvolger van de ad-hoc Commissie Strategie en Financiën (CSF) die de GS/LV in 2020 adviseerde. We hebben de landelijke commissies en instellingen geordend naar de door de WI ontworpen clusterindeling. Deze beoogt een thematische groepering van de commissies en instellingen en wil bevorderen dat de behandeling van de rapporten en voorstellen van de commissies uit hetzelfde cluster ter synode zoveel mogelijk op dezelfde dag(en) en in onderlinge samenhang plaatsvindt.

NB. Op de meeste werkvelden is al een volledig geïntegreerde commissie of kerkelijke instelling actief. Op de volgende werkvelden moet die integratie vóór of op het moment van de eenwording nog plaatsvinden: kerkelijke onderzoeken, relaties met buitenlandse kerken, relatie met de overheid, kerkelijke adviezen, kerkelijke rechtspraak en financieel beheer. Ten aanzien van deze werkvelden kan de GS/LV voorstellen tegemoet zien inzake integratie, instructie en bemensing.

Hieronder tekenen wij het beoogde commissiegebouw van de Nederlandse Gereformeerde Kerken. Wij noemen de verschillende commissies en instellingen bij naam en verwijzen in een enkel geval naar uitgebreidere besprekingen elders in dit rapport. Commissies met een directe betrokkenheid op ons werk aan hereniging worden in dit hoofdstuk al uitgebreider besproken. Wij taxeren dat met de genoemde commissies en kerkelijke instellingen het landelijke kerkenwerk adequaat kan plaatsvinden en dat andere commissies dan de hier genoemde op dit moment niet nodig zijn.

Voor een compleet overzicht zij verwezen naar bijlage 4; deze vermeldt per commissie en instelling de voorgestelde naam en afkorting, waar mogelijk de kerkordelijke inbedding, eventuele bijzonderheden voor de instructie, de stand van zaken en te verwachten voorstellen en ten slotte opmerkingen over de bemensing. Het betreft hier zowel commissies en kerkelijke instellingen die expliciet hun grondslag of inbedding vinden in de kerkorde en/of regelingen als commissies en kerkelijke instellingen die functioneren zonder een uitdrukkelijke kerkordelijke basis.

Na de schets van het commissiegebouw sluiten wij dit hoofdstuk af met een collectie 'diversen', waarin wij nader ingaan op enkele kwesties die niet in het beoogde commissiegebouw terug te vinden zijn, evenals een uitgebreide bespreking van de rol van het moderamen van de synode binnen de nieuwe kerkgemeenschap.

7.1 Het commissiegebouw in vogelvlucht

Cluster 1 - Ondersteuning en toerusting van gemeenten

- Bestuur KerkPunt (BKP)
- Commissie liturgische ondersteuning (CLO)
- Missiefonds (MF)
- Commissie dovenpastoraat (CDP)

Cluster 2 - Opleiding en onderzoek

- Raad van Toezicht/Raad van Advies Theologische Universiteit (RvT/RvA TUKU)
- Commissie voor archief en documentatie (CAD)
- Commissie kerkelijke onderzoeken (CKO)

Cluster 3 - Externe relaties

- Commissie contact en eenheid (CCE)
- Commissie relaties buitenland (CRB)
- Commissie relatie overheid (CRO)
- Commissie geestelijke verzorging (CGV)

Cluster 4 - Kerkrechtelijke advisering en beroep

- Commissie seksueel misbruik (CSM)
- Commissie kerkelijke adviezen (CKA)
- College voor het kerkelijk beroep (CKB)

Cluster 5 - Aansturing, coördinatie, financiën, administratie en logistiek

- Commissie financieel beheer (CFB)
- Commissie ondersteuning synode (COS)
- Commissie beleidsbegroting (CBB)

Wij stellen in hoofdstuk 8 voor om deze commissie in te stellen.

Moderamen (MOD)

Verderop in dit hoofdstuk (zie 7.3) onderbouwen wij onze voorstellen in de synoderegeling voor wat betreft de taken en bevoegdheden van het moderamen.

Tijdelijke commissies

- Commissie herstructurering predikantszaken (CHP)

Deze commissie is ingesteld om het gehele veld van predikantszaken met een veelheid aan spelers te herstructureren. De commissie rapporteert aan de komende GS/LV. Na de besluitvorming over de voorstellen (inclusief die over de bemensing van de commissies die op voorstel van de CHP tot stand komen) kan de commissie worden opgeheven.

- Regiegroep (RG)

De taken van de regiegroep zijn gericht op de eenwording van de kerken. De regiegroep kan daarom na de eenwording worden opgeheven. Omdat de RG in de eerste maanden na de eenwording waarschijnlijk nog werkzaamheden heeft te richten als vraagbaak e.d., kan dat het beste gebeuren door de synode 2023.

- Werkgroep toekomstige kerkorde (WTK)

Deze werkgroep van de regiegroep zal na afronding van de besluitvorming over de kerkorde worden opgeheven. Via de bemensing van de CKA moet geborgd worden dat de in de WTK opgebouwde deskundigheid op kerkrechtelijk gebied, voor het kerkverband behouden blijft.

- Werkgroep integratie (WI)

Deze werkgroep (opvolger van de Commissie strategie en financiën) heeft als opdracht het veranderingsproces, zoals beschreven in het rapport van de synodecommissie strategie en financiën met de naar aanleiding hiervan genomen besluiten, aan te jagen en te ondersteunen (Acta GS Goed 2020 art. 119, besluit 7). Afhankelijk van de rapportage van de werkgroep en de besluiten die de komende GS/LV naar aanleiding daarvan neemt, zal de werkgroep zijn werkzaamheden voortzetten, worden opgeheven of een andere status krijgen.

- Studiedeputaatschap homoseksualiteit in de kerk (SHK)
- Commissie belijdende kerk (CBK)
- Commissie verzoening en recht (CVR)

Zie hiervoor hoofdstuk 3 van dit rapport.

- Commissie werkwijze synode (CWS)

In hoofdstuk 10 stellen wij voor deze commissie in te stellen.

7.2 Diversen

Wat ons betreft komt er geen landelijke commissie voor de uitvoering van Kerkorde art. F6. Dat artikel laat open of er sprake is van een vaste commissie of een commissie ad hoc. Wij stellen voor te kiezen voor een commissie ad hoc, te benoemen door het moderamen. De betrokken deputaten en commissies gaan daarin mee. Naar verwachting komt het hoger beroep te weinig voor om er een speciale commissie voor in stand te houden; ook zijn er voor verschillende soorten zaken verschillende soorten mensen nodig. Wel is het goed om met het oog daarop een bestand op te bouwen van geschikte personen.

Wij stellen voor om voor de vertegenwoordiging in het bestuur van de Stichting Evangelie & Moslims niet langer via een speciaal daarvoor ingestelde commissie te doen plaatsvinden, maar enkel rechtstreeks deze bestuursleden te benoemen. Het kerkverband staat garant voor een zeker bedrag per jaar dat niet via het quotum loopt, maar via (vrijwillige) collecten in de kerken (tot nu toe wordt elk jaar voldoende opgehaald). De NGK betaalde tot voor kort een bijdrage uit het quotum, maar gaat ook over op bijdragen van kerken door collecten. Wij stellen voor dat het moderamen deze benoeming doet. Het driejaarlijkse besluit over het toegezegde minimumbedrag kan voortaan onderdeel zijn van de begroting voor het landelijke kerkverband.

Als gevolg van de besluitvorming van GS is eerder al de Raad van Advies in predikantszaken opgeheven. Ingevolge de voorstellen van de Commissie herstructurering predikantszaken aan de GS/LV 2022 zullen bij aanvaarding ervan ook Deputaten Advies en Begeleiding en Deputaten Predikantszaken worden opgeheven.

Aparte aandacht verdient de Interkerkelijke commissie geschilbehandeling (ICG). Door de eerste Commissie herstructurering predikantszaken (Smouter/van Delden) werd voorgesteld deze commissie na de herstructurering van dit veld op te heffen. Motief: er zijn veel aanbieders in het veld van mediation, bemiddeling en (vrijwillige) conflictoplossing. Daar is de ICG – extra waardevol, omdat ook de CGK er in participeren en bij conflicten een beroep kan worden gedaan op leden met ervaring en deskundigheid uit een ander kerkverband - er één van. Het kerkverband beperkt zich tot de drieslag onderzoek, advies en toetsing; daartoe behoort dus niet mediation en conflictoplossing. Bij een niet opgelost conflict is er de mogelijkheid van kerkelijk beroep. GS/LV hebben in najaar 2020 het door de CHP geschetste kader aanvaard als uitgangspunt, van waaruit het veld verder wordt gereorganiseerd.

Bij brief van 22 oktober 2020 hebben Deputaten Kerkorde en Kerkrecht van de CGK via de ICG aandacht gevraagd voor hun standpunt dat opheffing van de ICG ongewenst is. Daarbij hebben ze gewezen op de in de ICG beschikbare expertise en op de grote mate van onafhankelijkheid en objectiviteit – belangrijk voor de oplossing van conflicten - die met het interkerkelijke karakter van de commissie gegeven is. Deze brief is betrokken bij de behandeling van de CHP-voorstellen door GS/LV in najaar 2020. In de bespreking is aangegeven dat de positie van de ICG een aandachtspunt zou moeten zijn bij de uitwerking van de CHP-voorstellen, in het bijzonder bij de vorming van de CKA. Helaas is de brief van CGK-deputaten toen niet beantwoord.

De opvolger van deze commissie (ook CHP geheten) die aan de GS/LV-2022 rapporteert, volgt dezelfde lijn en ziet in de brief van deputaten kerkorde en kerkrecht van de CGK geen reden om andere voorstellen te doen. Wat deze commissie betreft kan de ICG zijn waardevolle werkzaamheden voortzetten naast andere aanbieders, en kan de Commissie Kerkelijke Adviezen (CKA) naar de ICG verwijzen, maar niet als (de) commissie van de kerken. Benoeming van de leden van de ICG door de GS/LV, vanaf 2023 de synode, is dus wat ons betreft niet aan de orde. Benoeming kan, vergelijkbaar met die van bestuursleden van de Stichting Evangelie & Moslims, plaatsvinden door het moderamen. Het is aan de GS/LV om bovenstaande argumenten te wegen en op de brieven van ICG en CG deputaten te reageren.

Het bestuur van de Nederlands Gereformeerde instelling voor Arbeidszaken (NGA) zal de LV voorstellen om de NGA per fusiedatum op te heffen, de taken over te dragen aan SKW, de financiën te liquideren en het bestuur te déchargeren.

7.3 Moderamen

In dit hoofdstuk over het commissiegebouw van de nieuwe kerkgemeenschap moet ook moderamen van de synode genoemd worden. Omdat enerzijds het moderamen per synode opnieuw wordt verkozen en ook aan die synode verbonden is, maar anderzijds een continu karakter heeft, is de plaats tussen de vaste en de tijdelijke commissies in (zie 7.1) daarvoor de meest geschikte.

In het verleden had het synodemoderamen uitsluitend een taak in het leiden en begeleiden van het vergaderproces. Na de sluiting van de synode bestond ook het moderamen niet meer. Daar is in de afgelopen jaren verandering in gekomen. In de NGK groeide sinds 2010 de praktijk dat het moderamen ook na sluiting van de Landelijke Vergadering (LV) op een aantal gebieden actief bleef. Een aantal van deze (nieuwe) taken werd vastgelegd in de Huishoudelijke Regeling voor de LV. Ook toen de praktijk zich zo ontwikkelde dat een LV pas kort voor de opening van de nieuwe LV werd gesloten, bleven die uitgebreide taakstelling en die grotere bevoegdheden van het moderamen.

Door het gezamenlijk vergaderen van GS en LV en de intensieve samenwerking van beide moderamina in de afgelopen jaren namen ook bij de Generale Synode (GS) van de GKv de taken en bevoegdheden van het moderamen toe. Op voorstel van het moderamen werd de GS Goes 2019 voorlopig gesloten, waarbij het moderamen een aantal taken toegewezen kreeg (Acta art. 190).

Deze ontwikkeling heeft volgens ons het goed functioneren van GS en LV bevorderd en daarmee de kerken gediend. Wij vinden het wenselijk deze lijn in de nieuwe kerkgemeenschap door te trekken. Tegelijk vinden we het van belang dat deze ontwikkeling zich niet sluipend en in stilte voltrekt. Het is goed om deze ontwikkeling te markeren, er open het gesprek in de kerken en op de GS/LV over te voeren en taken en bevoegdheden van het moderamen nieuwe stijl vast te leggen in een regeling. Met enkele artikelen binnen de Huishoudelijke regeling synode, een landelijke regeling bij artikel E5 van de kerkorde, doen wij samen met de WTK hiertoe concrete voorstellen (zie de rapporten met concept-regelingen van de WTK). In onze voorstellen houden we enerzijds vast aan het oude, terechte principe dat het kerkverband geen permanent bestuur kent: de zelfstandigheid van de plaatselijke kerk gaat voorop. Tegelijk zien we dat allerlei processen continu doorgaan; daarbij past het om een synode ook tussentijds opnieuw bijeen te kunnen roepen. Daarbij kan het gaan om zaken die de synode nog niet kon afronden, of om urgente zaken die moeilijk uitgesteld kunnen worden.

Een continue (deels slapende) synode betekent ook een continu moderamen. Enerzijds gaat het om taken richting de synode: afhandeling van zaken zoals de Acta en het zo nodig weer bijeen roepen van de synode. Anderzijds functioneert het moderamen als commissie die de synode en daarmee de kerken vertegenwoordigt. Het moderamen vormt het gezicht van de kerken bij officiële gebeurtenissen. Het kan ook, op hun verzoek, als adviesorgaan dienen voor andere commissies en als gesprekspartner voor o.a. SKW en de VSE.

Een uitgebreide bespreking van onze voorstellen is te vinden in de toelichting bij de voorgestelde Huishoudelijke regeling synode.

8 Financiën

In kort bestek

Dit hoofdstuk concentreert zich op de financiën van het landelijke kerkverband. We bepleiten dat de synode 2023 voor de begrotingsperiode 2024-2026 beleidsrijke keuzes maakt en budget toedeelt op basis van inhoudelijke afwegingen. We benoemen daartoe enkele strategische prioriteiten zoals de ondersteuning van plaatselijke gemeenten in het maken van eigen keuzes waar voorheen landelijke kaders werden gesteld, het ondersteunen en begeleiden van de nieuwe regio's en het ruimte geven aan de synode om ook na de eenwording te investeren in gesprekken op hartsniveau en te bouwen aan vertrouwen. We stellen voor dat de GS/LV besluit tot het instellen en benoemen van een commissie beleidsbegroting die, in aansluiting op het werk van de WI, structureel de behandeling van een beleidsrijke en integraal afgewogen driejaarlijkse begroting voorbereidt. De genoemde strategische prioriteiten worden wat ons betreft als richtinggevend voor de begrotingsperiode 2024-2026 aan deze commissie meegegeven. Het hoofdstuk sluit af met de thematiek van de predikantspensioenen.

8.1 Terugblik

Ons vorige rapport bevatte een uitvoerig hoofdstuk over de financiën van de nieuwe kerkgemeenschap. We agendeerden daarin onder andere de problematiek van de predikantspensioenen, samenhangend met de uiteenlopende pensioensystematiek in GKv en NGK. Dit onderwerp is verder behartigd door de gezamenlijke moderamina die daarover rechtstreeks aan de GS/LV rapporteren. Inmiddels is er een breed gedragen oplossingsrichting en bijbehorende routekaart voor deze problematiek gevonden (zie het rapport van de GMO). Dat stemt tot dankbaarheid. In dit hoofdstuk komen we er slechts kort op terug (zie 8.5).

We schetsten in ons vorige rapport ook de stijgende kosten van het kerkverband, de prognose van een verder dalend ledental en de quotumverschillen tussen NGK en GKv. Die schets mondde uit in voorstellen voor een quotum ergens tussen dat van NGK en GKv in en een pleidooi voor een bezinning op de strategische prioriteiten in de taken en kosten van het landelijke kerkverband. Een en ander leidde tot de instelling van de commissie strategie en financiën (CSF) die met nadere analyses kwam. Op voorstel van deze commissie stelde de GS/LV 2020 een globaal financieel kader vast voor de herenigde kerk met een quotum van gemiddeld €25 per lid per jaar, iets hoger dan het door ons voorgestelde bedrag.

8.2 Van beleidsarm naar beleidsrijk

De besluitvorming van de GS/LV 2020 over de voorstellen van de CSF was beleidsarm: er was meer sprake van voortzetting van bestaand beleid binnen iets krappere financiële kaders dan van een inhoudelijke afweging van de prioriteiten in het landelijke kerkenwerk en een daaruit voortvloeiende budgettoedeling. Voor de periode 2024-2026, waarover de synode 2023 zal moet beslissen, zullen dat soort afwegingen wel gemaakt moet worden om te voorkomen dat de kaasschaaf of de botte bijl de enige instrumenten van de synode worden.

De keuzes voor de periode vanaf 2024 zullen dus beleidsrijk moeten zijn. Pas op de eerste synode van de nieuwe kerkgemeenschap in het najaar van 2023 zijn die keuzes aan de orde. Maar wij vinden het wenselijk dat het komende jaar gebruikt wordt om die begrotingsbehandeling en -vaststelling goed voor te bereiden brengen, zodat er eind 2023 weloverwogen keuzes kunnen worden gemaakt. Het is een goede zaak dat de WI al bezig is met de voorbereiding van een (beleidsrijke) begrotingsbehandeling 2024-2026 door de synode 2023 en in dat kader overlegt met de landelijke commissies, deputaatschappen en instellingen.

Wij stellen voor dat de GS/LV onderstaande overwegingen, evenals het reeds voorbereide materiaal van de WI, meegeeft aan een nieuw in te stellen en te benoemen commissie beleidsbegroting (CBB)(zie 8.4)

die, in aansluiting op het werk van de WI, in de nieuwe kerkgemeenschap structureel de behandeling van een beleidsrijke en integraal afgewogen driejaarlijkse begroting zal kunnen voorbereiden.

8.3 Strategische overwegingen

Bij deze overwegingen wordt onze focus vooral bepaald wordt door onze opdracht: bevorderen wat de eenheid dient en risico's op dat vlak signaleren.

1. In de nieuwe kerkorde wordt er minder door het landelijke kerkverband voorgeschreven en hebben **plaatselijke gemeenten** meer ruimte om eigen beleid te ontwikkelen en eigen keuzes te maken. Dat kan behalve een uitdaging ook een last voor gemeenten zijn, waarvan ze het gevoel hebben: dat gaat onze mogelijkheden te boven. We verwachten dan ook dat de vraag naar ondersteuning door KerkPunt, zowel met gespreks- en besluismateriaal als met procesbegeleiding, zal toenemen. Wij vinden het wenselijk dat KerkPunt daar klaar voor is en te zijner tijd de nodige hulp en ondersteuning kan bieden. Ook de Theologische Universiteit kan daaraan bijdragen. Wat ons betreft is dit een **eerste strategische prioriteit** in de jaren na de eenwording.
2. We noemden in ons rapport al de **regio's**. In voorjaar 2023 zullen de nieuwe regio's van start gaan en zal men zich landsbreed afvragen: waartoe zijn wij als regio op aarde? In de meeste regio's zal het niet 'business as usual' zijn, maar zal naar verwachting ingezet worden op een nieuwe start. Enerzijds is daarbij sprake van een mix van kerkelijke culturen die spanningen kan meebrengen en in elk geval een zoektocht: hoe dealen we daarmee? Anderzijds zullen, is onze hoop en verwachting, regio's zich niet willen beperken tot het uitvoeren van de formele kerkordelijke taken, maar hun opdracht breder willen oppakken: elkaar als regiokerken tot een hand en een voet zijn. Een aantal regio's zal dit niet zonder landelijke ondersteuning (KerkPunt) kunnen. Dit zien wij als een **tweede strategische prioriteit**.
3. Ten slotte **de synode**. Vanaf najaar 2023 zal die regelmatig bijeen komen en voor de kerk belangrijke thema's op tafel krijgen. Net als voor de regio's geldt ook hier: in het mixen van de diverse kerkelijke culturen is, ondanks de goede ervaringen op de afgelopen GS/LV, nog een slag te maken. Het leerproces is nog niet ten einde. De investering in gesprekken van hart tot hart en het bouwen aan vertrouwen, heeft zich op de GS/LV uitbetaald, toen het er op aan kwam om besluiten te nemen. Er was ruimte voor Gods Geest om zijn werk te doen. Ook dat proces moet na de eenwording niet abrupt gestopt worden. Afslanken en versoberen van de wijze waarop en de logistieke context waarin de synode zijn werk doet, kan voor de langere termijn een aandachtspunt zijn, maar wat ons betreft niet voor de eerste jaren na de eenwording. Het blijft zaak om de synodeprocessen zo in te richten dat het elkaar zoeken op hartsniveau en het bouwen aan vertrouwen de ruimte krijgt, zeker in de komende jaren. Ook het investeren in de diversiteit van de afvaardiging naar de synode, zodat die minder een vergadering van oudere mannen is, maar in leeftijd en geslacht een meer diverse representatie van de kerken biedt, verdient in de komende jaren aandacht. Dat geldt ook voor bezinning op de vergadersystematiek en werkwijze van de synode. Dit thema vormt een **derde strategische prioriteit**.

Daarnaast noemen we twee strategische prioriteiten die wellicht minder met de eenwording samenhangen, maar die net als prioriteit 1 hierboven lokale kerken de meerwaarde van het landelijk verband doen ervaren. Rond de eenwording komt het kerkverband meer in de aandacht, met als bijeffect scepsis bij gemeenten en gemeenteleden: waar is dat goed voor? Wat voor nut heeft het voor ons en ons gemeente-zijn? Daarom is het goed dat het landelijke verband laat zien: in vragen die voor jullie urgent en klemmend zijn, willen we jullie graag ondersteuning aanbieden. We zijn er voor jullie!

4. In de kerken is het besef gegroeid dat de roeping naar buiten – in Woord en in daad – een meer centrale plek in de kerkelijke praktijk moet krijgen. Een aantal gemeenten heeft al keuzes gemaakt, gericht op sterkere missionaire presentie, andere gemeenten zitten in een bezinningstraject daarover en een groot aantal gemeenten komt daar (nog) niet aan toe vanwege

andere prioriteiten. Wij geloven dat missionair kerk-zijn, waar mogelijk in aansluiting op of samenwerking met pioniersplekken van andere kerken, ondersteuning behoeft door het landelijke kerkverband (MissieFonds, Verre Naasten). Daar ligt een **vierde strategische prioriteit**.

5. In vrijwel alle gemeenten leven zorgen over geringe betrokkenheid van jongeren en jongvolwassenen (twintigers en dertigers) en onvermogen om hen bij de kerk te betrekken. Corona heeft dat niet beter gemaakt. Hoe verbinden we jongeren met de missie van God? Hoe brengen en begeleiden we hen op de weg van Jezus Christus? Dat zijn voor veel kerkenraden en gemeenteleden klemmende vragen die in de komende jaren eerder sterker dan zwakker zullen worden. Daarin kunnen gemeenten van elkaar leren – de regio's bieden daar een uitgelezen platform voor -, maar is ook ondersteuning door het kerkverband (KerkPunt) onontbeerlijk. Wij zien dat als een **vijfde strategische prioriteit**.

Deze prioriteiten vragen om een extra investering in het landelijke kerkverband bij de start van de nieuwe kerkgemeenschap. Deze investering behoeft niet per se structureel te zijn. Wellicht is op sommige werkvelden een incidentele impuls voldoende die na een aantal jaren kan worden afgebouwd.

Wat ons betreft is deze lijst van vijf prioriteiten niet uitputtend. Wellicht komen er op de GS/LV andere prioriteiten ter tafel. Vervolgens is het aan de synode 2023, op dit punt voorbereid door de commissie beleidsbegroting, om afwegingen en keuzes te maken over de strategische prioriteiten van het kerkverband.

8.4 Integrale en beleidsrijke afweging

Hierboven ging het over de landelijke begroting voor de korte termijn: 2024-2026. Maar ook op de langere termijn, dus na 2026 zijn inhoudelijke, strategische keuzes nodig: Welk budget gaat er naar welk werkveld en naar welke commissie of instelling en waarom? Welke inhoudelijke overwegingen liggen er onder de financiële keuzes? De synode moet geen losse besluiten over (deel)begrotingen per werkveld of per commissie of instelling nemen, maar de begroting van het landelijke kerkverband vaststellen op basis van een integrale en beleidsrijke afweging.

Elke drie jaar moet de synode de begroting voor het landelijke kerkverband vaststellen. Wat we in 2019 in ons vorige rapport als gewenst beleid voor de korte termijn opschreven (pagina's 43, 44), geldt niet minder voor de langere termijn. 'De GS en LV zullen op hoofdlijnen richtinggevende keuzes moeten maken, zodat er voor commissies, deputaatschappen en instellingen voldoende tijd is voor eventuele beleidsombuigingen. "Keuzes maken", schreven we. Daar pleiten we voor. Met een kaasschaafbenadering waarin op alle werkvelden pondspondsgewijs wordt bezuinigd, wordt een inhoudelijke weging van activiteiten vermeden. Die inhoudelijke weging, hoe lastig ook, vinden wij echter noodzakelijk. Antwoorden op de vragen, aan welke ondersteuning vanuit het landelijke kerkverband bij plaatselijke gemeenten op langere termijn behoefte is en welke activiteiten het landelijke kerkverband overigens wil ontplooien om zijn missie te realiseren, kunnen en mogen GS en LV niet ontlopen. (...) Wij vinden het wenselijk dat GS en LV zich voor al deze terreinen vragen stellen als: Hoe noodzakelijk is dit werk, kan en moet de missie en strategie aangepast worden, wat hebben de plaatselijke gemeenten toekomstgericht echt nodig, kan het werk ook door anderen worden gedaan of anders worden ingericht?'

Wat we in 2019 schreven, is ook anno 2022 relevant. Na het door de CSF en WI verrichte voorwerk is het nu tijd om door te schakelen naar een meer structurele aanpak en een commissie in te stellen die voor de begroting 2024-2026 het noodzakelijke voorbereidende werk doet, zodat de synodes richtinggevende keuzes kunnen maken over missie, inhoud en omvang van het landelijk kerkenwerk: niet primair financieel gedreven, maar op grond van inhoudelijke afwegingen binnen een haalbaar financieel kader. Om commissies en instellingen in staat te stellen op lange termijn beleid te maken, zijn doorkijkjes naar de periode na de driejaarlijks begrotingsperiode en inbedding van de driejaarlijkse keuzes in een meerjarenbeleid wenselijk.

We begrijpen dat de WI zich in de praktijk al op de manier die ons voor ogen staat, richt op het voorbereiden van de behandeling van begroting 2024-2026 door de synode 2023. Het ligt dan ook voor de hand om dat te formaliseren en de WI om te zetten naar de beoogde nieuwe commissie, waarvoor de naam commissie beleidsbegroting adequaat de taak van de commissie weergeeft. De taakstelling van deze commissie onderscheidt zich van de beheersmatige taakstelling van de commissie financieel beheer (CFB). Bij de bemensing van deze nieuwe commissie beleidsbegroting moet nadrukkelijk gezocht worden naar kerkleden met beleidsmatige en strategische expertise en ervaring, zowel inhoudelijk als financieel.

Hieronder volgt de tekst van het voorgestelde besluit. De besluittekst is toegesneden op de huidige situatie, zoals blijkt in lid c en d. Het is aan volgende synodes om elke drie jaar opnieuw te kijken welke specifieke financiële en strategische kaders de commissie beleidsbegroting meekrijgt bij het voorbereiden van een beleidsrijke begroting voor de volgende cyclus van drie jaar.

Voorstel commissie beleidsbegroting

Materiaal

Rapport regiegroep (dd 23-08-2022)

Besluit

De landelijke vergadering/*de generale synode* besluit om samen met de generale synode/*de landelijke vergadering* een commissie beleidsbegroting te benoemen met de volgende opdracht:

- a. bereid de door de synode te maken inhoudelijke en financiële keuzes voor de driejaarlijkse begrotingsperiode voor, zodanig dat de synode daarover integrale en beleidsrijke besluiten kan nemen;
- b. overleg daartoe met de landelijke commissies en instellingen over hun beleidsmatige prioriteiten en budgettaire wensen en met de commissie financieel beheer over de financiële perspectieven;
- c. neem daarbij het door de GS/LV 2020 vastgestelde financiële kader (budget en quotum, gedifferentieerd voor belijdende resp. doopleden) voor het landelijke kerkenwerk als uitgangspunt. met de ruimte om daarvan afwijkende voorstellen te doen.
- d. neem daarbij de strategische prioriteiten van de nieuwe kerkgemeenschap, zoals genoemd in het rapport van de regiegroep (8.3) mee als richtinggevend.

Gronden

1. Het is gewenst dat voor de verdeling van het landelijke budget over de diverse landelijke commissies en instellingen inhoudelijke afwegingen bepalend zijn.
2. Beleidsmatige en integrale besluitvorming door de synode over de begroting van het landelijk kerkverband is gewenst.
3. Het door de GS/LV 2020 vastgestelde financiële kader voor de nieuwe kerkgemeenschap is niet in absolute termen, maar globaal en indicatief geformuleerd.
4. De genoemde strategische prioriteiten zijn van belang voor een goede start van de nieuwe kerkgemeenschap.

8.5 Pensioenen

De kosten van het landelijke kerkverband die hierboven aan de orde kwam, vormen maar een klein deel van de lasten van plaatselijke kerken. De CSF heeft de GS/LV in 2020 voorgerekend dat de landelijke kerkverbandelijke lasten slechts 4 tot 6% van de begroting van plaatselijke gemeenten uitmaken. Dat relateert de omvang en consequenties van een verhoging van het quotum met één of twee euro.

In het totale plaatje hebben ook de pensioenlasten een plek. Het past in onze opdracht om te bevorderen wat de eenheid dient en eventuele risico's op dat vlak signaleren, om kort stil te staan bij de oplossingsrichting die voor de pensioenproblematiek is gevonden. Zoals we hierboven aangaven: het stemt tot dankbaarheid dat er in deze complexe materie een begaanbare weg lijkt te zijn gevonden. We tekenen daarbij aan dat deze oplossingsrichting met zich meebrengt dat verschillen tussen VSE-deelnemers en PfZW-deelnemers en daarmee tussen ex-GKv-gemeenten en ex-NGK-gemeenten in de nieuwe kerkgemeenschap nog gedurende een reeks van jaren zullen blijven bestaan, inclusief de daaruit voortvloeiende financiële lasten die voor de ene categorie hoger zullen zijn dan voor de andere. Dat is onontkoombaar, maar verre van ideaal.

We vinden het wenselijk dat bij de verdere uitwerking van de gekozen oplossingsrichting en bij alle overleg daarover, dit aspect onder ogen wordt gezien en dat het ook na de hereniging als risicofactor in beeld blijft en bijvoorbeeld in het beoogde structurele overleg tussen het synodemoderamen en VSE aan de orde komt.

9 Communicatie

In kort bestek

Dit hoofdstuk gaat over communicatie. We blikken kort terug op de communicatie over de eenwording naar kerken en kerkleden, maar kijken vooral vooruit. Er is een proces in gang gezet om met externe begeleiding een communicatievisie en -plan te ontwikkelen voor de nieuwe kerkgemeenschap. Daarbij worden ook zogenaamde 'focusgroepen' op verschillende plekken in het land betrokken. In vervolg daarop zullen communicatie-instrumenten als huisstijl, logo en website worden ontwikkeld.

In het werken aan hereniging wordt vaak verwezen naar het gebed van Jezus in Johannes 17, met name naar vers 21: 'Laat hen allen één zijn, Vader. Zoals U in Mij bent en Ik in U, laat hen zo ook in Ons zijn, opdat de wereld gelooft dat U Mij hebt gezonden.' Onder Gods zegen kan kerkelijke eenheid een wervend uithangbord voor het evangelie zijn.

Vanuit dit besef heeft de RG, in nauwe samenwerking met de communicatieadviseurs van de GKv en NGK, sterk ingezet op de communicatie van de hereniging, zowel intern als extern. Hiermee gaven wij tevens gehoor aan de vervolgoopdracht die de GS/LV ons hebben gegeven, in het bijzonder onderdeel m: adviseer de werkgroep administratieve ondersteuning bij het ontwikkelen van een communicatievisie en -plan voor de nieuwe kerkgemeenschap, en de daarbij behorende instrumenten. In goed overleg met WAO heeft de RG hierin het voortouw genomen. Een aantal stappen is hiervan het resultaat.

Eerder kende de RG een eigen nieuwsbrief, evenals de GKv. In afstemming met de communicatieadviseurs is vanaf juni 2021 een volledig geïntegreerde nieuwsbrief geïntroduceerd. Hierin is praktisch alle communicatie vanuit het landelijke kerkverband samengebracht. De RG heeft dit platform onder andere gebruikt om in 2022 regelmatig verhalen van lokale samenwerking te delen.

In het besef dat de basis van de landelijke kerkgemeenschap en de hereniging in de plaatselijke kerken ligt, heeft de RG ook in de afgelopen periode ingezet op het ondersteunen van plaatselijke kerken met handreikingen en andere tools. Waar nodig zijn relevante deputaatschappen, commissies en instellingen betrokken bij het ontwikkelen van dit materiaal of hebben ze dat zelf geïnitieerd. Een volledig overzicht van alle materialen is te vinden in bijlage 1. Als RG bewaken we dat de betreffende stukken tijdig beschikbaar zijn.

Om goed gevolg te geven aan onze opdracht heeft de RG, op advies van de communicatieadviseurs en in afstemming met WAO besloten om externe begeleiding in te schakelen bij het ontwikkelen van een

communicatievisie en -plan voor de nieuwe kerkgemeenschap. Vanuit het bureau IDD ondersteunt Marco Boers de RG en communicatieadviseurs bij het opzetten van een traject om tot een visie en plan te komen, waarbij wordt voortgebouwd op reeds bestaand materiaal (bijv. het Verlangendocument). Op basis van een doelgroepenanalyse, waarbij de breedte van de kerkelijke achterban wordt meegenomen en er oog is voor de verschillende generaties in de kerk, is een tweetal 'narratieven' ontwikkeld. In gesprek met focusgroepen op verschillende plekken in het land worden deze narratieven getest. Daarnaast worden ze getoetst op hun bruikbaarheid rondom de feestelijke viering van de hereniging. Uiteindelijk wordt toegewerkt naar één narratief dat de basis zal vormen voor herenigingscommunicatie in brede zin: van persberichten tot websitedesign. In vervolg daarop zullen de nodige communicatie-instrumenten zoals huisstijl, logo en website worden ontwikkeld.

10 GS/LV en de synode

In kort bestek

Dit hoofdstuk gaat over het functioneren van de synode vanaf de inwerkingtreding van de nieuwe kerkorde. Zou dat een synode nieuwe stijl kunnen worden, waarin de diversiteit in de kerken op het punt van geslacht en leeftijd beter wordt weerspiegeld dan op dit moment? En kan een nieuwe werkwijze van de synode daarbij helpen? We leggen een aantal ideeën op tafel om de werkwijze van de synode zo aan te passen dat de afstand tussen de plaatselijke kerken en de synode wordt verkleind en de diversiteit in de samenstelling van de synode wordt vergroot. We bieden geen kant-en-klare oplossingen, maar willen vooral een proces van bezinning en vernieuwing op gang te brengen. Daarin past een voorstel om een commissie in te stellen die met name de effecten gaat onderzoeken van één synodevergaderweek per jaar.

Ingevolge onderdeel n. van onze opdracht (adviseer de Werkgroep Administratieve Ondersteuning bij de voorbereiding van de GS en LV 2022 en van de Landelijke Synode 2023) hebben wij de werkgroep enkele malen van advies gediend.

De rol van WAO inzake de synode 2023 ligt vooral op het vlak van de administratieve en logistieke voorbereiding. Als RG zien wij het als onze verantwoordelijkheid om een breder perspectief te schetsen en delen we graag enkele gedachten over de werkwijze en het functioneren van en de afvaardiging naar de synodes vanaf 2023. We realiseren ons dat we er eerder voor hebben gewaarschuwd om de hereniging te belasten met nieuwe, grote, nog niet uitgekristalliseerde onderwerpen. Toch leggen we onze ideeën over de synode nieuwe stijl op tafel, omdat we van oordeel zijn dat het functioneren van en de afvaardiging naar de synode medebepalend is voor het welslagen van de eenwording op langere termijn. Kerken sterker aan elkaar verbinden, en kerken en kerkverband dichter bij elkaar brengen werkt volgens ons draagvlak versterkend in een tijd van afbrokkelende instituties. We beogen hiermee niet kant-en-klare oplossingen op tafel te leggen, maar vooral een proces van bezinning en vernieuwing op gang te brengen.

10.1 Functioneren van de synode

Als kerken maken we in 2023 een nieuwe start. Zou dat ook met het functioneren van de synode het geval kunnen zijn? In de afgelopen decennia is er in plaatselijke kerken veel veranderd, zowel in structuren als in processen. We kennen tegenwoordig niet alleen een kerkenraad, maar ook een bestuurlijke kerkenraad, een pastorale raad, een kernteam, een leiderschapsteam, een kerkbestuur, een moderamen, een jeugdraad, een kinderraad, taakgroepen e.d., elk met eigen taken en bevoegdheden. Veel gemeenten maken gebruik van nieuwe gespreks- en besluitvormingstechnieken, ontleend aan andere maatschappelijke sectoren, en laten zich in processen van bezinning en besluitvorming extern ondersteunen.

In diezelfde periode is in het functioneren van synodes veel hetzelfde gebleven. Het aantal veranderingen is beperkt. De heidagen hebben hun intrede gedaan, met positieve ervaringen en effecten als gevolg. In de NGK zijn al langer positieve ervaringen opgedaan met de voorbespreking van synodestukken in regioverband: een werkwijze die ook in de nieuwe kerkgemeenschap mogelijk is. Verder biedt de afvaardiging naar de synode vanuit (relatief kleine) regio's straks kansen om de afstand tussen de plaatselijke kerken en het synodewerk te verkleinen. Ook is de manier van omgaan met elkaar in het verband van GS en LV informeler geworden dan in een wat verder verleden. Maar deze bescheiden veranderingen nemen niet weg dat synodes en landelijke vergaderingen grotendeels op dezelfde manier functioneren als vijftig jaar geleden, terwijl er op plaatselijk vlak veel veranderd is.

Vragen van de classis Groningen in reactie op de in eerste lezing vastgestelde kerkorde – Hoe kun je voorkomen dat de belasting van afgevaardigden naar de synode te groot wordt en hoe kun je regelen dat de afvaardiging evenwichtig is qua leeftijdsopbouw? – roepen bij ons veel herkenning op.

In de NGK wordt al langere tijd moeite ervaren bij het vinden van voldoende afgevaardigden voor de LV. Het lukt diverse regio's niet om vijf primi aan te wijzen bij gebrek aan beschikbare kerkleden; andere regio's benoemen uit nood alleen primi, geen secundi. Het komt voor dat predikanten die zelf wel naar de LV zouden willen, uiteindelijk toch nee zeggen tegen afvaardiging, omdat hun gemeente hun daarvoor geen taakverlichting wil geven. In de GKv is het beeld positiever, maar ook daar is het vinden van voldoende afgevaardigden minder vanzelfsprekend dan vroeger. En als conform de nieuwe kerkorde elke regio straks twee afgevaardigden naar de synode moet aanwijzen, zal dat her en der als een pittige uitdaging worden beleefd.

Ook het tweede signaal van de classis Groningen herkennen we. Terwijl in veel plaatselijke kerken vijftigminners (vooral veertigers en dertigers) de kerkenraden en andere leidinggevende organen domineren, zijn diezelfde vijftigminners in landelijke vergaderingen en synodes een uitzondering. De afgevaardigden daar zijn overwegend zestig-plus en de niet-predikanten zelfs overwegend zeventig-plus. Dat is een groot verschil, dat afstand tussen plaatselijk en landelijk schept en gevoelens van vervreemding en verwijdering meebrengt.

Aan de twee signalen van de classis Groningen voegen we een derde observatie toe. GS en LV zijn mannenbolwerken. De GS GKv telde in 2019 voor het eerst twee vrouwen; de GS 2022 kent één vrouwelijke afgevaardigde. De LV NGK telt ruim vijftien jaar na de openstelling van de ambten voor vrouwen gemiddeld drie á vier vrouwelijke afgevaardigden, terwijl het AKS niet eens de eis stelt dat LV-leden ambtsdrager moeten zijn en rekrutering dus uit de breedte van de kerk kan plaatsvinden.

Dit gebrek aan diversiteit in geslacht en leeftijd, waar ook gebrek aan diversiteit in culturele achtergrond aan toe gevoegd zou kunnen worden, bestaat al lang. Maar in deze tijd wordt het steeds meer als negatief beleefd. Vergaderingen die zo eenzijdig zijn samengesteld als synodes roepen meer dan vroeger gevoelens van vervreemding op. Wij geloven dat er op dit vlak winst te boeken is voor de kerken. De kerken missen nu immers op synodenivo de inbreng van gaven en talenten van vrouwen en jongeren (breed opgevat als zowel vijftigminners als jongvolwassenen) met geestelijke wijsheid en bestuurlijke expertise en ervaring, terwijl die er in de kerken in ruime mate zijn. Ook zijn er aanwijzingen dat naar geslacht gemengde teams beter functioneren dan op dit punt uniforme teams; de bespreking en besluitvorming in de synode kan aan kwaliteit winnen, als meer vrouwen daarin participeren. De belevingswereld van ouderen en jongeren verschilt in veel opzichten; de combinatie daarvan kan winst opleveren in bezinning en besluitvorming. En last, but not least: synodebesluiten hebben effect op de gemeenten waarin de dertigers en veertigers leiding geven en waarin de twintigers van nu straks hun plek zullen innemen, terwijl die in de synodevergaderingen vrijwel ontbreken.

10.2 Oorzaken

Welke oorzaken liggen aan deze problemen – want zo beleven we ze – ten grondslag? Daar is weinig onderzoek naar gedaan, dus harde, geobjectiveerde uitspraken daarover moet u van ons niet verwachten. Maar indicatief valt daar voor ons gevoel wel degelijk wat over te zeggen.

We tekenen daarbij aan dat de hieronder geschetste oorzaken niet op zichzelf staan, maar zeker voor een deel onderling samenhangen. Ook zijn sommige factoren die we noemen, meer een oorzaak van het hierboven als eerste genoemde probleem – de moeite om voldoende afgevaardigden te vinden -, terwijl andere factoren relevanter zijn voor het tweede genoemde probleem – het gebrek aan diversiteit in de afvaardiging. Ook is er sprake van dieper liggende geestelijke en culturele factoren, die onze kerken overstijgen en ook in andere kerken en maatschappelijke sectoren werken.

Maar dat laat onverlet dat het zinvol is om onderstaande factoren onder ogen te zien en te wegen.

1. Afstand (groot)

Het kerkverband, dus ook de synode, ligt ver buiten de belevingswereld van de meeste kerkleden en wordt als Verwegistan beleefd. Voor het besef van de meeste kerkleden is de relevantie van het synodewerk voor de lokale kerken gering. Bij sommige thema's – homoseksualiteit, vrouwelijke ambtsdragers – is die beleefde afstand wat minder groot. Een belangrijke vraag vandaag de dag voor veel gemeenten: Hoeveel ruimte geeft de synode voor eigen plaatselijke keuzes?, heeft vaak de kleur van: Hoe hebben we zo min mogelijk last van de synode en kunnen we zoveel mogelijk onze eigen gang gaan?

2. Onbekendheid (groot)

Wat het synodewerk inhoudt is bij veel kerkleden onbekend. Dat geldt ook voor vragen als: wanneer zijn er weer afgevaardigden voor een nieuwe synode nodig, hoe kun je synodelid worden en waar moet je zijn, als je daar interesse in hebt? Dat ingevolge de nieuwe kerkorde vanaf 2023 ook niet-ambtsdragers synodelid kunnen worden, is ook voor het overgrote deel van de kerkleden én kerkenraadsleden onbekend.

3. Beeldvorming (negatief)

De beeldvorming ten aanzien van het synodewerk is negatief: het is iets voor oude mannen, vrouwen en jongeren 'mogen' niet naar de synode, synodewerk is saai en taai, gaat vooral over regels en heeft weinig te maken met lokaal kerk-zijn. Ouderlingen, diakenen of anderszins leidinggevenden in gemeenten beleven hun werk in de plaatselijke kerk als relevant voor het leven van alledag en de wereld van vandaag, maar dat gevoel hebben ze niet bij het synodewerk: 'Dat is dus niks voor mij'. Ook worden synodes vaak geassocieerd met meningsverschillen en onenigheid. Wie wordt afgevaardigd naar de synodes, ontmoet eerder blikken van ontzetting en medelijden met iemand die zich opoffert – Moet jij naar de synode? Wat erg! Nou, veel sterkte daarbij! – dan van enthousiasme.

4. Belasting (groot)

De belasting van afgevaardigden is groot. Synodewerk vraagt een flink aantal dagen vergaderen per jaar: op zaterdag – niet fijn voor het gezin – en/of doordeweekse dagen – lastig voor wie in het arbeidsproces zit. Die bezwaren gelden overigens niet voor gepensioneerden en minder voor (studerende) twintigers dan voor dertig-plussers met een baan.

5. Doorlooptijd (lang)

Van opening tot sluiting is de doorlooptijd van een synode tweeënhalftot drie jaar; je gaat daarmee als afgevaardigde voor een lange tijd verplichtingen aan en zo'n lange-termijn-commitment past anno 2022 niet bij de meeste veertig-minners in de kerk.

6. Onduidelijkheid (groot)

Binnen die tweeëneenhalftot drie jaar is tegelijkertijd de onduidelijkheid over wanneer er wordt vergaderd groot. Bij het vragen van potentiële afgevaardigden en zelfs bij de opening staat de vergaderplanning niet vast; je weet niet waar je aan toe bent. De planning is dynamisch en flexibel, en dat heeft beslist positieve kanten, maar is daarmee ook onzeker en onvoorspelbaar, en dat is negatief voor afgevaardigden-in-spe.

10.3 Oplossingsrichtingen

Wat is er nodig en wat is er mogelijk om deze oorzaken te tackelen? Het zou van zelfoverschatting getuigen te denken dat we daarvoor het ei van Columbus hebben. Wat we beschrijven is niet typisch een probleem van de nieuwe NGK; ook andere kerken in binnen- en buitenland worstelen er mee zonder daarvoor de ultieme oplossing te vinden. Maar dit moet geen reden zijn om lijdzaam te berusten in de huidige situatie. We bepleiten een aantal stappen om op dit vlak een proces op gang te brengen dat kansen biedt voor verbetering van wat wij negatief duiden. Daarbij denken we in hoofdzaak aan twee dingen:

1. Verbeter de werkwijze van de synode. Verklein daarmee de afstand tot het leven van de plaatselijke kerken en bewerk daarmee dat voor degenen die midden in het leven van de plaatselijke gemeenten actief zijn, de drempel voor afvaardiging naar of andere vormen van betrokkenheid met de synode, wordt verlaagd. Maak van het synodewerk een activiteit die door kerkleden niet als vervreemdend, maar als waardevol wordt beleefd. Zorg ervoor dat de plaatselijke kerken zich mede daardoor meer in de synode vertegenwoordigd voelen.
2. Investeer ook anderszins in het vergroten van de diversiteit (naar geslacht en leeftijd) van de synode-samenstelling. Stimuleer regio's om bij de afvaardiging naar de synode actief te zoeken naar kerkleden die midden in het plaatselijke kerkelijke leven staan: vijftig-minners, jongvolwassenen, mannen én vrouwen, en doe dat niet op het laatste moment, maar lang van tevoren. Investeer als regio's in het opbouwen van een databank met potentiële afgevaardigden.

10.4 Werkwijze synode

Wat betreft de werkwijze van de synode zien we mogelijke verbeteringen op een aantal manieren. Voor de meest ingrijpende stellen we voor een commissie de opdracht te geven hierover met voorstellen te komen. Andere veranderingen kunnen zonder voorbereidend commissiewerk worden uitgetoetst.

Aan de commissie een geheel open opdracht meegeven raden we af. In elk geval in de GKv heeft het geven van (te) open opdrachten aan commissies inzake de werkwijze van de synode in het verleden tot beperkte uitkomsten in relatie tot de energie die er in is gestoken, en dat heeft tot grote frustraties geleid.

Themaweken

Bij de start van een nieuwe synode bekijkt het moderamen de agenda: wat komt er vanuit de kerken naar ons toe, wat leggen de commissies op onze tafel? Zij kiezen daaruit (eventueel in samenspraak met de gehele synode) twee of drie onderwerpen die tot 'hoofdthema' van deze synode worden gemaakt. Daarbij zal het vooral gaan om inhoudelijke thema's - in onderscheiding van de meer bestuurlijke onderwerpen die als regel de synodeagenda domineren - die als relevant voor het leven van de plaatselijke gemeenten kunnen worden beleefd. Voor de synode-2023 zou dat de omgang met homoseksuele gemeenteleden kunnen zijn naar aanleiding van het rapport van de betreffende studiecmissie, in 2026 het rapport van de commissie belijdende kerk. Maar uiteraard kunnen zich ook andere thema's aandienen, zoals ontwikkelingen rond het ambt van predikant, de positie van kerkelijk werkers e.d.

Vervolgens plannen zij drie vergaderweken in (of twee, in jaar twee en drie van de synode, met het oog op een goede planning en voorbereiding), één per jaar. Aan elk van deze vergaderweken wordt één hoofdthema toegewezen. De andere, vaak meer bestuurlijke onderwerpen die de synode heeft te behandelen worden verdeeld over deze vergaderweken.

Overigens is de (onder)scheiding tussen inhoudelijke en bestuurlijke onderwerpen niet scherp. Ook inhoudelijke thema's hebben bestuurlijke aspecten en achter bestuurlijke keuzes kunnen inhoudelijke keuzes liggen. Daarom kan ook bij wat typisch bestuurlijke onderwerpen lijken voor een meer inhoudelijke aanpak worden gekozen. Zo kan bijvoorbeeld een rapport van de commissie meldpunt misbruik op een bestuurlijke wijze worden behandeld in de vaste volgorde van toelichting, vragenronde, beantwoording, tweede besprekingsronde, mogelijkheid van amendement

en besluitvorming. Zo gaat het in de regel met het risico dat het een rituele dans wordt. Het betreffende rapport kan ook in kort bestek, eventueel schriftelijk worden behandeld. Maar het is ook denkbaar te kiezen voor een andere aanpak, waarbij de thematiek van misbruik in de gemeente op een minder bestuurlijke manier wordt aangevlogen: met een lezing door een expert, bijdragen van ervaringsdeskundigen, een panel e.d. na een proces van voorbereiding waarin de kerken betrokken zijn.

Uiteraard zijn er tal van variaties denkbaar op bovenstaand principe.

Voordeel van de hierboven geschetste planning rond centrale vergaderweken is ook dat bij de start van de synode duidelijk is wanneer er wordt vergaderd. Ook is de belasting voor de afgevaardigden in principe beperkt tot deze ene vergaderweek per jaar (plus de voorbereiding daarvan).

Een aandachtspunt is wel hoe het spreiden van besluiten over twee of drie vergaderjaren zich verhoudt tot het vaststellen van de driejaarlijkse begroting. Ook keuzes inzake inhoudelijke thema's kunnen immers financiële consequenties hebben die in de integrale afwegingen rond de begroting betrokken moeten worden. De in te stellen commissie zou daarom ook de gevolgen van deze aanpak voor de planning van de begrotingsbehandeling moeten onderzoeken.

Studieconferentie met gemeenteleden

Wanneer er gewerkt wordt met een thematische vergaderweek, wordt het thema enkele maanden vóór de vergaderweek breed in de kerken gecommuniceerd, met de oproep aan alle gemeenteleden om mee te denken. Ieder die wil, kan zich aanmelden voor deelname aan een studieconferentie van één dag, die een maand of langer voor de vergaderweek van de synode wordt gehouden en waarop het gekozen thema centraal staat. Op grond van de aanmeldingen en de inbreng tijdens de studieconferentie worden een vijftal gemeenteleden uitgenodigd om de vergaderweek mee te maken als adviseur van de synode. Eventueel kan voorafgaand aan de conferentie met behulp van Kerkpunt en/of de Theologische Universiteit worden geïnvesteerd in gespreksprocessen binnen gemeenten rond het centrale thema. De output van de conferentie dient als voeding van de synodeleden.

Ons ideaal is dat in de vergaderweek zelf steeds de hele ochtend gewijd is aan het hoofdthema. De voormiddag is (en blijft) vrije ruimte: om persoonlijk of met een groepje dingen te verwerken en voor te bereiden, om te ontspannen, te sporten of te slapen. In de namiddag en vooravond komen alle andere zaken van de synode-agenda aan de orde, zoveel mogelijk schriftelijk voorbereid. Waar dat mogelijk is, worden zaken schriftelijk afgehandeld.

Buiten deze drie vergaderweken komt de synode alleen bij elkaar voor onderwerpen die geen uitstel kunnen lijden (zoals een hoger beroep).

Deze opzet zou kunnen helpen om de synode dicht bij de leden van de plaatselijke gemeenten te brengen, zeker als je hen mogelijkheden worden aangereikt om mee te denken en mee te praten. Het kan daarmee ook bijdragen bij aan de gewenste 'vernieuwing' van wie er in de synode aanwezig (willen) zijn en zo aan de diversiteit van de synode.

Jongerenpanel/synode

Organiseer een één- of meerdaagse jongerensynode, waarin twintigers en dertigers uit de kerken onder leiding van het synodemoderamen het centrale thema bespreken en benut de output daarvan in de synodebespreking. Een andere optie is een jongerenpanel van een dagdeel als onderdeel van de themabehandeling door de synode.

De inzet van het eerstgenoemde instrument – de synode vergadert in principe één week per jaar, bij voorkeur voor een deel thematisch gestempeld – moet ver vóór de start van de synode vast staan: om plannings- logistieke redenen en om de verwachtingen van de potentiële afgevaardigden te managen. Het vraagt om een structureel en lange-termijn-besluit over de werkwijze van de synode. Over de inzet van de

overige instrumenten kan evenals over de concrete thematische invulling van de vergaderweken gemakkelijker na de opening van een synode en ook per synode besloten worden. Samen vormen ze, wellicht ook met andere instrumenten, de gereedschapskist waaruit iedere synode na de opening naar believen uit kan kiezen wat bruikbaar en noodzakelijk lijkt.

In alle eerlijkheid: we weten niet wat het effect is van het vergaderen gedurende één week per jaar op de beschikbaarheid van afgevaardigden en op de diversiteit van de afvaardiging. Ofwel, is het een medicijn tegen de geconstateerde kwaal? Voor wie in het arbeidsproces zit, betekent deze opzet dat er vier of vijf vrije dagen moeten worden opgenomen. En voor wie een (jong) gezin heeft, heeft een week op de synode zijn, ook zo zijn bezwaren. Anderzijds kan de concentratie van de vergaderingen in die ene week voor de gemotiveerde vijftig-minners juist aantrekkelijk zijn. Maar het blijft speculeren en het is van belang dat het effect van deze en andere veranderingen in de werkwijze van de synode wordt onderzocht binnen de brede groep van kerkleden die op de synode wordt gemist.

10.5 Diversiteit afvaardiging

Bij het thema diversiteit denken we meer concreet aan het volgende, waarbij we aantekenen dat deze stappen onafhankelijk van aanpassingen in de werkwijze van de synode kunnen worden gezet.

Investeren in diversiteit

Het is wezenlijk dat regio's investeren in het meer divers maken van de afvaardiging naar de synode. Geestelijke wijsheid en bestuurlijk inzicht blijven daarbij belangrijke criteria, maar in de kerken en in de regio's mag het besef groeien dat die ook onder vrouwelijke en vijftig-min kerkleden in ruime mate te vinden zijn. Bij het rekruteren van afgevaardigden gaan regio's daar actief naar op zoek. Om te voorkomen dat ze zich last minute tevreden moeten stellen met oudere mannen, krijgt dit thema structureel aandacht binnen de regio en niet pas op het moment dat de uitnodiging om namen van afgevaardigden in te dienen, in de mailbox valt.

Het inrichten van een proces van 'talentscouting' en het opzetten een databank van geschikte afgevaardigden in overleg met de plaatselijke gemeenten kunnen daar instrumenten voor zijn. In de model regeling voor de regio's die tijdig voor de eenwording beschikbaar komt, zal dit onderwerp aandacht krijgen, zodat het – hopelijk structureel - een plek krijgt op de regio-agenda.

Omdat elke regio slechts twee afgevaardigden naar de synode aanwijst, kan het lastig zijn om binnen dat tweetal diversiteit tot stand te brengen. Dan kan het helpen om die diversiteit binnen de groep *primi* en *secundi* na te streven en deze vervolgens als een naar ervaring en diversiteit gemengde pool te laten functioneren, waaruit afhankelijk van de onderwerpen synodeafgevaardigden worden gerekruteerd. Ook is het een optie om voor de meer inhoudelijke onderwerpen de afvaardiging naar de synode te vergroten van twee naar drie afgevaardigden per regio om een betere mix van oud/jong, man/vrouw, ervaring/vernieuwing te kunnen maken. Maar dat laatste vereist een aanpassing van de kerkorde.

Bewustmaking kerken en regio's

Overigens staat en valt het bovenstaande met de aanwezigheid van probleembewustzijn bij de regio's en de kerken. Dat vraagt om *actieve* communicatie naar deze gremia via nieuwsbrieven en (sociale) media. Het kan daarbij helpen als de synodeleden in hun eigen regio als 'ambassadeurs' actief zijn. Het vraagt ook om *vroegtijdige* communicatie naar de kerken en de regio's. Het zou goed zijn om al minstens een jaar voor opening van de synode de kerken te stimuleren om ook vrouwen en jongeren als afgevaardigden voor te dragen, wat gemakkelijker is, nu ingevolge de nieuwe kerkorde afgevaardigden geen ambtsdragers meer hoeven te zijn. Op het tijdig stellen en faciliteren van deze zoekvraag moet voluit worden ingezet.

Adviseurs

Zolang en naar de mate dat de diversiteit in geslacht en leeftijd in de afvaardiging naar de synode onvoldoende is, kan de synode uit de ondervertegenwoordigde categorieën adviseurs benoemen die volledig deelnemen aan het synodewerk, zonder stemrecht. Deze adviseurs worden door het moderamen benoemd op basis van voordrachten uit de kerken.

Dit instrument dat aan de gereedchapskist van de synode kan worden toegevoegd, vinden we minder belangrijk dan een grotere diversiteit in de afvaardiging zelf. Maar toch, deze figuur functioneert binnen de Christian Reformed Church in North America – die in tal van opzichten sterk lijkt op GKv/NGK - al geruime tijd naar tevredenheid. Men kent daar *young adult representatives*, *female* en *ethnic advisers* – dat laatste in een etnisch veel meer diverse kerkgemeenschap dan onze kerken - die volledig participeren in het synodewerk (deelname aan commissiewerk, plenair spreekrecht), maar geen stemrecht hebben. Hun benoeming en functioneren is zorgvuldig geregeld in de regeling voor de synode.¹ Ze worden jaarlijks enkele maanden voor de start van de synode benoemd door de *Council of Delegates* – een soort breed moderamen dat tussen de synodevergaderingen door tot beslissen bevoegd is - op basis van suggesties/voordrachten uit de kerken. Ze draaien bij voorkeur twee jaar mee, zodanig dat er op elke synode een mix van nieuwe en ervaren *advisers/representatives* is. Men heeft er in de CRCNA goede ervaringen mee.²

Deze adviseursconstructie kan bijdragen aan het oplossen van de hierboven gesignaleerde problemen. Daarnaast heeft deze constructie heeft ook de functie van voorbeeld – hé, jongeren/vrouwen op de synode, dat kan kennelijk – en kweekvijver – eerst functioneren jongeren in deze rol, later als afgevaardigde.

10.6 Vervolgproces

Wij stellen voor om in elk geval de grootste verandering in de werkwijze van de synode die wij opperen – één vergaderweek per jaar, waarin een inhoudelijk thema centraal staat -, door een commissie op zijn effecten te laten onderzoeken. In elk geval de geleidingen die op dit moment veelal in de samenstelling van de synode ontbreken, zullen in dit onderzoek moeten worden betrokken. Uiteraard kan deze commissie ook andere mogelijke aanpassingen en bestaande belemmeringen in zijn onderzoek betrekken.

Dat laatste staat niet in de weg aan het in de praktijk beproeven van nieuwe werkwijzen en instrumenten door de synode. Het opdoen van praktijkervaring daarmee kan juist helpen bij het in beeld krijgen van de effecten ervan.

Enkele elementen uit wat we hierboven aan ideeën schetsten hebben een plek gekregen in de huishoudelijke regeling voor de synode of zullen een plek krijgen in de model regeling voor de regionale vergaderingen.

---

¹ Zie [https://www.crcna.org/sites/default/files/Rules for Synodical Procedure.pdf](https://www.crcna.org/sites/default/files/Rules%20for%20Synodical%20Procedure.pdf) hoofdstuk III, paragraaf B.

² Zie <https://www.crcna.org/news-and-events/news/young-adults-sought-serve-synod> , <https://www.thebanner.org/news/2022/06/young-adult-reps-excited-to-be-at-synod>, <https://www.thebanner.org/news/2015/06/synod-to-bring-back-women-advisors> en <https://www.thebanner.org/news/2022/06/lending-their-voices-to-a-not-so-diverse-synod>.

Voorstel diversiteit en werkwijze synode

Materiaal:

Rapport regiegroep (23-08-2022)

Besluiten

De landelijke vergadering/*de generale synode* besluit om samen met de generale synode/*de landelijke vergadering*

- a. De nieuw te vormen regio's aan te moedigen zich in te spannen om de diversiteit in geslacht en leeftijd in de afvaardiging naar de synode te verbeteren en structureel beleid te zetten op het inzetten de gaven van vrouwen en jongere gemeenteleden op de synode;
- b. een commissie werkwijze synode te benoemen met de volgende opdracht:
  - a. onderzoek welke aanpassingen in de werkwijze van de synode kunnen bijdragen aan een samenstelling van de synode met een grotere diversiteit in leeftijd en geslacht dan momenteel vaak het geval is en aan het verkleinen van de afstand tussen de kerken en de synode;
  - b. onderzoek welke belemmeringen daarvoor kunnen worden weggenomen;
  - c. doordenk daarbij in elk geval het principe van één vergaderweek per jaar waarin naast andere agendapunten één inhoudelijk thema centraal staat;
  - d. rapporteer aan de synode 2023.

Gronden:

1. Tot nog toe zijn de GS en de LV wat betreft geslacht en leeftijd tamelijk eenzijdig samengesteld.
2. Een grotere diversiteit in de samenstelling van de synode verbreedt naar verwachting de variatie aan gaven, talenten en invalshoeken in de synode en bevordert daarmee de kwaliteit van het synodewerk.
3. De afstand tussen de plaatselijke kerken en de synode kan worden verkleind, wanneer kerkleden zich meer kunnen herkennen in een samenstelling van de synode die sterker dan op dit moment overeenkomt met de diversiteit in de meeste gemeentes.
4. Aanvullend op de traditionele vormen waarin het synodewerk plaatsvindt, kunnen andere instrumenten worden ingezet die de betrokkenheid van kerkleden bij en hun participatie in het synodewerk bevorderen.
5. Nader onderzoek is nodig om de effecten van een nieuwe werkwijze van de synode en de inzet van nieuwe instrumenten op de diversiteit in de afvaardiging en op de afstand tussen de synode en de kerken te beoordelen.
6. Het opdoen van praktijkervaring door de synode met nieuwe werkwijzen en instrumenten kan helpen bij het in beeld krijgen van de effecten ervan.

11 Hereniging

In kort bestek

Dit hoofdstuk schetst hoe de daadwerkelijke eenwording in voorjaar 2023 in zijn werk gaat, wat daarin de rol en taak is van zowel de oude classes en regiovergaderingen als nieuwe regionale vergaderingen, welke concrete stappen de GS/LV moet zetten met het oog op de eenwording en hoe het na de hereniging verder gaat. Er wordt gewerkt aan plannen om de eenwording in voorjaar 2023 feestelijk en dankbaar te vieren.

11.1 Kalender

Rond de hereniging zijn twee data van belang: 1 mei 2023, wanneer de 'bestuurlijke' eenwording plaatsvindt en 1 januari 2024, de datum waarop de 'administratieve' eenwording wordt gerealiseerd (zie het rapport van de GMO). 1 mei 2023 is de belangrijkste datum. Dan gaat de nieuwe kerkorde gelden voor alle kerken, zonder onderscheid. Dan zijn we echt één kerkgemeenschap. Daarom zullen de vieringen van de hereniging rondom die datum plaatsvinden.

1 januari is de datum waarop administratief en boekhoudkundig de dingen samenkomen. Dat is vooral van belang op landelijk niveau: tot eind 2023 blijven de landelijke administraties van GKv en NGK gescheiden. Plaatselijk zal men er weinig van merken, behalve dan dat een plaatselijke kerk zich tot 1 januari 2024 bij de overheidsdiensten nog kan presenteren onder de oude naam.

11.2 In detail

Al in 2022 en het voorjaar van 2023 kunnen de regionale vergaderingen volgens de nieuwe indeling samenkomen. Het zijn geen vergaderingen om besluiten te nemen, maar om kennis te maken en een datum te plannen voor de eerste echte vergadering na 1 mei 2023. En uiteraard kunnen de na die datum te nemen besluiten over organisatie en werkwijze van de regio daarvóór al wel worden voorbereid. In najaar 2022 zal de regiegroep de kerken die aangewezen zijn als samenroeper, daarover nader informeren en adviseren.

Intussen blijven tot 1 mei 2023 de oude classes van de GKv en de oude regiovergaderingen van de NGK gewoon samenkomen. Wel met een bijzondere taak: werken aan hun eigen opheffing. Ook zij zullen in het najaar van 2022 worden benaderd met adviezen over een goede gang van zaken.

Tegelijk moeten de plaatselijke kerken aan de bak. Zodra de nieuwe kerkorde in tweede lezing is vastgesteld, is het de taak van elke kerkenraad om de consequenties uit te werken in de plaatselijke regeling. En opnieuw: ook hiervoor komt een handreiking beschikbaar.

De GS en LV werken ondertussen stevig door aan de laatste besluiten die nodig zijn om de eenwording soepel te laten verlopen. Naar verwachting zullen ze daar eind januari 2023 klaar mee zijn. Althans: voorlopig. Want er zullen ook door andere vergaderingen besluiten moeten worden genomen die betrekking hebben op de toekomstige pensioenvoorziening van de nieuwe kerkgemeenschap.

Zodra deze knoop is doorgemaakt, komen GS en LV nog eenmaal bij elkaar om hun besluiten definitief te maken, God te danken voor de geschonken eenwording en met eer aan God te vieren dat de kerken vanaf nu als één gemeenschap verder kunnen gaan. Deze bijeenkomst zal naar verwachting in de tweede helft van april 2023 worden gehouden. Aan het eind van die bijeenkomst worden zowel de GS als de LV officieel gesloten.

Op 1 mei zelf gebeurt er als het goed is niets. In alle rust hopen we dan wakker te worden met het dankbare gevoel: ja, we zijn nu echt weer bij elkaar! We kunnen niet terug en we willen niet terug. Direct na 1 mei worden de kerken die zijn aangewezen om de regionale vergaderingen samen te roepen, actief.

Hopelijk was er al een datum voor de eerste vergadering gecommuniceerd (zie hierboven), zodat de kerken vlot kunnen acteren en hun afgevaardigden kunnen sturen.

Die eerste vergadering van de regionale vergadering nieuwe stijl heeft twee belangrijke punten op de agenda:

1. het aanwijzen van twee afgevaardigden (met eventuele vervangers) naar de synode;
2. het op orde brengen van de eigen huishoudelijke zaken.

Opnieuw geldt: ook hiervoor komt tijdig informatie naar de kerken toe.

Ondertussen werken de door GS/LV benoemde commissies vanaf 1 mei 2023 gewoon door aan de hun gegeven opdracht, maar nu formeel als commissies van het nieuw gevormde kerkverband. Als het nodig is, kan er bijvoorbeeld al in beroep gegaan worden bij het nieuwe College voor kerkelijk beroep. En de moderamina van de gesloten LV en GS vertegenwoordigen zo nodig het nieuwe kerkverband.

In het najaar van 2023 komt er dan voor het eerst een synode bijeen van het nieuwe kerkverband. Een van de taken van de synode zal het vaststellen van een begroting voor de periode 2024-2026 zijn (zie *hoofdstuk 8*). Op 1 januari 2024 worden ook de landelijke administraties samengevoegd.

11.3 Vieringen

De GS/LV 2020 hebben de regiegroep opdracht (onderdeel I) gegeven om de feestelijke viering van de hereniging voor te bereiden met het oog op alle geledingen en generaties in de kerk. Jannet de Jong, in samenwerking met personen en groepen die vanuit hun eigen expertise bij kunnen dragen, coördineert de viering van de hereniging.

We willen de viering van de hereniging van NGK en GKv zo vormgeven dat alle geledingen en generaties in de nieuwe kerkgemeenschap zich erbij betrokken kunnen weten. Dat doen we door handen en voeten te geven aan de vrede, vreugde, vragen en hoop die wij ervaren bij deze hereniging. We hopen dat onze dankbaarheid en blijdschap aanstekelijk werkt voor ieder die er iets van mag proeven, zowel als gemeentelid in een van de kerken als daarbuiten.

Dat vraagt om voorbereiding op diverse niveaus:

- Op landelijk niveau, direct al op de laatste GS en LV in een ceremoniële viering, maar ook breder.
- Regionaal zal de focus meer liggen op ontmoeting en kennismaking.
- Plaatselijk zal de diversiteit groot zijn: van kennismaking tot bevestiging van een band die er al jaren is, naast al die gemeenten die geen zichtbare hereniging te vieren hebben omdat er domweg geen zusterkerk van de andere kleur in de omgeving aanwezig was.

We werken eraan om vanuit één overkoepelend thema (in lijn met het gekozen narratief, zie *hoofdstuk 9*) op allerlei niveaus handreikingen en materiaal aan te bieden waarmee de doelgroepen uit de voeten kunnen. Organisatorisch komt de focus dan te liggen op twee zwaartepunten: de voorbereiding van een landelijke viering en het uitwerken en communiceren van materiaal dat de kerken in gaat. Daarnaast kan de Werkgroep Vieren, die momenteel wordt samengesteld en zich hiermee bezig zal houden, fungeren als vraagbaak. De Werkgroep zal in het najaar van 2022 van start gaan en heeft als eerste taak om met een voorstel te komen voor het te ontwikkelen materiaal en (de route naar) de ceremoniële start van de viering van de hereniging. Het formele herenigingsbesluit zal in ieder geval aanleiding zijn voor een kleinschalige viering eind april 2023 (zie hierboven), een landelijke samenkomst plannen we met een voorzichtigheidsmarge D.V. in mei/juni 2023. Daarbij wordt ook rekening gehouden met een eventueel online scenario.

Belangrijke randvoorwaarden, zoals beschikbaarheid van personen, samenwerking met groepen en personen binnen de kerkelijke organisatie en financiële armslag, worden meegewogen in de samenstelling van de Werkgroep Vieren en in het eerste voorstel van de Werkgroep.

12 Diversen

In kort bestek

Dit hoofdstuk gaat over de noodzakelijke activiteiten met het oog op de relatie van de nieuwe kerkgemeenschap tot de overheid en zijn plek in de samenleving.

Er is nog één onderdeel van onze opdracht ongenoemd gebleven: k. zie erop toe dat tijdig gehandeld wordt met het oog op de positie van het nieuwe kerkverband in de Nederlandse samenleving en in het contact met de overheid.

Daarbij gaat het om het contact met de belastingdienst inzake ANBI, de inschrijving bij de KvK, de vertegenwoordiging in het Contact in Overheidszaken e.d. We hebben ons ervan vergewist dat de commissie voor contact met hoge overheid van de NGK en deputaten relatie kerk en overheid van de GKv hiervoor gezamenlijk zorgdragen. Ook SKW is op dit terrein actief. SKW maakt vooral de vertaalslagen richting kerken vanuit actuele wet- en regelgeving die landelijk door CIO zijn afgestemd met de overheid.

13 Overzicht voorstellen

In kort bestek

In dit hoofdstuk worden de voorstellen aan de GS/LV uit de voorgaande hoofdstukken op een rij gezet.

Voorstel uitspraak bij de vaststelling van de kerkorde

Besluit:

De landelijke vergadering en de generale synode besluiten

1. bij het besluit tot vorming van de Nederlandse Gereformeerde Kerken en de vaststelling van de kerkorde voor dit herenigde kerkverband de hierna volgende tekst uit te spreken;
2. deze uitspraak in alle officiële publicaties van deze kerkorde vooraf te laten gaan aan de tekst van de kerkorde.

BIJ DE VASTSTELLING VAN DE KERKORDE

De Nederlandse Gereformeerde Kerken willen kerken zijn waar Jezus Christus centraal staat. Hij is onze levende Heer. Daarom bidden we dat de hereniging van GKv en NGK meer zal betekenen dan de heling van een breuk. We verlangen naar steeds meer leven in de kerken. Eén in gelovig ontzag voor God. Met eerbied voor zijn Woord. Gedreven door liefde voor Hem, voor elkaar. Betrokken aanwezig in zijn wereld, als teken van zijn koninkrijk. Gevuld met hoop, want Hij belooft grote dingen. Met alle ruimte voor zijn Geest die ons verrast.

Dat Jezus Christus centraal staat moet merkbaar zijn in hoe we doen, wat we zeggen, waarover we besluiten. Kerken waar alles spreekt van genade: een open huis waar we elkaar zoeken bij het kruis. We verlangen ernaar dat de levende Heer ons verandert. Dat Hij ons leert om kerk te zijn in de mooie veelkleurigheid die Hij geeft. Hoe we dat concreet doen beschrijven we voor een deel in deze kerkorde. We bidden vooral dat de Geest zelf het schrijft in onze harten.

We kennen onze geschiedenis en onszelf. Eensgezind blijven bij wat Christus ons leert gaat niet vanzelf. We hebben de ander daarbij nodig. Als gereformeerde kerken vinden we de basis voor eenheid in wat we mee belijden met de kerken van de Reformatie. De gezamenlijke afspraken in deze kerkorde bieden structuur en geven bescherming in de onderlinge omgang. We beschrijven daarin wat we belangrijk vinden voor het functioneren van elke gemeente, en hoe we als kerken met elkaar omgaan en gezamenlijk dingen aanpakken. We beschermen zo het recht van zwakkeren en waarborgen de positie van werkers in de kerk. Hoe meer het erop aankomt recht te doen, hoe wezenlijker het is dat we hier samen één lijn in hebben.

Zo willen we deze kerkorde hanteren. In de dienstbare stijl van Jezus Christus. Als hulpmiddel bij het werken in Gods koninkrijk. Met dat gebed en in dat verlangen verbinden we ons vrijwillig aan deze kerkorde en met liefde aan elkaar.

*De Gereformeerde Kerken in Nederland (vrijgemaakt),
en de Nederlands Gereformeerde Kerken,
bijeën in de gezamenlijke vergadering van hun generale synode en landelijke vergadering,
bij het besluit tot vorming van de Nederlandse Gereformeerde Kerken per 1 mei 2023
en de vaststelling van de kerkorde voor dit herenigde kerkverband.*

Voorstel commissie beleidsbegroting

Materiaal:

rapport regiegroep (23-08-2022)

Besluit:

De landelijke vergadering/*de generale synode* besluit om samen met de generale synode/*de landelijke vergadering* een commissie beleidsbegroting te benoemen met de volgende opdracht:

- a. bereid de door de synode te maken inhoudelijke en financiële keuzes voor de driejaarlijkse begrotingsperiode voor, zodanig dat de synode daarover integrale en beleidsrijke besluiten kan nemen;
- b. overleg daartoe met de landelijke commissies en instellingen over hun beleidsmatige prioriteiten en budgettaire wensen en met de commissie financieel beheer over de financiële perspectieven;
- c. neem daarbij het door de GS/LV 2020 vastgestelde financiële kader (budget en quotum, gedifferentieerd voor belijdende resp. doopleden) voor het landelijke kerkenwerk als uitgangspunt met de ruimte om daarvan afwijkende voorstellen te doen.
- d. neem daarbij de strategische prioriteiten van de nieuwe kerkgemeenschap, zoals genoemd in het rapport van de regiegroep (8.3) mee als richtinggevend.

Gronden:

1. Het is gewenst dat voor de verdeling van het landelijke budget over de diverse landelijke commissies en instellingen inhoudelijke afwegingen bepalend zijn.
2. Beleidsmatige en integrale besluitvorming door de synode over de begroting van het landelijk kerkverband is gewenst.
3. Het door de GS/LV 2020 vastgestelde financiële kader voor de nieuwe kerkgemeenschap is niet in absolute termen, maar globaal en indicatief geformuleerd.
4. De genoemde strategische prioriteiten zijn van belang voor een goede start van de nieuwe kerkgemeenschap.

Voorstel diversiteit en werkwijze synode

Materiaal:

rapport regiegroep (23-08-2022)

Besluit:

De landelijke vergadering/*de generale synode* besluit om samen met de generale synode/*de landelijke vergadering*

- a. De nieuw te vormen regio's aan te moedigen zich in te spannen om de diversiteit in geslacht en leeftijd in de afvaardiging naar de synode te verbeteren en structureel beleid te zetten op het inzetten de gaven van vrouwen en jongere gemeenteleden op de synode;
- b. een commissie werkwijze synode te benoemen met de volgende opdracht:
  1. onderzoek welke aanpassingen in de werkwijze van de synode kunnen bijdragen aan een samenstelling van de synode met een grotere diversiteit in leeftijd en geslacht dan momenteel vaak het geval is en aan het verkleinen van de afstand tussen de kerken en de synode;
  2. onderzoek welke belemmeringen daarvoor kunnen worden weggenomen;
  3. doordenk daarbij in elk geval het principe van één vergaderweek per jaar waarin naast andere agendapunten één inhoudelijk thema centraal staat;
  4. rapporteer aan de synode 2023.

Gronden:

1. Tot nog toe zijn de GS en de LV wat betreft geslacht en leeftijd nogal eenzijdig samengesteld.
2. Een grotere diversiteit in de samenstelling van de synode verbreedt naar verwachting de variatie aan gaven, talenten en invalshoeken in de synode en bevordert daarmee de kwaliteit van het synodewerk.
3. De afstand tussen de plaatselijke kerken en de synode kan worden verkleind, wanneer kerkleden zich meer kunnen herkennen in een samenstelling van de synode die sterker dan op dit moment overeenkomt met de diversiteit in de meeste gemeentes.
4. Aanvullend op de traditionele vormen waarin het synodewerk plaatsvindt, kunnen andere instrumenten worden ingezet die de betrokkenheid van kerkleden bij en hun participatie in het synodewerk bevorderen.
5. Nader onderzoek is nodig om de effecten van een nieuwe werkwijze van de synode en de inzet van nieuwe instrumenten op de diversiteit in de afvaardiging en op de afstand tussen de synode en de kerken te beoordelen.
6. Het opdoen van praktijkervaring door de synode met nieuwe werkwijzen en instrumenten kan helpen bij het in beeld krijgen van de effecten ervan.

14 Bijlagen

Bijlage 1 Hulpmiddelen rond de hereniging voor regio's en plaatselijke kerken

NB. De genummerde zaken 1-8 worden landelijk beschikbaar gemaakt. De geletterde zaken A-C worden regionaal of plaatselijk opgesteld.

#	werkingsfeer: Landelijk/ Regionaal/ Plaatselijk	onderwerp	omschrijving	opsteller	evt. advies beschikbaar bij	status	opmerkingen
1	P	Handreiking plaatselijke samenwerking	algemene adviezen	RG	CCE	Uitgebracht 2018	https://onderwegnaar1kerk.nl/download/1035
2	P/R/L	Handreiking Herstel en Verzoening	advies en hulp aan allen die het aangaat	Cie. Verzoening en Recht		Uitgebracht 2018	https://onderwegnaar1kerk.nl/download/741
3	R	Handreiking nieuwe regio's	handreiking, gericht op herenigde situatie	RG	WTK, KerkPunt	Uitgebracht 2022	https://onderwegnaar1kerk.nl/download/1038
4	R	Regio reglement model met aanvullend advies	model voor regio reglement zoals voorgeschreven in KO	WTK		2022	
A	R	<i>Regio reglement</i>	<i>elke regio krijgt eigen reglement zoals KO voorschrijft (op basis van model)</i>	<i>Regionale Vergadering</i>	<i>WTK, SKW</i>	2023	<i>Een Regionaal reglement wordt door elke regio vastgesteld, gebruik makend van handreiking (3) en model (4)</i>
6	P	Handreiking voor samenwerking plaatselijke kerken	gericht op samenwerking rond/na hereniging, verwijzend	CCE	SKW, DOE, KerkPunt	2022	

			naar andere Hulpmiddelen				
7	P	Checklist formele acties	formele actie- /aandachts-punten voor plaatselijke kerken	SKW/WAO	SKW	2023	
8	P	Plaatselijk reglement model met aanvullend advies	model voor reglement plaatselijke kerk zoals voorgeschreven in KO	WTK		2022	
B	P	<i>Plaatselijk reglement</i>	<i>elke plaatselijke kerk krijgt eigen reglement zoals KO voorschrijft (op basis van model)</i>	<i>Kerkenraad</i>	<i>SKW</i>	<i>2023</i>	<i>Een reglement voor de plaatselijke kerk wordt door elke kerk vastgesteld, gebruik makend van handreiking (6) en model (8). Dit gaat bijv. ook over de samenstelling van de KR of de inrichting van het Avondmaal.</i>
C	P	<i>Samenwerkings-overeenkomst (SWO)</i>	<i>aanpassing/opheffing bestaande SWO, gaat op in nieuw plaatselijk reglement; speciale aandacht voor SWG waarin CGK of PKN deelneemt (blijft een SWG)</i>	<i>Kerkenraad SamenwerkingsGemeente (SWG)</i>	<i>SKW, DOE</i>	<i>2023</i>	<i>Voor SamenwerkingsGemeenten geldt dat de bestaande SamenwerkingsOvereenkomst moet worden aangepast (wanneer bijv. ook een CGK of PKN gemeente betrokken is) of komt te vervallen (wanneer het alleen om een GKv en NGK gaat). Er kunnen afspraken tussen de partners zijn in de oude SWO die nu in het reglement van de plaatselijke kerk terecht komen.</i>

Bijlage 2 Procedure vaststelling nieuwe kerkorde

Vastgesteld door de GS/LV op 7 maart 2020

1. Bespreking door de GS en de LV (najaar 2020)
  - a. De WTK brengt in de zomer van 2020 de tweede publieksversie uit.
  - b. De GS en de LV winnen vooraf advies in bij de deputaten kerkrecht van de GKv en de commissie kerkrecht en beroepszaken van de NGK.
  - c. Tijdens de behandeling zijn ten minste twee leden van de WTK aanwezig om hun voorstel toe te lichten.

2. Vaststelling van elk van de artikelen
  - a. Voor de vaststelling van elk van de artikelen is een eenvoudige meerderheid van stemmen voldoende, met dien verstande dat deze eenvoudige meerderheid zowel in de GS als in de LV gevonden wordt.
  - b. Amendementen worden op inhoud aanvaard of afgewezen. De WTK verwerkt de aanvaarde amendementen tot een redactie die consistent is met de kerkorde als geheel en legt deze vervolgens ter goedkeuring voor aan de GS en de LV.
  - c. Wanneer een stemming in GS en LV tot een verschillende uitkomst leidt, beraden de beide moderamina zich over een passende oplossing.

3. Vaststelling van de kerkorde in eerste lezing
  - a. Met de besluitvorming over elk van de artikelen is de nieuwe kerkorde in eerste lezing vastgesteld.
  - b. Wanneer voor aanvang van de behandeling in de GS en de LV ten minste twaalf kerken van de NGK de wens kenbaar hebben gemaakt dat de LV zich zal beperken tot een voorlopig oordeel, of wanneer een derde deel van de aanwezige NGK-afgevaardigden zich hiervoor ter vergadering uitspreekt, wordt binnen vier maanden na de vaststelling een voortgezette LV gehouden als beschreven in art. 38.2 en 38.3 AKS.
  - c. De kerkorde in eerste lezing wordt uiterlijk twee maanden na de vaststelling aan alle kerken toegezonden, zowel NGK als GKv.
  - d. De voortgezette LV kan de vaststelling van de kerkorde in eerste lezing bevestigen, afwijzen of er amendementen op aandragen. Deze amendementen worden ingebracht bij de volgende GS en LV: zie onder 4 b.
  - e. De notulen van de voortgezette LV worden toegezonden aan alle kerken, zowel NGK als GKv.

4. Bespreking van de kerkorde in eerste lezing door classes en regiovergaderingen
  - a. De kerken beraden zich binnen de classes en regiovergaderingen over de kerkorde die in eerste lezing is vastgesteld. Zij kunnen tot eind 2021 hun commentaar en voorstellen tot wijziging indienen bij een centraal adres.
  - b. Vanuit het centrale adres worden alle reacties in eerste instantie ter beschikking gesteld van de regiegroep en de WTK, en begin 2022 gebundeld ter beschikking gesteld van de kerken.

5. Bespreking en vaststelling door de GS en de LV (2022)
  - a. De nieuw samengestelde GS en LV beoordelen of de reacties vanuit de classes en regiovergaderingen moeten leiden tot wijziging.
  - b. Ook de eventuele uitkomst van een voortgezette LV als bedoeld onder 2 c wordt hierin betrokken.
  - c. De WTK brengt vooraf advies uit over eventueel noodzakelijk geachte wijzigingen. Ten minste twee van de leden van de WTK zijn bij de behandeling aanwezig.
  - d. Een voorstel tot wijziging kan alleen worden aanvaard wanneer ten minste drie-vierde van het aantal stemmen, zowel aan de zijde van de GS als aan de zijde van de LV, zich hiervoor uitspreekt.

- e. Na de behandeling van de voorstellen tot wijziging stellen de GS en de LV de kerkorde in tweede lezing definitief vast.
- f. De vaststelling geschiedt bij eenvoudige meerderheid van stemmen, met dien verstande dat deze eenvoudige meerderheid zowel in de GS als in de LV gevonden wordt.

6. Eventuele voortgezette LV

- a. Wanneer voor de opening van de LV ten minste twaalf kerken van de NGK de wens kenbaar hebben gemaakt dat de LV zich zal beperken tot een voorlopig oordeel, of wanneer een derde deel van de aanwezige NGK-afgevaardigden zich hiervoor ter vergadering uitspreekt, wordt de kerkorde in tweede lezing voorlopig vastgesteld en wordt binnen vier maanden na de vaststelling van de kerkorde een voortgezette LV gehouden als beschreven in art. 38.2 en 38.3 AKS.
- b. De kerkorde die in tweede lezing voorlopig is vastgesteld wordt uiterlijk twee maanden na de vaststelling aan alle kerken toegezonden, zowel GKv als NGK.
- c. De voortgezette LV kan de voorlopige vaststelling van de kerkorde in tweede lezing bevestigen of afwijzen, maar kan de kerkorde niet amenderen.
- d. De notulen van de voortgezette LV worden toegezonden aan alle kerken, zowel GKv als NGK.
- e. Wanneer de voortgezette LV de voorlopige vaststelling van de kerkorde in tweede lezing bevestigt, stellen de GS en de LV de kerkorde in tweede lezing definitief vast.

7. Inwerkingtreding

- a. De GS en de LV bepalen bij de definitieve vaststelling van de kerkorde de datum waarop deze in werking zal treden. (2023)
- b. De GS en de LV worden uiterlijk op de dag voorafgaande aan genoemde datum gesloten.

Bijlage 3 Overzicht van benodigde landelijke regelingen

Reeds vastgesteld:

A2 verbindingsformulier

Nog vast te stellen:

A3 wijziging van de kerkorde

B4 beroepbaarstelling

B4 goedkeuring aanvaarde roeping

B4 roeping predikant

B4 roeping voor bepaalde tijd of deeltijd

B5 aard en uitvoering van de financiële bekostiging van de TUK/U door de kerken

B5 bijzondere situaties

B5 regeling bijzondere leerstoel van de voormalige NGP

B5 regeling financiële steunverlening aan studenten

B5 statuut Bureau Studiefinanciering

B5 statuut Theologische Universiteit

Kampen/Utrecht

B5 verbindingsformulieren voor de leden van de Raad van Toezicht en de Raad van Advies

B5 verbindingsformulieren voor de leden van het CvB en de docenten

B5 vervolgonderwijs voor predikanten

B6 kerkelijke zorg voor de predikant

B7 predikant met een bijzondere taak

B8 bijzondere preekbevoegdheid

B9 emeritaat

B10 ontheffing predikant

B11 non-actiefstelling predikant

B12 beschikbaarstelling predikant

B13 schorsing predikant

B14 afzetting predikant

B18 afzetting ouderling of diaken

B18 schorsing ouderling of diaken

B19 kerk zonder ouderlingen

B20 kerkelijk werker

B21 gedragscode

B21 klachtrecht seksueel misbruik

C4 aanvraag kinderdoop

C8 liturgische formulieren

E5 huishoudelijke regeling synode

E7 financiële steun

E7 financiën landelijk kerkverband

E7 statuut KerkPunt

E8 plaatselijk contact met andere kerken

E8 relatie met de CGK

E8 relatie met de vGKN

E8 samenwerkingsgemeente

E8 verwantschapsrelatie regionaal

E9 relatie met kerken in het buitenland

F5 instellen van beroep

F6 hoger beroep

F7 herziening

G2 Kvk en ANBI

Bijlage 4 Commissiegebouw

Deze bijlage bevat een lijst van de landelijke commissies en instellingen die nodig zijn voor het goed functioneren van de nieuwe kerkgemeenschap. Waar van toepassing wordt steeds vermeld: de voorgestelde naam en afkorting, waar mogelijk de kerkordelijke inbedding, eventuele bijzonderheden voor de instructie, de stand van zaken en te verwachten voorstellen en ten slotte opmerkingen over de bemensing. Het betreft hier zowel commissies en kerkelijke instellingen die expliciet hun grondslag of inbedding vinden in de kerkorde en/of regelingen als commissies en kerkelijke instellingen die functioneren zonder een uitdrukkelijke kerkordelijke basis.

Cluster 1 - Ondersteuning en toerusting van gemeenten

Bestuur KerkPunt (BKP)

KerkPunt is een kerkelijke instelling (naar Kerkorde art. E7.2), gericht op de ondersteuning en toerusting van gemeenten. Het bestuur wordt benoemd door de synode. Op dit werkveld worden geen grote structuurwijzigingen voorzien op de GS/LV-2022, maar slechts een aanpassing van het statuut van KerkPunt.

Commissie liturgische ondersteuning (CLO)

Deze commissie heeft een taak in de uitvoering van art. C8 KO. Het Liturgisch Steunpunt dat eerder onder deze commissie ressorteerde en later is ondergebracht bij de TUK, is inmiddels verhuisd naar KerkPunt. Er sprake van een geïntegreerde commissie waarin GKv-ers en NGK-ers samenwerken. Wijzigingen zijn voorlopig niet voorzien.

MissieFonds (MF)

MissieFonds heette tot 2021: commissie steunbehoevende kerken en missionaire initiatieven. Die naam gaf de beide doelstellingen van de commissie weer. Er is al enige tijd sprake van een geïntegreerde commissie.

MF vindt zijn grondslag in Kerkorde art. E7.1 en E7.3. Er ligt een voorstel voor een nieuwe regeling. In zijn rapport aan de GS/LV-2022 stelt MF voor om de samenwerking met KerkPunt te intensiveren. MF constateert daarin ook dat er met Verre Naasten zodanige overeenkomsten in doelstelling en aanpak zijn, dat voortgezet gesprek over integratie van activiteiten per 1 januari 2024 zinvol wordt geacht. Als deze integratie werkelijkheid wordt en de synode-2023 daarmee instemt, zal de regeling moeten worden herzien.

Commissie dovenpastoraat (CDP)

Er werkt al geruime tijd een geïntegreerde commissie. De CDP verzorgt de vertegenwoordiging in het Interkerkelijk Dovenpastoraat (IDP).

Er worden in en vanuit deze commissie geen wijzigingen verwacht.

Cluster 2 - Opleiding en onderzoek

Raad van Toezicht/Raad van Advies Theologische Universiteit Kampen/Utrecht (RVT/RvA)

De Theologische Universiteit vindt zijn grondslag in Kerkorde B5.1 en B5.2 en in een kerkelijke instelling conform Kerkorde art. E7.2. College van Bestuur en Raad van Toezicht rapporteren gezamenlijk en geïntegreerd aan de synode. Daarin wordt ook het verslag van de Raad van Advies meegenomen, waarvan de leden, evenals die van de RvT, door de synode worden benoemd. GS/LV hebben in 2020 een voorstel aanvaard voor integratie van de studiefinanciering (Kerkorde B5.3) die GKv resp. NGK aanbieden. De RvT zal aan de GS/LV 2022 een voorstel doen voor de herziene inrichting van bestuur en toezicht op de studiefinanciering, waarin tenminste de scheiding tussen Bureau Studiefinanciering en de TU geborgd is. Verder zijn op dit veld geen wijzigingen voorzien.

De Nederlands Gereformeerde predikantenopleiding (NGP) wordt uiterlijk per datum eenwording opgeheven. Het NGP-bestuur zal daartoe een voorstel voorleggen aan de LV. Daarin zal ook de financiële liquidatie en de toekomst van de Henk-de-Jong-leerstoel aan de orde komen.

Commissie voor archief en documentatie (CAD)

Er is al geruime tijd sprake van een geïntegreerde commissie. De commissie treedt op als bestuur van het Archief- en Documentatiecentrum (ADC), dat als kerkelijke instelling zijn grondslag vindt in de Kerkorde art. E 7.2.

Commissie kerkelijke onderzoeken (CKO)

Dit is een nieuw te vormen commissie. De CKO vindt zijn grondslag in de kerkorde art. B4.2, B7, B8.1, B12.4 en werkt op basis van de vast te stellen regelingen. De CKO is verantwoordelijk voor de kerkelijke onderzoeken: het verlenen van verschillende soorten preekbevoegdheid; het onderzoek met het oog op de beroepbaarstelling; het onderzoek van wie beroepbaar wil blijven na losmaking.

Belangrijkste verschil met de CKA (zie cluster 4) is dat de CKA slechts advies geeft, terwijl de CKO een beslissend oordeel geeft: is dat oordeel negatief, dan stopt het proces.

De bemensing zal plaatsvinden vanuit de huidige deputaten predikantszaken, DPZ (GKv) en de landelijke commissie kerkelijke onderzoeken, LCKO (NGK) en zo mogelijk van buiten deze gremia, zodat er sprake is van een goede balans tussen continuïteit en vernieuwing.

Cluster 3 - Externe relaties

Commissie contact en eenheid (CCE)

De CCE vindt zijn kerkordelijke grondslag in Kerkorde art. E8. De commissie onderhoudt de relaties met andere kerken en verzorgt de vertegenwoordiging in oecumenische verbanden als het Contactorgaan Gereformeerde Gezindte (COGG) en de Raad van Kerken. Al geruime tijd is sprake van een geïntegreerde commissie. Hier worden geen wijzigingen voorzien.

Commissie relaties buitenland (CRB)

De CRB onderhoudt de relaties met kerken in het buitenland en internationale oecumenische verbanden. De taak van de commissie ligt in de uitvoering van art. E9 KO, met de bijbehorende regeling. Er is nog sprake van een deputaatschap en een commissie die zelfstandig zijn, maar over de gehele linie is sprake van nauwe samenwerking en afstemming. Naar verwacht zullen deputaten BBK (GKv) en de CCS buitenland (NGK) aan de GS/LV 2022 voorstellen doen tot volledige integratie.

Bemensing vindt plaats vanuit de huidige deputaten BBK (GKv) en CCS (NGK) en eventueel van buiten deze gremia.

Commissie relatie overheid (CRO)

De CRO vindt zijn grondslag in Kerkorde art. G1.1. De commissie verzorgt de vertegenwoordiging in het Interkerkelijk Contact in Overheidszaken (CIO) en de daaronder ressorterende categoriale overlegorganen. Alleen de vertegenwoordiging in CIO-Gezondheidszorg loopt via de commissie geestelijke verzorging (CGV).

Er is op dit moment nog sprake van twee aparte gremia. Deputaten en commissie komen met voorstellen naar de GS/LV 2022, zodat er per datum van eenwording sprake is van één commissie. De bemensing daarvan zal plaatsvinden vanuit de commissie voor contact met de hoge overheid, CCHO (NGK) en Deputaten voor de relatie kerk en overheid, RKO (GKv) en eventueel van buiten deze gremia.

Commissie geestelijke verzorging (CGV)

Deze commissie werkt op grondslag van Kerkorde art. B7. Er is al enige tijd sprake van een geïntegreerde commissie. Hier worden geen wijzigingen voorzien.

Cluster 4 – Kerkrechtelijke advisering en beroep

Commissie seksueel misbruik (CSM)

Er liggen geen voorstellen om hier wijzigingen aan te brengen. Verzorgt ook de vertegenwoordiging in het bestuur Meldpunt seksueel misbruik.

Commissie kerkelijke adviezen (CKA)

De commissie herstructurering predikantszaken (CHP) stelt in samenspraak met de WTK de vorming van een nieuwe commissie kerkelijke adviezen (CKA) voor als vraagbaak voor kerkelijke adviezen. Deze CKA moet eerste aanspreekpunt zijn en advies geven over kerkelijke regels en gebruiken, zowel in 'gewone' zaken als bij dreigende problemen. Het advies van de CKA omvat zowel het kerkrecht als ook de kerkelijke kaart, inclusief naar wie kan worden doorverwezen: SKW, mediation, rechtspraak etc. De CKA geeft in het bijzonder advies in predikantszaken zowel aan kerkenraden als aan predikanten. De CKA geeft een verplicht advies m.b.t. de tijdelijke of blijvende beëindiging van de ambtsdienst van de predikant (KO art. B10, B11, B13). De CKA geeft ook verplicht advies bij de schorsing of afzetting van een ouderling of diaken (KO B18). Naast en met het oog op deze adviestaak heeft deze commissie als taak: het actueel houden van de kerkorde en de landelijke regelingen (en daarover contact onderhouden met uitvoeringsinstanties, speciaal ook met SKW/CGMV). Ook de vertegenwoordiging in www.kerkrecht.nl valt onder de verantwoordelijkheid van deze commissie.

Bemensing vindt plaats vanuit DKR (GKv), CKB (NGK) en WTK en daarbuiten. Als de GS/LV het voorstel van de CHP aanvaardt, zal die met voorstellen voor de bemensing komen.

College voor het kerkelijk beroep (CKB)

Deze commissie vindt zijn grondslag in Kerkorde art. F5. Hun instructie is af te lezen uit de bijbehorende regeling. De bemensing vindt plaats vanuit de commissie van beroep in predikantszaken, CvBPZ en deputaten hoger beroep, DHB (beide GKv) en de commissie kerkrecht en beroepszaken, CKB (NGK).

Cluster 5 – Aansturing, coördinatie, financiën, administratie en logistiek

Commissie financieel beheer (CFB)

In de afgelopen jaren is er een nauwe samenwerking gegroeid tussen deputaten financiën en beheer, DFB (GKv) en de financiële commissie, FC (NGK). Zij hebben besloten per 1 januari 2023 te fuseren tot één geïntegreerde commissie en hebben voorstellen daartoe op de tafel van GS/LV gelegd. Omdat de financieel administratieve eenwording pas per 1 januari 2024 zal plaatsvinden, zal de nieuwe commissie naast de gezamenlijke taken, ook de regelingen voor beide kerken afzonderlijk inzake budgetten, quota, controle etc. blijven uitvoeren.

De commissie vindt zijn grondslag in Kerkorde art. E5. De instructie is af te lezen uit de daarbij behorende regeling.

De bemensing zal plaatsvinden vanuit DFB en FC en van buiten deze gremia.

Commissie ondersteuning synode (COS)

Deze commissie functioneert tot nog toe onder de naam: werkgroep administratieve ondersteuning (WAO) en draagt zorg voor de voorbereiding en administratieve en logistieke ondersteuning van de synode. Er is al geruime tijd sprake van een geïntegreerde werkgroep. De commissie vindt zijn grondslag in Kerkorde art. E5.

Commissie beleidsbegroting (CBB)

Wij stellen in hoofdstuk 8 voor om deze commissie in te stellen.

Moderamen van de synode (MOD)

In dit verband is het goed om ook het moderamen van de synode te noemen. Omdat enerzijds het moderamen per synode opnieuw wordt verkozen en ook aan die specifieke synode verbonden is, maar anderzijds een continu karakter heeft, noemen we het op deze plaats: tussen de vaste en de tijdelijke commissies in.

In het verleden had het synodemoderamen uitsluitend een taak in het leiden en begeleiden van het vergaderproces. Na de sluiting van de synode bestond ook het moderamen niet meer. Daar is in de afgelopen jaren verandering in gekomen. In de NGK groeide sinds 2010 de praktijk dat het moderamen ook na sluiting van de Landelijke Vergadering (LV) op een aantal gebieden actief bleef. Een aantal van deze (nieuwe) taken werd vastgelegd in de Huishoudelijke Regeling voor de LV. Ook toen de praktijk zich zo ontwikkelde dat een LV pas kort voor de opening van de nieuwe LV werd gesloten, bleven die uitgebreide taakstelling en die grotere bevoegdheden van het moderamen.

Door het gezamenlijk vergaderen van GS en LV en de intensieve samenwerking van beide moderamina in de afgelopen jaren namen ook bij de GS GKv de taken en bevoegdheden van het moderamen toe. Op voorstel van het moderamen werd de GS Goes 2019 voorlopig gesloten, waarbij het moderamen een aantal taken toegewezen kreeg (Acta art. 190).

Deze ontwikkeling heeft volgens ons het goed functioneren van GS en LV bevorderd en daarmee de kerken gediend. Wij vinden het wenselijk deze lijn in de nieuwe kerkgemeenschap door te trekken. Tegelijk vinden we het van belang dat deze ontwikkeling zich niet sluipend en in stilte voltrekt. Het is goed om deze ontwikkeling te markeren, er open het gesprek in de kerken en op de GS/LV over te voeren en taken en bevoegdheden van het moderamen nieuwe stijl vast te leggen in een regeling. We hebben daarvoor, samen met de Werkgroep Toekomstige Kerkorde, een tekst geschreven die onderdeel is van de toelichting bij de voorgestelde 'Huishoudelijke regeling synode', een landelijke regeling bij KO E5. Zie het rapport van de WTK met voorstellen voor de regelingen.

We houden enerzijds vast aan het oude, terechte principe dat het kerkverband geen permanent bestuur kent: de zelfstandigheid van de plaatselijke kerk gaat voorop. Tegelijk zien we dat allerlei processen continu doorgaan; daarbij past het om een synode ook tussentijds opnieuw bijeen te kunnen roepen. Daarbij kan het gaan om zaken die de synode nog niet kon afronden, of om urgente zaken die moeilijk uitgesteld kunnen worden.

Een continue (deels slapende) synode betekent ook een continu moderamen. Enerzijds gaat het om taken richting de synode: afhandeling van zaken zoals de Acta en het zo nodig weer bijeen roepen van de synode. Anderzijds functioneert het moderamen als commissie die de synode en daarmee de kerken vertegenwoordigt. Het moderamen vormt het gezicht van de kerken bij officiële gebeurtenissen. Het kan ook, op hun verzoek, als adviesorgaan dienen voor andere commissies en als gesprekspartner voor o.a. Steunpunt Kerkenwerk en de Vereniging Samenwerking Emeritering.

In het WTK-rapport werken we dit uit in enkele artikelen binnen de Huishoudelijke regeling synode.

Tijdelijke commissies

Naast deze vaste commissies functioneert er momenteel een aantal tijdelijke commissies:

Commissie herstructurering predikantszaken (CHP)

Deze commissie is ingesteld om het gehele veld van predikantszaken met een veelheid aan spelers te herstructureren. De commissie rapporteert aan de komende GS/LV. Na de besluitvorming over de voorstellen (inclusief die over de bemensing van de commissies die op voorstel van de CHP tot stand komen) kan de commissie worden opgeheven.

Regiegroep (RG)

De taken van de regiegroep zijn gericht op de eenwording van de kerken. De regiegroep kan daarom na de eenwording worden opgeheven. Omdat de RG in de eerste maanden na de eenwording waarschijnlijk nog werkzaamheden heeft te richten als vraagbaak e.d., kan dat het beste gebeuren door de synode 2023.

Werkgroep Toekomstige Kerkorde (WTK)

Deze werkgroep van de regiegroep zal na afronding van de besluitvorming over de kerkorde worden opgeheven. Via de bemensing van de CKA moet geborgd worden dat de in de WTK opgebouwde deskundigheid op kerkrechtelijk gebied, voor het kerkverband behouden blijft.

Werkgroep Integratie (WI)

Deze werkgroep (opvolger van de commissie strategie en financiën) heeft als opdracht het veranderingsproces, zoals beschreven in het rapport van de synodecommissie strategie en financiën met de naar aanleiding hiervan genomen besluiten, aan te jagen en te ondersteunen (Acta GS Goed 2020 art. 119, besluit 7). Afhankelijk van de rapportage van de werkgroep en de besluiten die de komende GS/LV naar aanleiding daarvan neemt, zal de werkgroep zijn werkzaamheden voortzetten, worden opgeheven of een andere status krijgen.

Studiedeputaatschap homoseksualiteit in de kerk (SHK)

Dit studiedeputaatschap is nog bezig met de uitvoering van zijn opdracht en zal rapporteren aan de synode 2023. Afhankelijk van besluitvorming door de synode kan het deputaatschap worden opgeheven.

Commissie belijdende kerk (CBK)

Deze commissie is recent ingesteld en zal na zomer 2022 met zijn werkzaamheden beginnen. Naar verwachting zal de commissie over zijn werkzaamheden in eerste instantie aan de synode 2023 rapporteren en vervolgens meer inhoudelijk aan de daaropvolgende synode.

Commissie verzoening en recht (CVR)

Zie voor de inhoudelijke uitwerking hoofdstuk 3 van dit rapport.

Commissie werkwijze synode (CWS)

In hoofdstuk 10 stellen wij voor deze commissie in te stellen.

Diversen

Wat ons betreft komt er geen landelijke commissie voor de uitvoering van Kerkorde art. F6. Dat artikel laat open of er sprake is van een vaste commissie of een commissie ad hoc. Wij stellen voor te kiezen voor een commissie ad hoc, te benoemen door het moderamen. De betrokken deputaten en commissies gaan daarin mee. Naar verwachting komt het hoger beroep te weinig voor om er een speciale commissie voor in stand te houden; ook zijn er voor verschillende soorten zaken verschillende soorten mensen nodig. Wel is het goed om met het oog daarop een bestand op te bouwen van geschikte personen.

Wij stellen voor om voor de vertegenwoordiging in het **bestuur van de Stichting Evangelie & Moslims** niet langer via een speciaal daarvoor ingestelde commissie te doen plaatsvinden, maar enkel rechtstreeks deze bestuursleden te benoemen. Het kerkverband staat garant voor een zeker bedrag per jaar dat niet via het quotum loopt, maar via (vrijwillige) collecten in de kerken (tot nu toe wordt elk jaar voldoende opgehaald). De NGK betaalde tot voor kort een bijdrage uit het quotum, maar gaat ook over op bijdragen van kerken door collecten. Wij stellen voor dat het moderamen deze benoeming doet. Het driejaarlijkse besluit over het toegezegde minimumbedrag kan voortaan onderdeel zijn van de begroting voor het landelijke kerkverband.

Als gevolg van de besluitvorming van GS is eerder al de Raad van Advies in predikantszaken opgeheven. Ingevolge de voorstellen van de commissie herstructurering predikantszaken aan de GS/LV 2022 zullen bij aanvaarding ervan ook deputaten advies en begeleiding en deputaten predikantszaken worden opgeheven.

Aparte aandacht verdient de **Interkerkelijke commissie geschilbehandeling (ICG)**. Door de eerste commissie herstructurering predikantszaken (Smouter/van Delden) werd voorgesteld deze commissie na de herstructurering van dit veld op te heffen. Motief: er zijn veel aanbieders in het veld van mediation, bemiddeling en (vrijwillige) conflictoplossing. Daar is de ICG – extra waardevol, omdat ook de CGK er in participeren en bij conflicten een beroep kan worden gedaan op leden met ervaring en deskundigheid uit een ander kerkverband - er één van. Het kerkverband beperkt zich tot de drieslag onderzoek, advies en toetsing; daartoe behoort dus niet mediation en conflictoplossing. Bij een niet

opgelost conflict is er de mogelijkheid van kerkelijk beroep. GS/LV hebben in najaar 2020 het door de CHP geschetste kader aanvaard als uitgangspunt, van waaruit het veld verder wordt gereorganiseerd. Bij brief van 22 oktober 2020 hebben deputaten kerkorde en kerkrecht van de CGK via de ICG aandacht gevraagd voor hun standpunt dat opheffing van de ICG ongewenst is. Daarbij hebben ze gewezen op de in de ICG beschikbare expertise en op de grote mate van onafhankelijkheid en objectiviteit – belangrijk voor de oplossing van conflicten - die met het interkerkelijke karakter van de commissie gegeven is. Deze brief is betrokken bij de behandeling van de CHP-voorstellen door GS/LV in najaar 2020. In de bespreking is aangegeven dat de positie van de ICG een aandachtspunt zou moeten zijn bij de uitwerking van de CHP-voorstellen, in het bijzonder bij de vorming van de CKA. Helaas is de brief van CGK-deputaten toen niet beantwoord.

De opvolger van deze commissie (ook CHP geheten) die aan de GS/LV 2022 rapporteert, volgt dezelfde lijn en ziet in de brief van deputaten kerkorde en kerkrecht van de CGK geen reden om andere voorstellen te doen. Wat deze commissie betreft kan de ICG zijn waardevolle werkzaamheden voortzetten naast andere aanbieders, en kan de commissie kerkelijke adviezen (CKA) naar de ICG verwijzen, maar niet als (de) commissie van de kerken. Benoeming van de leden van de ICG door de GS/LV, vanaf 2023 de synode, is dus wat ons betreft niet aan de orde. Benoeming kan, vergelijkbaar met die van bestuursleden van de Stichting Evangelie & Moslims, plaatsvinden door het moderamen. Het is aan de GS/LV om bovenstaande argumenten te wegen en op de brieven van ICG en CG deputaten te reageren.

Het bestuur van de **Nederlands Gereformeerde instelling voor arbeidszaken (NGA)** zal de LV voorstellen om de NGA per fusiedatum op te heffen, de taken over te dragen aan SKW, de financiën te liquideren en het bestuur te dechargeren.

Bijlage 5 Handreiking nieuwe regio's

Zie volgende pagina.

ONDERWEG NAAR ÉÉN KERK

HANDREIKING

NIEUWE

REGIO'S

REGIONAAL NAAR
ELKAAR TOEGROEIEN

 NGK

INHOUDSOPGAVE

1	<u>taken</u>	taken van de regionale vergaderingen (regio's)
2	<u>organisatie</u>	organisatie van de regio's
3	<u>indeling</u>	indeling van de regio's
4	<u>stap voor stap</u>	stap voor stap van de huidige classes (GKv) en regio's (NGK) naar de nieuwe regio's
5	<u>toekomst</u>	toekomst van de financiële steun voor gezamenlijke missionaire activiteiten
6	<u>route</u>	route naar de nieuwe financiële verhoudingen
7	<u>missionair buitenland</u>	gevolgen voor missionaire activiteiten in het buitenland
8	<u>archieven</u>	aandacht voor de archieven
9	<u>aan de slag</u>	voorbereiding en start van de nieuwe regio's
–	<u>bijlagen</u>	1 de <u>vastgestelde regio-indeling</u> 2 hoe kerken samen de regio-indeling kunnen <u>aanpassen</u> 3 overzicht van <u>classicale financiële verplichtingen</u> GKv in 2020
–	<u>vragen en advies</u>	een overzicht waar men terecht kan met vragen en voor advies

HANDREIKING NIEUWE REGIO'S

VOORAF

Het hart van het kerkverband klopt in de regio's. Daar ontmoeten de kerken elkaar.

Deze handreiking is bestemd voor kerkenraden, voor de huidige classes en regio's, voor allen die een functie in een classis of regio (gaan) vervullen en voor alle verbanden waarin kerken regionaal samenwerken.

Wanneer de huidige GKv- en NGK-kerken in de herenigde kerk regionaal gaan samenwerken, doen zij dat bijna overal in een nieuwe samenstelling. Deze handreiking is bedoeld om regio's en kerkenraden te helpen bij de overgang naar die nieuw samengestelde regio's. Met kennismaking en het opstarten van die samenwerking hoeven zij niet te wachten tot de hereniging formeel een feit is.

In de kerkorde worden de regio's aangeduid als regionale vergaderingen. In deze handreiking gebruiken we beide uitdrukkingen door elkaar.

De taken van regionale vergaderingen liggen in grote lijnen vast in de kerkorde. Regio's hebben echter een grote vrijheid hoe zij hun werk organiseren. Maatwerk is hier het devies. Een startpunt op basis van de bestaande ervaring kan wel veel dubbel werk voorkomen. Aan het slot van deze handreiking staat waar kerken in de aanloop naar of na de hereniging met vragen en voor advies terecht kunnen.

Deze handreiking is geschreven met de kennis van nu, eind 2021. Het is denkbaar dat de handreiking op een later moment wordt aangepast of aangevuld of dat we met een vervolg komen.

TIP: Begin tijdig in 2022 met een kennismaking voor de nieuwe regio's en bespreek of een voorbereidingscommissie gewenst is.

TAKEN

Welke taken heeft de regio? Dat is te vinden in de kerkorde voor de herenigde kerkgemeenschap die de Generale Synode (GS) en de Landelijke Vergadering (LV) najaar 2021 in eerste lezing hebben behandeld en vastgesteld. Via [deze link](#) is de vastgestelde tekst van de kerkorde te lezen.¹

Voor een goed overzicht onderscheiden we **a** vaste en regelmatig terugkerende taken en **b** incidentele taken.

a Vaste en regelmatig terugkerende taken

De onderlinge verbondenheid van de kerken in Christus krijgt concreet vorm binnen de regionale vergadering; daar ontmoeten de kerken elkaar. Daar zijn ze elkaar tot een hand en een voet. Ze bemoedigen elkaar, vragen elkaar om advies, zoeken wijsheid bij elkaar en zien op elkaar toe.

Dit proces verloopt in twee richtingen:

- rapportage vanuit de kerken in de regionale vergadering, inclusief steunverzoeken en adviesvragen;
- visitatie vanuit de regionale vergadering in de kerken, met rapportage in de regionale vergadering.

Verder stelt elke regionale vergadering personen aan met een speciale taak, al dan niet in een commissie. Zij verdienen regelmatige aandacht voor hun functioneren, hun rapportage en hun tijdige vervanging.

Ook is er werk aan de winkel wanneer er een landelijke synode wordt voorbereid. Van de regionale vergadering wordt dan verwacht dat zij:

- twee afgevaardigden aanwijst;
- de agenda van de landelijke synode inhoudelijk bespreekt;
- eventueel eigen voorstellen indient.

De bespreking van de agenda van de landelijke synode kan de regionale vergadering zo kort houden of zo breed maken

1

Tot 1 juni 2022 kunnen de GKv-classes en de NGK-regio's commentaar leveren op deze versie. In najaar 2022 wordt de kerkorde dan door de GS/LV in tweede lezing behandeld en samen met de landelijke regelingen definitief vastgesteld.

als ze maar wil. Het kan plaatsvinden op de laatste regionale vergadering die aan de synode voorafgaat, maar dat hoeft niet; het kan al eerder starten (bijvoorbeeld zodra er een rapport uitkomt) en ook nog later doorgaan (met name als er een besluit is gevallen).

b Incidentele taken

Het onderling toezicht krijgt concreet vorm doordat de kerkorde voorschrijft dat bepaalde plaatselijke besluiten goedkeuring behoeven van de regionale vergadering.

Het gaat om belangrijke besluiten inzake:

- ambtsdragers, speciaal de rechtspositie van predikanten, zoals de goedkeuring van een beroep;
- kerkelijk toezicht, voorafgaand aan het informeren van de gemeente;
- opheffing, samenvoeging, samenwerking, nieuwe instituering, kerkplanting of een verwantschapsrelatie.

Verder is de regionale vergadering het adres voor wie beroepbaar gesteld wil worden als predikant, voor het eerst predikant wordt of landelijke preekbevoegdheid wil ontvangen.

De regionale vergadering hoeft in al deze zaken zelf niet het initiatief te nemen. Dat doet in de regel de betreffende persoon of kerk.

De regionale vergadering is alleen in extreme situaties gerechtigd om plaatselijk in te grijpen, met name als in een kerk minder dan twee ouderlingen zijn overgebleven.

Eenzijds vragen de incidentele taken vaak veel tijd. Omdat ze anderzijds geen initiatief vereisen, kan de regionale vergadering wat indutten. Als er geen verzoek ligt vanuit de kerken, zou dat namelijk opgevat kunnen worden als: er is geen aanleiding om te vergaderen. Dat zou jammer zijn. Alleen al het algemeen opbouwend samen bezig zijn als regio-kerken maakt het de moeite waard om bij elkaar te komen. Classes en regio's die daarin investeerden, hebben de meerwaarde ervan ervaren. Immers, de basis voor de incidentele taken ligt in de structurele taken: onderling meeleven, oog hebben voor elkaar en op elkaar toezien. Het is dus belangrijk daar telkens voldoende ruimte voor te maken. Dat geldt ook voor de regelmatig terugkerende taken. Die verdienen een vaste plek op de agenda, want ze zijn veel meer dan een sluitpost in de vergadertijd.

ENKELE TIPS VOOR DE REGIO

1

—

Geef per vergadering aandacht aan een regiokerk, bijvoorbeeld aan de hand van een schets of presentatie over het reilen en zeilen van de gemeente. Wanneer de vergaderplaats rouleert, zet dan de ontvangende kerk in de spotlights.

2

—

Wanneer een vraag om advies vanuit de vergadering weinig respons ontvangt, kun je de vraag voor een volgende vergadering opnieuw agenderen, als meer mensen erover hebben nagedacht of navraag over hebben gedaan.

3

—

Wanneer een bepaald thema in meer kerken speelt, en dat is vaak het geval, kun je dat thema afzonderlijk agenderen, misschien zelfs op een speciale bijeenkomst met een ruimere uitnodiging.

4

—

Geef bij de bespreking van de agenda van de synode speciale aandacht aan de impact voor de eigen regio.

Medewerkers van Kerkpunt denken graag met u mee.

ORGANISATIE

De kerkorde laat de organisatie van de regionale vergaderingen vrij. Elke regionale vergadering mag het dus zelf invullen. Die invulling moet dan wel vastgelegd worden in een regeling. Daarmee geven de kerken elkaar en hun leden duidelijkheid. Juist bij eventuele gespannen situaties moet er geen onduidelijkheid zijn over de gang van zaken en bevoegdheden; te vaak al zijn daar de discussies over gegaan.

Regionale regeling

In een eigen regeling legt de regionale vergadering vast welke kerken in haar vertegenwoordigd zijn, wanneer en hoe de vergaderingen worden gehouden en wie welke taken heeft.

Wanneer je voor de regeling een standaard format of model gebruikt, is het belangrijk dat je dat wel toespitst op de eigen situatie. Het is dus te verwachten dat geen enkele regionale regeling identiek zal zijn aan een andere. De Werkgroep Toekomstige Kerkorde komt in de loop van 2022 met een model voor een regionale regeling, maar die moet dus per regio worden toegesneden op de daar bestaande omstandigheden, wensen en behoeften.

Zorg dat de regeling regelmatig wordt bijgewerkt met de jongste besluiten en beleidswijzigingen.

Zorg ook dat alle afgevaardigden steeds kunnen beschikken over de nieuwste versie van de tekst.

Voorzitter

Elke vergadering heeft een voorzitter nodig.

Je kunt kiezen voor een externe 'technische' voorzitter. Zeker wanneer er sprake is van verstoorde onderlinge verhoudingen kan dit een goede oplossing zijn. Maar als er in goede harmonie wordt samengewerkt, heeft het iets moois als de kerken zelf het voortouw nemen, en de voorzitter één van de afgevaardigden is.

Je kunt het voorzitterschap laten rouleren; je kunt ook kiezen voor een vaste voorzitter. Daar hebben classes/regio's goede ervaringen mee opgedaan. Houd zijn/haar termijn wel beperkt; het is niet gezond wanneer één persoon gedurende lange tijd een stempel drukt op de vergadering. Een wisselend voorzitterschap, bijvoorbeeld jaarlijks, kan de algemene betrokkenheid en een breder besef van verantwoordelijkheid stimuleren.

EEN WISSELEND
VOORZITTERSCHAP
KAN EEN BREDER
BESEF VAN
VERANTWOORDELIJKHEID
STIMULEREN

Moderamen

Uiteraard hoeft de voorzitter de kar niet alleen te trekken. Daartoe werkt hij/zij samen in het moderamen. Aandachtpunten hierbij zijn:

<i>Secretariaat</i>	Stel één of meer personen aan voor het secretariaat: de verzorging van de verslaglegging, de correspondentie en het archief.
<i>Vervangers</i>	Het is handig wanneer er mensen beschikbaar zijn om hetzij de voorzitter, hetzij de secretaris te vervangen als dat nodig is.
<i>Afgevaardigde of niet</i>	Functies kunnen door afgevaardigden (in de regel ambtsdragers) worden vervuld maar ook door vrijwilligers die zich voor een bepaalde tijd beschikbaar stellen.
<i>Functieomschrijvingen</i>	Omschrijf de functies en zo nodig ook de onderlinge taakverdeling tussen afgevaardigden en vrijwilligers helder in de eigen regelingen. Dat geldt ook voor het moderamen. Laat duidelijk zijn wie daar wel of niet deel van uitmaken en wat hun gezamenlijke opdracht en bevoegdheid is.
<i>Adres</i>	Zorg voor een vast mail- en postadres, en maak ook afspraken over vervanging bij afwezigheid van de reguliere ontvanger.

Commissies

Elke regionale vergadering benoemt commissies: een groep mensen die gezamenlijk een bepaalde opdracht en bevoegdheid krijgt.

Het moderamen is zo'n commissie. Elk van de leden ervan heeft al een eigen taak, maar gezamenlijk hebben ze ook een bepaalde opdracht en de daarbij behorende bevoegdheid. Er is een commissie voor de kerkvisitatie, en wellicht zijn er nog meer commissies nodig.

De leden van elke commissie worden door de regionale vergadering persoonlijk benoemd. Gezamenlijk krijgen ze een instructie mee waarin staat wat hun opdracht is en zo nodig ook welke bevoegdheden ze daarvoor ontvangen. De regionale vergadering moet er verder op toezien dat elke commissie regelmatig rapport uitbrengt en dat de leden tijdig worden vervangen.

Samenroepen

De eerste regionale vergadering na de eenwording van GKv en NGK wordt op een bijzondere manier samengeroepen, namelijk door een kerk die de GS en LV daarvoor bij de nieuwe regio-indeling hebben aangewezen (zie Bijlage 1).

Na die eerste bijeenkomst is de regionale vergadering vrij om te regelen hoe ze volgende vergaderingen wil bijeenroepen. De nieuwe kerkorde kent niet langer het model van de samenroepende kerk, dat tot de hereniging formeel nog geldt. In de praktijk is nu meestal het moderamen of iemand namens het moderamen verantwoordelijk voor het initiatief, de organisatie en de uitvoering van de regionale vergadering. Dat zal dus ook de nieuwe situatie zijn.

Agenda

Het is handig wanneer het moderamen of iemand anders een voorlopige agenda opstelt en die enige tijd van tevoren rondzendt. Daar staat dan ook op tot wanneer kerkenraden agendapunten en stukken kunnen indienen. Een goede voorbereiding maakt immers veel uit. Maar maak het niet tot een algemene regel dat iets alleen behandeld kan worden als het tijdig via de voorlopige agenda was aangemeld. Daarmee beperk je de vergadering onnodig en geef je te veel macht aan degene die de voorlopige agenda samenstelt. Voor de regelmatig terugkerende onderwerpen kan een jaarplanning nuttig zijn.

Anders dan bij de synode kan iedereen die dat wil met een voorstel komen om iets te agenderen. Het is vervolgens aan de regionale vergadering om te beoordelen of zij het mag, kan en wil behandelen. De reden voor deze vrijheid is dat in een regionale vergadering, anders dan in de synode, alle kerken door hun afgevaardigden aanwezig zijn. Wanneer zij samen iets willen besluiten, hoeft dat niet eerst een vast voortraject te volgen. Bij ingrijpende voorstellen is het zaak de kerkenraden te vragen deze vooraf te bespreken.

Uiteindelijk bepaalt elke regionale vergadering steeds opnieuw haar eigen agenda.

Vertrouwelijkheid

Er zijn onderwerpen waarbij een goede bespreking gebaat is bij een zekere mate van vertrouwelijkheid. Soms is die ook voorgeschreven, zoals bij kerkelijke onderzoeken. Bij bepaalde taken is dit zelfs een absolute voorwaarde, bijvoorbeeld bij het werk van een commissie in het kader van het kerkelijk toezicht

(KO artikelen D6.1 en 8.2). De kerken hebben zich hierbij te houden aan de kaders die de overheid heeft gesteld in de Algemene Verordening Gegevensbescherming (AVG). Het is van belang waar mogelijk op de agenda aan te geven welke punten vertrouwelijk behandeld zullen worden en wie er dan aanwezig mogen zijn. Vertrouwelijke stukken dienen als zodanig gemerkt te worden. Na de behandeling dienen exemplaren vernietigd dan wel met gepaste zorg in het regio-archief bewaard te worden.

KERKEN DIE DE EERSTE REGIO-VERGADERING SAMENROEPEN ZIJN AL AANGEWZEN

3

REGIO-INDELING EN HERINDELING

De GS en LV hebben een regionale indeling vastgesteld. Deze is als Bijlage 1 achter in deze handreiking te vinden. De kerken zijn over de voorgenomen indeling geraadpleegd en met de reacties is zo veel mogelijk rekening gehouden. Bij het daadwerkelijk samengaan van GKv en NGK is dit de startpositie. Naar verwachting zal het samengaan van plaatselijke kerken en ook eventuele opheffing, splitsing of toelating tot het kerkverband geen directe gevolgen hebben voor deze indeling. Wel is het te verwachten dat er vroeg of laat de behoefte ontstaat de indeling te veranderen. In Bijlage 2 is aangegeven hoe dat dan kan gebeuren.

4

VAN OUD NAAR NIEUW

De nieuwe regio's moeten zelf zorgen dat ze ook daadwerkelijk gevormd worden en gaan functioneren.

De eerste stap is dan: elkaar leren kennen

Op de classis Zeeland na kent elke regio een nieuwe samenstelling. Daarom is het advies om al voor de daadwerkelijke hereniging aan een kennismakingstraject te beginnen en voorbereidingen te treffen voor het toekomstige samenwerkingsverband. Je zou kunnen denken aan een gezamenlijke bespreking van de concept-kerkorde.

Maar zolang die kerkorde nog niet van kracht is, hebben de regionale vergaderingen nieuwe stijl nog geen formele status en blijven de huidige classes en regio's hun taken uitoefenen op grond van de Kerkorde van de GKv resp. het Akkoord voor Kerkelijk Samenleven van de NGK. Dat geldt dus ook voor het leveren van commentaar op de nieuwe kerkorde. Goed om daarin als GKv- en NGK-gemeenten in dezelfde regio van elkaar te leren, maar commentaar ten behoeve van de tweede lezing moet via de bestaande formele structuren geleverd worden.

Hoe gaat de vorming van de nieuwe regio's in zijn werk?

Zoals eerder genoemd hebben GS en LV voor elke regio een kerk aangewezen die in het voorjaar van 2023 de eerste regionale vergadering bijeenroep. Daarvoor worden afgevaardigden van alle huidige GKv- en NGK-gemeenten in de betreffende regio

uitgenodigd, zonder uitzondering. Het is aan hen of ze aan die uitnodiging gehoor geven, maar welkom zijn ze in elk geval. Of ze nu enthousiast zijn over de hereniging of er moeite mee hebben, of ze blij zijn met de nieuwe kerkorde of tegen onderdelen ervan bezwaar hebben, ze horen er allemaal bij. Niet de mate van instemming met de kerkorde is daarbij beslissend, maar de eenheid in Jezus Christus. In Hem aanvaarden de kerken elkaar, ook met verschillende opvattingen over de kerkorde en de inrichting van het kerkelijk leven. Wel zullen de kerken moeten aanvaarden dat de regio samenkomt en functioneert op basis van de nieuwe kerkorde.

Groeiproces en blijvende bezwaren

Het kan zijn dat moeiten met of bezwaren tegen de kerkorde en de hereniging zo groot zijn dat kerken zich niet of niet meteen aan de nieuwe kerkgemeenschap en daarmee aan de nieuwe regio willen verbinden. Er is bij de start van de nieuwe regio's alle ruimte om over die moeiten en bezwaren met elkaar in gesprek te gaan. Vertrouwen moet groeien en dat groeiproces kost tijd. Het gebeurt vooral als kerken samen op weg gaan achter Christus aan, en bij een open Bijbel het aangezicht van God zoeken.

Als na verloop van tijd blijkt dat moeiten en aarzelingen om zich bij een regio te voegen niet weggenomen zijn, biedt de kerkorde de ruimte om na goed overleg bepaalde verschillen te aanvaarden. Ten slotte bestaat ook de mogelijkheid van het aangaan van een verwantschapsrelatie, toegesneden op de specifieke situatie, zoals omschreven in art. E8.3 van de nieuwe kerkorde. Kerken kunnen hun positie binnen de regio overigens altijd heroverwegen.

Toegroeien naar een gezamenlijke cultuur

Als kerken die afkomstig zijn uit verschillende classes en regio's elkaar in de nieuwe regiovergaderingen ontmoeten, is er allicht sprake van cultuurverschillen: verschillen in hoe je als regiokerken in en buiten de regionale vergaderingen de dingen doet. Zulke cultuurverschillen hoeven de eenheid in de regio niet te bedreigen, maar kunnen daar juist bouwstenen voor zijn. Maak ze bespreekbaar en leer vooral van elkaar.

Wanneer bij de start van de nieuwe regio of op een later moment het gevoel ontstaat, dat ondersteuning van buiten zou kunnen helpen in het proces van kennismaking, het omgaan met (cultuur) verschillen, het ontwikkelen van een missie of werkstijl in de nieuwe regio, zoek dan contact met ons toerustingscentrum Kerkpunt. Daar zijn medewerkers met de nodige expertise en ervaring op dat vlak beschikbaar.

5

VAN OUD NAAR NIEUW – FINANCIËN: TOEKOMST MET MISSIELOKET

Een belangrijk aandachtspunt bij de overgang van oud naar nieuw betreft de financiën.

Daarbij verschilt de uitgangspositie van de NGK-regio's nogal van die van de GKv-classes. Die laatsten zijn kashoudend, kunnen uitgaven doen, financiële verplichtingen afspreken voor de classiskerken en reserves aanhouden. Veel classes

EEN LEVENDE EN ZICHTBARE PRESENTIE IN DE REGIO IS BELANGRIJK

beschikken over een betaalrekening en een budget. In een achttal classes is sprake van gemeenschappelijke financiering van zaken als steun aan een steunbehoevende classiskerk, een missionair project binnen de classisgrenzen, gezamenlijk pastoraat of een gezamenlijke jongerenwerker. Een schets van de situatie in najaar 2020 is als Bijlage 3 bij deze handreiking gevoegd.

GS en LV hebben zich gerealiseerd dat een goede overgang van de bestaande naar de nieuwe structuur voor de (financiële) steunverlening aan missionaire initiatieven en aan steunbehoevende kerken tijdig aandacht vraagt. Samen hebben zij in 2020 uitgesproken dat een levende en zichtbare presentie in de regio belangrijk is en dat de missionaire roeping van de kerk prioriteit verdient. Dat is allereerst een inhoudelijke keus, maar die kan zich ook vertalen in financiële steun. De Commissie Steunbehoevende Kerken en Missionaire initiatieven (CSKMI), die inmiddels werkt onder de naam Missieloket, heeft een voorstel gedaan over de wijze van financiering, met een passende balans tussen landelijke en regionale bijdragen. Hierover zullen de GS en de LV in het najaar van 2022 een besluit nemen. Daarop kunnen we hier niet vooruit lopen, maar dit onderwerp verdient te zijner tijd aandacht van de nieuwe regio's. Daarvoor geeft de volgende paragraaf vast een schets van de aanpak.

VAN OUD NAAR NIEUW – FINANCIËN: AANPAK OVERGANG

Om aan de bestaande verplichtingen te kunnen blijven voldoen en tegelijk de overgang te maken naar de nieuwe regio-indeling volgt hier een schets van de te volgen aanpak.

Saldi bij ontvlechting huidige classis

Bij de ontvlechting van een classis, waarbij classiskerken overgaan naar verschillende regio's, wordt op de ontvlechtsdatum de financiële rekening van de classis opgemaakt. Een positief saldo wordt gedeeld door het totaal aantal leden van de gezamenlijke classiskerken. Hieruit ontstaat een bedrag per lid. De kerken van de voormalige classis krijgen het bedrag per lid (stand per 1 oktober 2022) teruggestort.

Het is aan de nieuwe regio om met alle regiokerken te bekijken of zij gezamenlijke verplichtingen willen aangaan. Als daartoe in goed overleg wordt besloten, dragen de kerken van de regio vanaf dat moment via een afgesproken model daaraan bij. Of dit in gezamenlijkheid gebeurt, is altijd een besluit van de regio zelf en wordt niet landelijk opgelegd. Regio's gaan over hun eigen huishouding.

Bestaande verplichtingen classis bij overgang naar nieuwe regio's:

Kerken die in het verleden middels een classisafspraken verplichtingen zijn aangegaan voor een bepaalde tijd, blijven

daar na de nieuwe indeling maximaal drie jaar aan gebonden en nemen de verantwoordelijkheid op zich om gedurende deze periode deze lopende verplichtingen na te komen, ook als die betrekking hebben op projecten buiten de nieuwe regio. In die periode kunnen ze als samenwerkingsverband van oude classiskerken of als nieuwe regio in goed overleg met de gemeente(n), instanties of personen naar wie verplichtingen zijn aangegaan, een regeling voor de toekomst treffen. Indien nodig worden daar naburige regio's bij betrokken. Daarbij is het uitgangspunt dat kerken in de nieuwe regio geen extra lasten krijgen waar ze niet zelf voor kiezen of verantwoordelijkheid voor willen nemen. Dat geldt ook voor nieuwe initiatieven.

Het is daarom van groot belang dat binnen de nieuwe regio het gesprek gevoerd wordt over het belang van steun voor de huidige of toekomstige initiatieven. In de tussentijd kunnen missionaire projecten met een langere looptijd werken aan draagvlak bij nieuwe kerken in de regio. Met dit gesprek kan al bij de kennisgeving voor de hereniging een begin gemaakt worden.

Bij een overgangssituatie van gezamenlijke projecten vragen overigens ook andere zaken gepaste aandacht, zoals bestuur, eventueel werkgeverschap en toezicht.

Advies over het bovenstaande of over andere financiële vragen die rijzen bij de overgang van de oude naar de nieuwe regionale structuur, kan worden verkregen bij Deputaten Financiën en Beheer (GKv) en de Financiële Commissie (NGK).

Daarvoor zal Steunpunt KerkenWerk na de start van de nieuwe regio's en de benoeming van een regioscriba en een regio-penningmeester een uitvraag doen. Van de regio's wordt verwacht dat ze daarvoor de benodigde informatie aanleveren.

VAN OUD NAAR NIEUW – MISSIONAIRE ACTIVITEITEN IN HET BUITENLAND

De nieuwe regio-indeling heeft geen invloed op het internationale zendingswerk, zoals dat momenteel vanuit de kerken wordt ondersteund. De samenwerking van lokale GKv- en NGK-kerken op het gebied van mission/zending kent een jarenlange historie, gebaseerd op Jezus' opdracht om wereldwijd het geloof te delen. De meeste lokale kerken zijn daarvoor aangesloten bij zogenaamde Regionale Samenwerkingsverbanden zoals Utrecht Mission, Indonesië Mission of, binnen de NGK, de Nederlands Gereformeerde Zendingsvereniging Nqutu (NGZN) en het samenwerkingsverband rond de NGK Kampen. Deze samenwerkingsverbanden hebben geen officiële relatie met de classis of regio, al kunnen ze wel geografisch samenvallen. De meeste van deze samenwerkingsverbanden worden bij hun werk ondersteund door Verre Naasten. Mocht er om welke reden dan ook behoefte zijn om de bestaande samenwerkingsverbanden anders in te delen, dan zijn daarbij primair de lokale kerken, de betreffende samenwerkingsverbanden en vervolgens Verre Naasten betrokken, niet de nieuwe regio's.

VAN OUD NAAR NIEUW – ARCHIVERING

Een nieuwe regionale vergadering is een rechtspersoon die zijn eigen archief moet bijhouden (archiefvormer).

Dit betekent dat de archieven van voorgaande rechtspersonen (Classes binnen de Gereformeerde Kerken vrijgemaakt en regio's binnen de Nederlands Gereformeerde Kerken) afgesloten kunnen worden, terwijl de nieuwe regionale vergadering op het terrein van archivering met een schone lei begint.

Een goede afsluiting en nieuwe start van een archief zijn gebaat bij deskundig advies. GS en LV hebben hiervoor begin 2021 de gezamenlijke Commissie voor archief en documentatie (GKv/NGK) ingesteld met als uitvoerend orgaan het Archief- en Documentatiecentrum (ADC) in Kampen. Het ADC geeft advies en dienstverlening en werkt ook aan een e-depot, waarin digitale bestanden langdurig en veilig gearhiveerd kunnen worden.

Hieronder volgt een schets van wat bij de overgang aandacht vraagt.

Afsluiten en bewaren

Wanneer er in een plaatselijke kerk geen archiefruimte aanwezig is om een afgesloten papieren archief van een classis (GKv) of regio (NGK) langdurig en onder goede condities te bewaren, kan het archief overgedragen worden aan een openbare archief-instelling in de eigen omgeving. Te denken valt aan een

stads- of streekarchief. Daarbij moet rekening gehouden worden met eisen die door de archiefinstelling in kwestie worden gesteld. Een omvangrijk archief dient in de regel enigszins geordend aangeboden te worden. Ook het ADC biedt de mogelijkheid van beheer van afgesloten archieven.

Indien het afgesloten archief onder het beheer van een plaatselijke kerk blijft, is ordening eveneens belangrijk, zodat specifieke stukken ook jaren later gemakkelijk teruggevonden kunnen worden. Daarnaast dienen de brandveiligheid, luchtvochtigheid en temperatuur van de fysieke archiefruimte aan basale eisen te voldoen, terwijl de archivalia zuurvrij en zonder plastic en metaal verpakt dienen te worden. Ook voor digitale stukken geldt dat zij over bijvoorbeeld 50 jaar nog raadpleegbaar moeten zijn. Dit vraagt niet alleen om een deugdelijke back-up en om een goede beveiliging van (vertrouwelijke) informatie en persoonsgegevens, conform de Algemene Verordening Gegevensbescherming (AVG), maar ook om een voortdurend inspelen op nieuwe ontwikkelingen op het terrein van software en technologie. Veelgebruikte toepassingen als Dropbox zijn niet geschikt voor duurzame archivering en voldoen niet aan de standaarden van de AVG. Om langdurig toegang te houden tot digitale bestanden kunnen deze omgezet worden naar PDF/A-documenten (hiervoor is een betaalde versie van Adobe Acrobat vereist). Digitale opslag is niet eenvoudig. Bij twijfel over de kwaliteit van het beheer van digitale stukken is het het overwegen waard om de stukken uit te printen en als zodanig te bewaren.

Schone lei

Met een schone lei beginnen biedt de kans om het archiveringsproces van de nieuwe regionale vergadering bewust en efficiënt in te richten. Door daar meteen bij het begin duidelijke afspraken over te maken wordt het beheer op de langere termijn eenvoudiger. Denk aan afspraken als: wie fungeert er als archivaris van de regio? Welke stukken worden bewaard, en voor hoe lang? In welke structuur worden de te archiveren stukken bewaard? Wanneer krijgt de archivaris de te bewaren stukken? Op welke momenten wordt de archiefprocedure geëvalueerd en zo nodig bijgesteld? Het verdient aanbeveling om dit zo snel mogelijk te bepalen.

Waar papieren archiefstukken vroeger vaak achteraf geordend werden, worden (digitale) informatiestromen nu steeds meer vooraf georganiseerd. Bij het zogenaamde archivering by design wordt op basis van een analyse van de structuur en de functie van een organisatie vooraf ingeschat welke stukken gegenereerd zullen worden. Ook wordt op voorhand bedacht hoe de stukken die bewaard moeten worden, op een overzichtelijke manier opgeslagen kunnen worden.

DE NIEUWE
SITUATIE IS
EEN KANS OM HET
ARCHIVERINGSPROCES
BEWUST EN EFFICIËNT
IN TE RICHTEN

Op basis van de nieuwe kerkorde (versie november 2021) kan verwacht worden dat een regionale vergadering de volgende archiefstukken voortbrengt:

- Agenda's, van minimaal drie vergaderingen per jaar (E2)
- Notulen, van minimaal drie vergaderingen per jaar (E2)
- Correspondentie, bestaande uit inkomende stukken en uitgaande stukken
- Stukken betreffende de afvaardiging naar de synode (E5), de voorbereiding van voorstellen aan de synode (E6) en bezwaren van kerkenraden tegen besluiten van de synode (F2)
- Stukken betreffende bezwaar (F4) en beroep (F5) tegen besluiten van de regionale vergadering
- Stukken betreffende het functioneren van predikanten (B4, B8, B9, B10, B12, B13)
- Stukken betreffende de schorsing en afzetting van ouderlingen en diakenen (B18)
- Stukken betreffende de gevolgen van een te kleine kerkenraad (B19)
- Stukken betreffende de uitoefening van het kerkelijk toezicht (D6, D8)
- Stukken betreffende de instituering, splitsing, opheffing of samenvoeging van kerken (E4)
- Stukken betreffende het contact met andere kerkverbanden en verwantschapsrelaties (E8)
- Stukken van de commissie van visitatoren (E3)
- Stukken van de commissie ten behoeve van het burgerlijk rechtsverkeer (G3)
- Stukken van andere regionale commissies (E7).

Voor sommige taken zal wellicht een commissie benoemd worden, terwijl andere punten alleen in plenaire vergaderingen afgedaan worden. Een commissie kan een eigen (deel)archief bijhouden. Andere taken zullen neerslaan in de notulen van de plenaire vergaderingen, correspondentie en wellicht in vergaderstukken die als bijlagen aan de agenda's van plenaire vergaderingen worden toegevoegd. De precieze structuur van het archief van de regionale vergadering zal hierdoor deels in de praktijk vorm krijgen en mogelijk van regio tot regio verschillen.

HET IS VAN BELANG
DAT REGIO'S
ONDERLING VAN
ELKAAR LEREN
EN HUN WINST DOEN
MET ELKAARS
ERVARINGEN

SAMEN AAN DE SLAG

In deze handreiking hebben we de hoofdlijnen beschreven van wat er bij de nieuwe regionale indeling komt kijken. Maar in de praktijk zal maatwerk nodig zijn. Daarom gaven we op diverse plaatsen in deze handreiking al aan, waar de huidige classes/regio's of de nieuwe regio's bij specifieke vragen advies kunnen vragen. Liggen de vragen niet op het gebied van financiën of archiefbeheer, maar op andere vlakken, dan is Steunpunt KerkenWerk beschikbaar voor vragen op organisatorisch gebied en Kerkpunt voor meer inhoudelijke beleidsadviezen en begeleiding.

Daarnaast lijkt het ons van belang dat regio's vooral onderling van elkaar leren en hun winst doen met elkaars ervaringen, zowel in de overgang van de oude naar de nieuwe structuur als in de tijd daarna. We bepleiten daarom dat de regio's verslagen van hun vergaderingen consequent op de nieuw te ontwikkelen website van de Nederlandse Gereformeerde Kerken zetten in het domein dat daar voor de regio's beschikbaar komt. Behalve verslagen op de website kan ook direct contact tussen de regio's, bijvoorbeeld via een email- of appgroep van regioscriba's, -voorzitters of andere functionarissen, behulpzaam zijn bij het uitwisselen van ervaringen.

En nu: samen aan de slag.

BIJLAGE 1

Deze indeling is gebaseerd op de situatie medio 2021. De onderstreepte kerken zijn in principe aangewezen om de eerste vergadering van de nieuwe regio te organiseren.

© = samenwerkingsgemeente met CGK

Voorgestelde regio-indeling Na hereniging GKv en NGK (1/4)			
Regio Winsum	Regio Groningen	Regio Stadskanaal	Regio Assen
GKv Appingedam	GKv Aduard	GKv Harkstede- Meerstad	NGK Assen
GKv Bafo	GKv Enumatil	GKv Hoogezand- Sappemeer	GKv Assen- Kloosterveen
GKv Bedum	GKv Grijpskerk- Niezijl	GKv Mussel	GKv Assen- Marsdijk
aGKv Kantens	NGK Groningen	GKv Schildwolde	GKv Assen- Peelo
GKv Leens	GKv Groningen- Noord- West	GKv Stadskanaal ©	GKv Assen- West
GKv Loppersum- Westeremden	<u>GKv Groningen-Oost</u>	GKv Veendam ©	GKv Assen- Zuid
GKv Middelstum	GKv Groningen- Zuid/ Helpman	GKv Winschoten	GKv Beilen
GKv Roodeschool	GKv Grootegast	GKv Zuidbroek	GKv Haulerwijk
GKv Ten Boer	NGK Haren ©	GKv Zuidlaren	GKv Hooghalen
GKv Uithuizen	GKv Haren		GKv Roden
GKv Uithuizermeeden	GKv Hoogkerk		GKv Smilde
GKv Wetsinge-Sauwerd	GKv Leek		
<u>GKv Winsum</u>	GKv Marum		
	GKv Oldehove		
	GKv Onnen		
	GKv Zuidhorn		

Voorgestelde regio-indeling Na hereniging GKv en NGK (4/4)			
Regio Dordrecht NGK Barendrecht GKv Barendrecht- Pernis- Albrandswaard <i>GKv Curaçao</i> NGK Dordrecht <u>GKv Dordrecht</u> GKv Hoogvliet- Spijkenisse GKv Middelharnis GKv Ridderkerk GKv Rotterdam- Zuid ^o GKv Rozenburg en Voorne ^o GKv Zwijndrecht GKv Zwijndrecht – Groote Lindt	Regio Sliedrecht GKv Alblasserdam- Nieuw Lekkerland GKv Almkerk- Werkendam GKv Gorinchem NGK Hardinxveld- Giessendam GKv Hardinxveld- Giessendam NGKv Langerak NGK Leerdam GKv Leerdam NGK Sleeuwijk <u>GKv Sliedrecht</u> <u>NGK Sliedrecht</u> NGK Sliedrecht KopS GKv Waardhuizen c.a.	Regio Den Haag GKv Delft NGK Den Haag- Centrum GKv 's-Gravenhage- Centrum/ Scheveningen NGK Den Haag- Rijswijk GKv 's-Gravenhage- Zuid/Rijswijk GKv Katwijk <u>GKv Leiden</u> NGKv Lisse ^o GKv Monster NGK Oegstgeest GKv Oegstgeest GKv Rijnsburg GKv Valkenburg GKv Voorburg	Regio Zoetermeer GKv Alphen aan den Rijn NGK Alphen aan den Rijn GKv Bergschenhoek GKv Berkel en Rodenrijs GKv Bodegraven GKv Gouda GKv Pijnacker- Nootdorp GKv Waddinxveen GKv Woerden ^o <u>NGK Zoetermeer ^o</u> <u>GKv Zoetermeer</u>
Regio Spakenburg GKv Bunschoten- Oost NGK Bunschoten- Spakenburg GKv Bunschoten- West GKv Bussum- Huizen GKv Eemdijk GKv Nijkerk- Oost GKv Nijkerk- West GKv Soest- Baarn GKv Spakenburg- Noord <u>GKv Spakenburg- Zuid</u>	Regio Alkmaar NGK Alkmaar ^o GKv Alkmaar GKv Anna Paulowna GKv Beverwijk GKv Broek op Langedijk ^o GKv Den Helder ^o GKv Enkhuizen ^o NGK Hoorn NGK Krommenie NGK Oostzaan NGK Wormer <u>NGKv Zaandam</u>	Regio Middelburg GKv Axel GKv Bergen op Zoom GKv Brouwershaven <i>GKv Gent</i> GKv Goes GKv Hoek GKv Middelburg GKv Terneuzen GKv Vlissingen GKv Vrouwenpolder GKv Zaamslag	Regio Eindhoven GKv Breda GKv Brunssum- Treebeek NGK Eindhoven GKv Eindhoven GKv Eindhoven- Best GKv 's-Hertogenbosch NGKv Maastricht NGK Rijsbergen GKv Tilburg GKv Venlo GKv Zevenbergen

BIJLAGE 2

Hoe pas je desgewenst de regio-indeling aan en hoe regel je de gevolgen?

Aanleiding

De eenvoudigste aanleiding om tot wijziging over te gaan is de groei of krimp van gemeenten, en als gevolg daarvan de groei of krimp van het aantal kerken.

Minder eenvoudig is het wanneer de wens tot wijziging het gevolg is van moeizame verhoudingen. Als die een gezonde samenwerking langdurig en structureel bemoeilijken, kan een herindeling noodzakelijk zijn.

Zeggenschap

Wie beslist er over eventuele herindeling? De synode in ieder geval niet. Ze zal wel graag in kennis worden gesteld van vermeerdering of vermindering van het aantal regio's, zodat ze weet van wie ze afgevaardigden kan verwachten. Maar verder is het aan de betrokken kerken zelf.

Het mooiste is wanneer alle betrokken kerken en alle betrokken regionale vergaderingen in goed overleg eenstemmig kiezen voor een bepaalde herindeling. Maar dat lukt niet altijd. We beschrijven daartoe twee mogelijke situaties.

- 1 Drie nabije regio's zijn zodanig gekrompen in aantallen kerken dat zij willen herindelen tot twee. Dat kan alleen wanneer alle drie regionale vergaderingen in meerderheid vóór zijn. En dan is het ook niet meer tegen te houden: wanneer een kerk vindt dat de gekozen herindeling voor haar ongunstig uitpakt, kan ze dat wel aangeven maar ze kan het proces er niet door blokkeren.
- 2 Een kerk voelt zich niet thuis in regio X en wil overstappen naar regio Y. De kerk zal dat voornemen eerst bekendmaken aan regio X en deze regio gelegenheid geven om de situatie te verbeteren. Regio X kan het vertrek van de kerk echter niet verhinderen. Wel moet regio Y bereid zijn om deze kerk te ontvangen. Wil regio Y dat niet, bijvoorbeeld omdat deze regio vreest daarmee grote problemen binnen te halen, dan rest de kerk niets anders dan te blijven in regio X of een andere regio te zoeken die haar wel wil ontvangen.

Gevolgen

Wanneer de herindeling geïnitieerd is door de regionale vergaderingen zelf, moeten zij ook de gevolgen goed regelen. Denk daarbij aan de overdracht van financiële tegoeden en verplichtingen, de bestemming van de archieven, maar ook een correct afscheid (of niet) van door hen in een bepaalde functie of commissie benoemde personen.

Wanneer de herindeling zich beperkt tot één of meer kerken die schuiven van de ene regio naar de andere, blijven de regio's als zodanig gelijk en valt er op dat niveau ook minder te regelen rond de gevolgen. Maatwerk voor de betrokken kerken kan echter wel nodig zijn.

Wanneer een kerk zich losmaakt uit regio X om zich aan te sluiten bij regio Y, heeft ze geen recht op een deel van de middelen van regio X. Wel kan regio X uit zichzelf besluiten om een overeenkomstig deel van haar middelen te bestemmen voor regio Y. Daar is te meer reden toe wanneer het vertrek van de betrokken kerk ook binnen regio X werd gezien als een goede oplossing.

Wanneer de kerk nog verplichtingen had aan regio X, anders het gebruikelijke jaarlijkse quotum, blijven die verplichtingen ook na haar vertrek van kracht tot de afgesproken termijn eindigt. Alleen in overleg kan ze regio X ertoe bewegen om eerder van haar rechten af te zien.

Wanneer de kerk nog ondersteuning ontving van regio X, verliest ze in principe bij vertrek het recht op die ondersteuning. Alleen in overleg kan ze regio X ertoe bewegen om de steun voort te zetten. Vond regio X het vertrek van de kerk zelf ook wenselijk, dan behoort ze dat te vertalen in extra coulance op dit punt.

Deze beschrijving is onder het voorbehoud dat er in de toekomst zich nog veranderingen in de afspraken voor landelijke en regionale steunverlening kunnen voordoen.

BIJLAGE 3

Rapport CSF/RG financiële verplichtingen GKv-classes

De Commissie Strategie en Financiën en de Regiegroep Hereniging hebben de GKv-classes gevraagd naar bestaande en toekomstige financiële verplichtingen inzake hulpbehoevende kerken en andere doelen. Hieronder de samenvatting van de uitkomsten van deze enquête (stand december 2020). Klik [hier](#) voor de volledige uitkomsten.

classis	hulpbehoevende gemeente	omslag in € per lid/jaar	overige verplichtingen in € per lid per jaar *)
Appingedam	GKv Appingedam	8,00 in 2020 en 2021	
Assen	GKv Smilde	2,30 in 2022 en 2023	
Drachten	GKv Noardburgum	1,90	0,12 dep. Friese erediensten
Drachten	Geen		
Groningen	Geen		
Groote gast	Geen		
Leeuwarden	Geen		
Stadskanaal	Geen		
Warffum	Geen		
Enschede-Zutphen	Geen		1,00 toerusting ambtsdr.
Hardenberg	Geen		
Hoogeveen	Geen		
Kampen	GKv IJsselmuiden GKv Zwartsluis	8,00	5,92 AZC-werk Kampen
Ommen	GKv Bruchterveld GKv Daarlerveen	5,00 in 2020 wordt 6,50 in 2021	
Zwolle	Geen	(tot 2016 plm. € 1,40)	
Alkmaar-Haarlem	Geen		
Amersfoort	Geen		7,50 ICF-Oase 1,50 miss. arbeid Utrecht 11,00 jongerenwerker classis
Amsterdam-Leiden	GKv Katwijk	8,00	
Harderwijk	Geen		
Hatterij	Geen		3,00 asielz. werk Kampen +1,75 emer. ds De Wolf
Hilversum	Geen		6,50 miss. arbeid Utrecht
Midden-Holland	Geen		2,30 HECHT missionair 11,40 kw-er allocht. DH/Rijsw. 4,30 pensioen br Delft
Utrecht	Geen		11,50 miss. arbeid Utrecht
Arnhem	Geen		
Dordrecht-Gorinchem	Geen		
Hoogvliet	Geen		<29,00 miss Arbeid Rijnmond>
Noord Br - Limburg	Geen		
Rotterdam	GKv R'dam-Delfshaven	6,50	<29,00 miss Arbeid Rijnmond> 11,50 jeugdwerk Rdm-Centr.
Zeeland	GKv Gent GKv Bergen op Zoom	8,00 2,00 als predikant komt	

Deze Handreiking is een initiatief van de Regiegroep Hereniging en de Werkgroep Toekomstige Kerkorde. Met vragen en voor advies kunt u bij hen terecht, en bij een aantal andere instanties.

Website regiegroep:
onderwegnaar1kerk.nl

Waar kan ik terecht met vragen en voor advies?

Hulp en advies	Kerkpunt	kerkpunt.nl
Organisatie, ANBI	Steunpunt KerkenWerk	info@steunpuntkerkenwerk.nl
Financiën	Deputaten Financiën en Beheer (GKv) of Financiële Commissie (NGK)	financien@ngk-gkv.nl FC NGK
Steunverlening Archief	Missieloket Archief- en documentatieCentrum of Commissie voor archief en documentatie	info@missieloket.nl info@adckampen.nl CAD
Administratieve ondersteuning	WAO	wao@ngk-gkv.nl
Hereniging	Regiegroep NGK-GKv	regiegroep@ngk.gkv.nl
Kerkorde en regelingen	Werkgroep toekomstige kerkorde	kerkorde@ngk.gkv.nl

U kunt op een link klikken om een bericht te verzenden.